

TAMPEREEN TEKILLINEN YLIOPISTO
TAMPERE UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

JULIA AARINEN

SUOMALAISTEN JULKISTEN OSAKEYHTIÖIDEN YMPÄRISTÖ-
JA TURVALLISUUSRAPORTOINNIN KATTAVUUS JA KEHITTYY-
MINEN OSANA VUOSIKERTOMUSTA 2006-2015

Diplomityö

Tarkastaja: professori Jouni Kivistö-
Rahnasto

Tarkastaja ja aihe hyväksytty

Luonnontieteiden tiedekuntaneuvos-
ton kokouksessa 4. toukokuuta
2016

TIIVISTELMÄ

JULIA AARINEN: Suomalaisten julkisten osakeyhtiöiden ympäristö- ja turvallisuusraportoinnin kattavuus ja kehittyminen osana vuosikertomusta 2006-2015

Tampereen teknillinen yliopisto

Diplomityö, 68 sivua, 2 liitesivua

Elokuu 2016

Ympäristö- ja energiatekniikan diplomi-insinöörin tutkinto-ohjelma

Pääaine: Turvallisuustekniikka ja ympäristöjohtaminen

Tarkastaja: professori Jouni Kivistö-Rahnasto

Avainsanat: yritysvastuu, vuosikertomus, GRI-raportointi

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää suomalaisten julkisten osakeyhtiöiden vuosiraportoinnin kattavuus ympäristö- ja turvallisuusasioiden osalta. Vuosikertomus koostaa yrityksen toiminnan tilivuodelta ja antaa yrityksen sidosryhmille (esimerkiksi osakkeenomistajille ja yhteistyökumppaneille) tietoa yrityksen toiminnasta. Vuosikertomus koostuu yleensä toimintakertomuksesta, taseesta, tuloslaskelmasta ja mahdollisista liitteistä. Kattavuuden lisäksi tarkastellaan raportoinnin muuttumista tarkastelujaksolla ja vertaillaan yritysten raportointia keskenään. Tavoitteena on selvittää myös GRI-raportoinnin hyödyntäminen.

Tutkimuksessa tarkastellaan neljää suomalaista julkista osakeyhtiötä: Fortum Oyj, Kemira Oyj, Neste Oyj ja Teollisuuden Voima Oyj. Näistä Fortum ja Teollisuuden Voima toimivat energia-alalla, ja Kemira ja Neste kemianteollisuudessa. Tutkimusaineistona on kohdeyritysten vuosikertomukset ajalta 2006-2015.

Raportoinnin kattavuuden arviointia varten perehdytään yritysvastuuseen ja vuosiraportoinnin tavoitteisiin. Vuosikertomusten sisällön suositusten ja yritysvastuun perusteella luodaan arviointikriteerit ympäristö- ja turvallisuusasioiden kattavuudelle. Tutkimusaineisto tarkastellaan näiden kriteerien perusteella. Vuosikertomukset käydään läpi yritys kerrallaan aikajärjestyksessä, jotta havaitaan raportoinnin kehittyminen ja GRI-raportoinnin aloittaminen parhaiten. Tämän jälkeen raportointeja verrataan yritysten kesken.

Tutkimus osoittaa raportoinnin kattavuuden paranevan tarkastelujaksolla. Fortumin ja Nesteen ympäristö- ja turvallisuusraportointia pidetään kattavimpina. Kemiran vuosikertomuksissa havaitaan vain muutamia puutteita. TVO:n vuosikertomukset ovat 2006-2011 aineistoin heikoimpia, mutta raportoinnin kattavuus kasvaa tämän jälkeen. Neste otti GRI-raportoinnin osaksi vuosikertomustaan 2009, ja muut muutama vuosi tämän jälkeen. Kaikkien yritysten raportoinnissa havaitaan vastuullisuuden korostuminen tarkastelujaksolla: vastuullisuus nähdään jopa osana yritysten arvонуontia ja kilpailukykyä.

ABSTRACT

JULIA AARINEN: Environmental and safety reporting coverage and development as part of the Annual Reports 2006-2015 of Finnish public limited liability companies

Tampere University of Technology

Master of Science Thesis, 68 pages, 2 Appendix pages

August 2016

Master's Degree Programme in Environmental and Energy Technology

Major: Safety Engineering and Environmental Management

Examiner: Professor Jouni Kivistö-Rahnasto

Keywords: Corporate Social Responsibility, annual report, GRI reporting

The aim of this study is to determine the scope of the annual reporting of the Finnish public limited liability companies' environmental and safety issues. Annual report compiles company's operations and provides the company's stakeholders (such as share-owners and partners) information on the activities in the company's financial year. The annual report usually consists of the activity report, balance sheet, profit and loss account, and any annexes. This study dives into changes in reporting, and compares companies' reporting during the period considered. The aim is to clarify use of the GRI reporting.

The study examines four Finnish public limited liability companies: Fortum Oyj, Kemira Oyj, Neste Oyj and Teollisuuden Voima Oyj. Of these, Fortum and Teollisuuden Voima are operating in the energy sector, while Kemira Oyj and Neste Oyj in the chemical industry. The research data consists of corporate annual reports by 2006-2015.

For evaluation of reporting coverage the study takes a look at corporate social responsibility and annual reporting objectives. On the basis of annual reporting recommendations and the corporate social responsibility the assessment criteria for environmental and safety coverage are created. The research data is reviewed in the light of these criteria. Annual reports are examined through a company at a time in chronological order to detect the development of reporting and the launch of GRI reporting precisely. After this, the annual reports are compared between the companies.

The study results the coverage of reporting has improved during the period considered. Fortum and Neste's environmental and safety reporting is considered to be most comprehensive. In Kemira's reports only a few shortcomings are detected. TVO's reporting is the weakest on the study, but the coverage of reporting increases during the period considered. Neste added first the GRI reporting into its annual report 2009 and others a few years after that. Responsibility reporting goes through changes and it becomes an important part of business communication during the period considered. Corporate responsibility is seen even as a part of corporate value creation and competitiveness.

ALKUSANAT

Diplomityön tekeminen yritys vastuun raportoinnista vuosikertomuksissa oli mielenkiintoinen ja opettavainen kokemus. Työn tekemisen myötä toive, mitä haluaisin tehdä työkseni, vahvistui.

Kiitos professori Jouni Kivistö-Rahnastolle kaikista ohjeista ja neuvoista opintojen aikana sekä tämän työn ohjaamisesta ja tarkastamisesta. Isoimmat kiitokset äidille ja avopuolisolleni, jotka ovat kannustaneet, tukeneet ja riemuisseet kanssani jokaisesta onnistumisestani koko yliopistoajan.

Espoossa, 1.8.2016

Julia Aarinen

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimuksen tausta.....	1
1.2	Työn tavoitteet, tutkimuskysymykset ja rajaukset.....	2
1.3	Tutkimusaineisto ja -menetelmä.....	2
1.4	Työn rakenne	3
2.	TEORIA	4
2.1	Yritysten vastuullisuus ja tiedonantovelvollisuus	4
2.1.1	Yritysten yhteiskuntavastuu	4
2.1.2	Yhteiskuntavastuun viestintä.....	5
2.1.3	Yritysten tiedonantovelvollisuus.....	5
2.2	Raportointi	5
2.2.1	Vastuullisuuden raportointi	5
2.2.2	Toimintakertomus osana vuosikertomusta.....	8
2.2.3	Toimintakertomuksen rakenne ja sisältö.....	9
2.2.4	Ympäristöraportointi	10
2.2.5	Turvallisuusraportointi	12
2.3	Global Reporting Initiativen raportointiohjeisto	14
3.	TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄ.....	17
3.1	Kohdeyritysten valinta.....	17
3.2	Tutkimusaineisto.....	17
3.3	Raportoinnin kattavuuden arviointi	18
3.4	GRI-ohjeistuksen käyttämisen tarkastelu	19
3.5	Vertailun toteuttaminen	19
4.	TULOKSET	20
4.1	Fortum.....	20
4.1.1	Ympäristöpolitiikka.....	21
4.1.2	Turvallisuuspolitiikka.....	22
4.1.3	Fortumin toiminta tarkasteluvuosina.....	22
4.1.4	Raportoinnin kattavuus	23
4.1.5	Raportoinnin kehittyminen.....	24
4.1.6	GRI-raportointi.....	25
4.2	Teollisuuden Voima.....	25
4.2.1	Ympäristöpolitiikka.....	27
4.2.2	Turvallisuuspolitiikka.....	27
4.2.3	Teollisuuden Voiman toiminta tarkasteluvuosina.....	28
4.2.4	Raportoinnin kattavuus	29
4.2.5	Raportoinnin kehittyminen.....	30
4.2.6	GRI-raportointi.....	31
4.3	Kemira	31

4.3.1	Ympäristöpolitiikka.....	33
4.3.2	Turvallisuuspolitiikka.....	33
4.3.3	Kemiran toiminta tarkasteluvuosina.....	33
4.3.4	Raportoinnin kattavuus	34
4.3.5	Raportoinnin kehittyminen.....	36
4.3.6	GRI-raportointi.....	37
4.4	Neste	37
4.4.1	Ympäristöpolitiikka.....	38
4.4.2	Turvallisuuspolitiikka.....	39
4.4.3	Nesteen toiminta tarkasteluvuosina.....	39
4.4.4	Raportoinnin kattavuus	40
4.4.5	Raportoinnin kehittyminen.....	42
4.4.6	GRI-raportointi.....	43
4.5	Yritysten välinen vertailu	44
4.5.1	Vuosikertomusten kehittyminen	44
4.5.2	Raportoinnin sisältö.....	45
4.5.3	Vertailun yhteenvetotaulukko	46
5.	TULOSTEN TARKASTELU	50
5.1	Vastaukset tutkimuskysymyksiin	50
5.1.1	Miten kattavasti yritykset kertovat ympäristöasioista vuosiraportoinnissaan?	50
5.1.2	Miten kattavasti yritykset kertovat turvallisuusasioista vuosiraportoinnissaan?	51
5.1.3	Miten ympäristö- ja turvallisuusasioista raportointi on muuttunut tarkasteluvuosina?	51
5.1.4	Hyödyntävätkö yritykset GRI-ohjeistusta raportoinnissaan?.....	53
5.1.5	Onko yritysten raportointitavoissa yhtäläisyyksiä tai eroja?.....	53
5.2	Tärkeimmät tulokset	55
5.3	Tutkimuksen merkitys	56
5.4	Tulosten luotettavuus.....	57
5.5	Tutkimuksen arviointi.....	58
6.	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	59
6.1	Tutkimuksen tavoitteet, tutkimusmenetelmä ja tulokset	59
6.2	Vastaukset tutkimuskysymyksiin	60
6.3	Tutkimuksen soveltuvuus ja jatkotutkimusehdotuksia	61
	LÄHTEET.....	63

LIITE A: Kattavuuden arviointitaulukko

LYHENTEET JA MERKINNÄT

CSR	Corporate Social Responsibility
GRI	Global Reporting Initiative
IIRC	Integrated Reporting Council
ISO 14001	Ympäristöasioiden hallintaa käsittelevä standardi
KILA	Kirjanpitolautakunta
OHSAS 18001	Työterveys- ja työturvallisuusjohtamisjärjestelmiä käsittelevä asiakirja
<IR>	Integroidun raportoinnin viitekehys

1. JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

Vuosikertomuksen tarkoituksena on koostaa yrityksen toiminta tilivuodelta ja antaa tietoa yrityksen sidosryhmille, kuten asiakkaille, osakkeenomistajille ja yhteistyökumppaneille. Osakeyhtiöissä hallitus, tilintarkastaja ja toimitusjohtaja hyväksyvät raportin. Vuosikertomuksen sisältö ei ole lakisääteistä, mutta yleensä se koostuu tuloslaskelmas- ta, taseesta, toimintakertomuksesta ja mahdollisista liitteistä. Toimintakertomus sisältää vuoden tärkeimmät tapahtumat, liiketoiminnan kehittymisen sekä tutkimus- ja kehitys- toiminnan.

Ympäristö- ja turvallisuusasioiden kertominen osana vuosikertomusta on yleistynyt 2000-luvulla. Yritysten vastuullisuus ja näistä asioista huolehtiminen kiinnostaa sijoitta- jia, asiakkaita ja yhteistyökumppaneita yhä enemmän. Vuosikertomus on yksi tapa saa- da yrityksen toiminnasta tietoa, joten yritysten on kannattavaa panostaa näiden näkö- kohtien raportointiin. Vuosikertomusten olisi hyvä olla kattavia, selkeitä ja yhteneviä.

Yritysten yhteiskuntavastuulla eli yritysvastuulla tarkoitetaan vastuullista toimintaa yh- teiskunnassa, lakien noudattamista sekä yrityksen toiminnan taloudellista, sosiaalista ja ympäristöllistä vastuuta. Monet yritykset käyttävät Global Reporting Initiativen (GRI) ohjeistusta yhteiskuntavastuuraportoinnin pohjana. GRI on kansainvälinen vastuullisuu- den raportointiohjeistus, jonka G3-versio on kansainvälisesti käytetyin yhteiskunta- ja yritysvastuun raportointikehys. Muutamat suomalaiset suuret yritykset ovat siirtyneet uuteen GRI G4 -ohjeistoon. GRI:n ohjeissa on mukana ympäristövastuun ja sosiaalisen vastuun indikaattoreita.

Yritysvastuu ei ole yksiselitteinen käsitys, ja sen sisältöä tarkastellaan useissa tutkimuk- sissa (esimerkiksi Aksak et al. 2016; Coupland 2005; Okoye 2009). Vaikka vuosikerto- musten sisältö ei ole lakisääteistä, siitä löytyy useita suosituksia. Kirjanpitolautakunta on antanut toimintakertomusten sisällöstä yleisohjeen 2006. Yritysvastuun raportoinnin suositeltavasta sisällöstä löytyy useita teoksia (esimerkiksi Niskala & Pajunen 2015; Yhteiskuntavastuuraportointi 2008).

Työn aiheesta on jonkin verran aiempaa tutkimusta (esimerkiksi Nikunen 2009 ja Karp- pinen 2013). Nikusen (2009) tutkimus keskittyy vuosiin 2005-2008 ja käsittelee toimin- takertomusten muuttumista yleisemmällä tasolla. Karppisen (2013) tutkimus perehtyy raportoinnin diskurssin, eli kirjoitustavan antamien käsitysten, muutoksiin. Tämän työn

näkökulma on erilainen, ja tutkimus rajataan vuosiin 2006-2015 sekä vuosikertomusten ympäristö- ja turvallisuusasioiden tarkasteluun.

1.2 Työn tavoitteet, tutkimuskysymykset ja rajaukset

Tutkimuksessa tarkastellaan suomalaisten julkisten osakeyhtiöiden vuosiraportoinnin kattavuutta ympäristö- ja turvallisuusasioiden osalta. Tutkimuksessa tarkastellaan kahta energia-alan ja kahta kemianteollisuuden yritystä. Energia-alan kohdeyritykset ovat Fortum Oyj ja Teollisuuden Voima Oyj, ja kemianteollisuuden kohdeyritykset ovat Kemira Oyj ja Neste Oyj. Kohdeyritysten valintaperusteet esitellään työssä. Raportoinnin kattavuuden lisäksi tarkastellaan ajallista muuttumista. Tutkimuksessa halutaan tarkastella muutoksia 2000-luvulla useamman vuoden ajalta, joten tarkastelu rajataan vuosien 2006-2015 vuosikertomuksiin, jolloin saadaan tutkimusaineistoa kymmenen vuoden ajalta.

Tutkimus keskittyy ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportoinnin kattavuuteen ja muutokseen tarkastelujaksolla. Työssä ei perehdytä raportoinnin kirjoitustavan antamiin mielikuviin eikä ympäristövastuun tai työturvallisuuden tasoon yrityksissä. Tutkimuksessa ei esimerkiksi vertailla eri yritysten tapaturmalukuja keskenään tai perehdytä ympäristönsuojelun tasoon yrityksissä. Työn tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten kattavasti yritykset kertovat ympäristöasioista vuosiraportoinnissaan?
2. Miten kattavasti yritykset kertovat turvallisuusasioista vuosiraportoinnissaan?
3. Miten ympäristö- ja turvallisuusasioista raportointi on muuttunut tarkastelu-vuosina?
4. Hyödyntävätkö yritykset GRI-ohjeistusta raportoinnissaan?
5. Onko yritysten raportointitavoissa yhtäläisyyksiä tai eroja?

1.3 Tutkimusaineisto ja -menetelmä

Tutkimusaineistona ovat Fortumin, Kemiran, Nesteen ja Teollisuuden Voiman (TVO) verkkosivut, vuosikertomukset 2006-2015 sekä muut mahdolliset raportit (esimerkiksi vuosikertomuksesta koostettu kestävän kehityksen raportti). Aineistona on myös teoksia ja artikkeleita yritysvastuusta sekä yritysten vuosiraportoinnin ja toimintakertomuksen tavoitteista ja sisällöstä.

Raportoinnin kattavuuden arviointia varten perehdytään yritysvastuuseen ja vuosiraportoinnin tavoitteisiin ja suosituksiin eri lähteissä. Yritysvastuun ja vuosikertomusten sisällön suositusten perusteella luodaan arviointikriteerit ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportoinnin kattavuudelle. Tutkimusaineisto käydään läpi ja tarkastellaan näiden kriteerien avulla.

Tutkimuksessa selvitetään Global Reporting Initiativen kehittämän yhteiskuntavastuun raportointiin tehdyn GRI-viitekehyksen tarkoitus ja sisältö. Tutkimusaineiston vuosikertomuksista selvitetään, hyödyntävätkö yritykset GRI-raportointia vastuullisuudessa ja mainitaanko se kertomuksissa. Lisäksi havainnoidaan vuosikertomusten ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportoinnin kehittymistä ajallisesti sekä yritysten kesken.

1.4 Työn rakenne

Luvussa 2 kerrotaan yritys vastuun, vastuullisuuden ja vuosiraportoinnin merkityksestä, sisällöstä ja tavoitteista. Vuosikertomusten osalta keskitytään erityisesti toimintakertomukseen, joka sisältää tutkimuksen kannalta oleelliset tiedot ympäristö- ja turvallisuusasioista. Tutkimusaineisto ja -menetelmät -osassa esitellään tarkemmin, millä perusteilla kohdeyritykset on valittu sekä työssä käytetty tutkimusmenetelmä. Esitellään tutkimusta varten luodut kattavuuden arviointikriteerit ympäristö- ja turvallisuusasioiden tarkasteluun sekä niiden valintaperustelut.

Tuloksissa esitellään kattavuuden arviointikriteereillä saadut tulokset. Kappaleessa esitellään raportoinnin kehittyminen tarkastelukaudella ja raportoinnissa havaitut suurimmat muutokset. Kerrotaan vuosikertomusten GRI-ohjeistuksen hyödyntämisen havainnot. Vertaillaan yritysten välistä kehittymistä ajallisesti sekä raporttien sisältöjä.

Tulosten tarkastelussa pohditaan saatujen tulosten luotettavuutta ja tutkimuksen antamia hyötyjä. Pohditaan, saatiinko yllättäviä tuloksia, päästiinkö työn tavoitteisiin ja vastaako tutkimus sille asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Vertaillaan saatuja tuloksia aiempiin tutkimuksiin. Yhteenvedossa ja johtopäätöksissä kootaan tutkimuksen tärkeimmät havainnot ja niiden merkitys. Tutkimukseen perustuen annetaan suosituksia tulosten soveltuvuudesta sekä arvioidaan työn onnistumista ja jatkotutkimustarvetta.

2. TEORIA

2.1 Yritysten vastuullisuus ja tiedonantovelvollisuus

2.1.1 Yritysten yhteiskuntavastuu

Okoyen (2009) mukaan yritysten yhteiskuntavastuu (Corporate Social Responsibility, CSR) on laajalti hyväksytty käsite, mutta sen ongelmana on yksiselitteisen pohjan puute. Myöskään Panapanaan et al. (2003) mukaan yritysten yhteiskuntavastuulle ei ole yksiselitteistä kuvausta. Käsite on vaikea määritellä, sillä se saa vaikutteita ajasta, kulttuurista ja kontekstista (Aksak et al. 2016).

Yhteiskuntavastuullisesti toimiessa yrityksillä on moraalinen vastuu yhteiskunnalle, jossa ne toimivat. Yritysten tulisi toimia eettisesti ja lakien mukaan. Yritykset ovat työntekijöidensä lisäksi velvollisia sijoittajille, paikallisille yhteisöille ja toimittajilleen. (Aksak et al. 2016) Euroopan unionin komission määritelmän mukaan yritysten yhteiskuntavastuu on yritysten vastuuta toimintansa yhteiskunnallisista vaikutuksista. Vastuu sisältää ainakin ympäristöasioista ja työllisyyskäytännöistä huolehtimisen. Työehtosopimusten ja sovellettavan lainsäädännön noudattamista pidetään vastuun ennakkoodellytyksenä. (KOM 681 2011)

Vastuullisuus kostuu avoimista ja toimivista sidosryhmäsuhteista ja aktiivisesta viestinnästä. Yrityksen tulee ottaa huomioon päätöksensä ja toimintansa yhteiskunnalliset seuraukset ja vaikutukset toimintaympäristössään. (Kuvaja & Malmelin 2008) Yhteiskuntavastuu voidaan jakaa ulkoiseen ja sisäiseen ulottuvuuteen. Sisäinen vastuu koskee henkilöstöä, työturvallisuutta ja ympäristövaikutusten hallintaa. Ulkoinen vastuu sisältää suhteet paikallisiin yhteisöihin, viranomaisiin ja liikekumppaneihin. Yhteiskuntavastuun edistäminen on tärkeää kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumiselle, uudelle kasvulle ja työllisyydelle. (Jutila 2008)

Lakien noudattamisen lisäksi vastuullisuus on vapaaehtoista toimintaa ja investointeja inhimilliseen pääomaan, ympäristöön ja sidosryhmäsuhteisiin. Jutilan (2008) mukaan vastuu kattaa työntekijät ja sidosryhmät, joihin yrityksen toiminta vaikuttaa. Julkinen hallinto voi edistää yritysten vastuullisia toimintatapoja. Yhteiskuntavastuullisuus kokonaisuudessaan on Suomessa vielä melko uusi asia. Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi painotetaan kasvihuonekaasujen rajoittamista, kestävien luonnonvarojen käyttöä, energiatehokkuutta ja kulutustottumusten muuttamista. Työhyvinvointi, jatkuva oppiminen ja työssäjaksaminen liittyvät työelämän laadun kehittämiseen. (Jutila 2008)

2.1.2 Yhteiskuntavastuun viestintä

Vaikka yhteiskuntavastuusta raportointi on organisaatioille pääosin vapaaehtoista (Kuvaja & Malmelin 2008), yhteiskuntavastuuraportointi lisääntyy koko ajan. Yritykset haluavat antaa sidosryhmille ja sijoittajille lakisääteisen vaatimuksen ylittävää taloudellista, sosiaalista ja ympäristöön liittyvää tietoa. (Yhteiskuntavastuuraportointi 2008) Yhteiskuntavastuun edistämiseksi yritysten on hyvä käydä vuoropuhelua julkisen hallinnon, muiden yritysten ja sidosryhmiensä kanssa. Näin saataisiin erilaisia näkemyksiä vastuullisuuden sisällön painopisteistä. (Jutila 2008)

Aksak et al. (2016) tutkimuksen mukaan vastuullisuuden viestinnän ja yrityksen maineen välillä on yhteys. Yrityksiltä vaaditaan yhä vastuullisempaa tapaa toimia. Kuluttajat voivat pohtia yrityksen yhteiskuntavastuullisuutta ennen ostopäätöstä, joten CSR:stä on tullut yrityksille tärkeä väline viestiä arvoistaan ja miellyttää kuluttajia. Hyvä vastuullisuusviestintä voi lisätä yrityksen kannattavuutta. (Aksak et al. 2016)

2.1.3 Yritysten tiedonantovelvollisuus

Pörssiin listatuilla yhtiöillä on muiden yritysten ohjeiden ja suositusten lisäksi arvopaperimarkkinalain (2012/746) mukainen säännöllinen tiedonantovelvollisuus. Tiedonantovelvollisuudella tarkoitetaan määrämuotoista tiedottamista liiketoiminnan ja taloudellisen aseman kehittymisestä sekä muista arvoon vaikuttavista olennaisista asioista. Tätä velvollisuutta voi toteuttaa esimerkiksi osavuosikatsauksen ja toimintakertomuksen julkaisemisella. (Yhteiskuntavastuuraportointi 2008)

Yrityksen on julkaistava toimintakertomus ilman aiheetonta viivästystä kolme viikkoa ennen saman tilikauden tilinpäätöksen esittämistä vahvistettavaksi. Toimintakertomuksessa tulee ilmoittaa tiedot, jotka voivat olennaisesti vaikuttaa ostotarjouksiin yhtiön arvopapereista. (Arvopaperimarkkinalaki 2012/746) Kuvajan ja Malmelinin (2008) mukaan yritysten olisi hyvä viestiä arvoistaan ja toimintatavoistaan avoimesti.

2.2 Raportointi

2.2.1 Vastuullisuuden raportointi

Ympäristö- ja turvallisuusasioista raportointi on merkittävä tekijä sidosryhmien mielipiteenmuodostamisen kannalta, minkä vuoksi päätökset raportoinnin sisällöstä tehdään usein korkealla tasolla yritysten hierarkiassa (Yhteiskuntavastuuraportointi 2008). Turvataakseen pitkäjänteisen toiminnan yrityksen tulee ansaita keskeisten sidosryhmiensä luottamus toimimalla vastuullisesti (Kuvaja & Malmelin 2008).

Raportoinnin avulla tuetaan vastuun johtamista. Raportointi voidaan ajatella prosessina, johon kuuluvat seuraavat vaiheet (Kuvaja & Malmelin 2008):

- raportoinnin tavoitteiden määrittely
- raportin suunnittelu
- raportin laatiminen
- raportin jakelu
- palautteen keruu ja analysointi.

Vaikka vastuullisuudesta raportoitaisiin erillisenä raporttina, tuloksista voidaan raportoida myös vuosikertomuksessa. Raporteista välittyvä vastuullisuus koostuu seuraavista (Kuvaja & Malmelin 2008):

- yrityksen missio, arvot ja visio
- kuuleminen eli sidosryhmien osallistaminen toimintaan
- teot eli konkreettiset tunnusluvut ja muut näytöt, jotka todentavat yrityksen kykyä toimia linjaustensa mukaan ja vastata toiminnallaan ympäristön todellisiin odotuksiin.

Yrityksen hallituksen ei tarvitse huolehtia kirjanpidon suorittamisesta, mutta sen tulee järjestää kirjanpidon asianmukainen valvonta yhdessä toimitusjohtajan kanssa. (Yhteiskuntavastuuraportointi 2008). Vastuullista liiketoimintaa ei välttämättä pidetä uskottavana ilman ylimmän johdon sitoutumista, ja tämän osoittaminen sidosryhmille on tärkeää. Uskottavuus edellyttää myös strategian, toimintapolitiikkojen, hallintotapojen ja ohjeistuksien läpivalaisua ja uusimista tarvittaessa. Myös virheistä ja epäonnistumisista kertominen voivat lisätä sidosryhmien luottamusta läpinäkyvyyden avulla. (Kuvaja & Malmelin 2008)

Hyvään, kattavaan ja läpinäkyvään raportointiin voidaan kannustaa esimerkiksi palkintojen, merkkien, raportointiohjeiden ja tietoisuuden parantamisen avulla. Sosiaalisen vastuun merkeillä pyritään ohjaamaan kuluttajia valitsemaan sosiaalisen ja ympäristöllisen vastuun periaatteilla valmistettuja tuotteita. (Jutila 2008) Yritysvastuuraporttien kohderyhmien mielestä, hyvän raportin tulisi selvittää seuraavat asiat (Kuvaja & Malmelin 2008):

- miten yrityksen vastuullisuusstrategia ja liiketoiminnan strategiat liittyvät toisiinsa
- mitkä yrityksen mielestä ovat kestävyyskannalta kriittisiä kysymyksiä yrityksen ja sen edustaman toimialan kannalta
- miten yritys ottaa kyseiset asiat huomioon liiketoiminnassaan ja sen kehittämisessä sekä riskienhallinnassa.

Tiedot yrityksen toiminnan aiheuttamista välittömistä ja välillisistä ekologisista ja sosiaalisista vaikutuksista ovat tärkeitä. Raportissa olisi hyvä kertoa, miten yritys huomioi nämä asiat tutkimustoiminnassaan ja tuotekehittelyssään. (Kuvaja & Malmelin 2008)

Vapaaehtoisen raportoinnin tavoitteena on tyydyttää sidosryhmien tiedontarvetta ja vahvistaa yrityksen vastuullisuuden kuvaa (Yhteiskuntavastuuraportointi 2008). Useat tutkijat ovat päätyneet siihen, että vastuuraportointia käytetään usein yrityksen legimitetin parantamisen keinona (Coupland 2005). Legimiteetin perustana voidaan pitää kansalaisten sitoutumista yrityksen toimintaan ja päämääriin sitoutumista. Luottamus yrityksiin ja talouteen heikkenee, jos liiketoimintaa ei koeta oikeutetuksi. (Kuvaja & Malmelin 2008)

Yritykset voivat myös vaikuttaa siihen, mitä raportoidaan yrityksen yhteiskuntavastuuna. Tämä saattaa aiheuttaa informaation manipulointia ja joidenkin asioiden tarkastelun poisjättämistä sekä vaikeuttaa tekstin ymmärtämistä. Raportoinnin päämääränä ei aina välttämättä olekaan tiedon jakaminen vaan yrityksen imagoon vaikuttaminen. (Coupland 2005)

Useille alan organisaatioille vastuullisuuden kertomisesta on tullut elintärkeää yrityksen tulevaisuuden kannalta. Vaikka raportoinnilla tavoitellaan läpinäkyvyyttä, objektiivisuuden saavuttaminen on vaikeaa. (Coupland 2005) Vastuullisuuden näkökulma vaikuttaa sen määritelmään, minkä vuoksi epäselvyys ei ole yllättävää. Vastuullisuutta voidaan tarkastella esimerkiksi osakkeenomistajien tai kestävän kehityksen kannalta. (Okoye 2009)

Useat yritykset käyttävät Global Reporting Initiativen (GRI) ohjeistoja yhteiskuntavastuun raportoinnissaan (Jutila 2008). Global Reporting Initiative eli GRI on kansainvälinen järjestö, joka on kehittänyt yritysten yhteiskuntavastuuraportoinnille viitekehyksen (About GRI 2016). Järjestön G3-raportointiohjeisto julkaistiin 2006. Ohjeiston tarkoitus on yhdenmukaistaa raportointia ja helpottaa vertailtavuutta. (Jutila 2008) Siinä kerrotaan raportin perussisältö ja raportoinnin tekniset käytännöt. Ohjeisto sisältää myös toimintaan liittyvät indikaattorit, jotka on hyvä selvittää. Raportointiviitekehyksen tavoite on olla sosiaalisen ja ympäristötoiminnan yleisesti hyväksytty viitekehys. (Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto 2006)

Niskala ja Pajunen (2015) esittelevät integroidun raportoinnin. <IR>-viitekehyksen on julkaissut International Integrated Reporting Council (IIRC) vuonna 2013, joten malli ottaa vasta ensi askeleitaan raportoinnissa. Kyseinen raportointitapa tarjoaa uusia mahdollisuuksia raportoinnin kehittämiseen ja suuntaa raportoinnin näkökohdan tulevaan. Yritysten raportointi laajenee ja vaikeutuu jatkuvasti, joten malli tähtää sirpaleisen tiedon vähentämiseen ja tiedon kiteyttämiseen. (Niskala & Pajunen 2015) Kuvajan ja Malmelinin (2008) mukaan integroidulla raportoinnilla tarkoitetaan tilinpäätösraportoinnin ja yritysvastuuraportoinnin tiiviimpää linkittymistä toisiinsa. Kuitenkin Niskalan ja Pajusen (2015) mukaan pelkkää vuosikertomusta yhdistettynä yritysvastuuraporttiin ei enää mielletä integroiduksi raportoinniksi.

Integroidun raportoinnin tavoitteena on olennaisen, luotettavan ja oikea-aikaisen tiedon tuottaminen raportin lukijoille sekä olennaisten tekijöiden linkittäminen strategiaan ja liiketoimintamalliin. Niskalan ja Pajusen (2015) mukaan yritysvastuu on keskeinen tekijä yritysten arvонуontia ja vaikutuksia tarkasteltaessa. Tärkeintä ei niinkään ole yritys­vastuu tai taloudelliset asiat, vaan tekijät, jotka olennaisesti vaikuttavat yrityksen arvонуontiin. (Niskala & Pajunen 2015)

2.2.2 Toimintakertomus osana vuosikertomusta

Arvopaperimarkkinaoikeuden keskeisistä periaatteita ovat kattava tiedottaminen ja si­joittajansuoja. Pörssiyhtiöiden on liitettävä tilinpäätökseensä toimintakertomus. (Muta­nen et al. 2014) Toimintakertomus, tuloslaskelma, tase ja liitetiedot muodostavat vuosi­kertomuksen (Taloussanakirja 2016). Yhtiön toiminnan laajuus ja koko vaikuttavat toi­mintakertomuksen laajuuteen (Mutanen et al. 2014).

Toimintakertomuksessa tulee arvioida tasapuolisesti ja kattavasti merkittävimpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä liiketoiminnan kehitykseen vaikuttavia asioita. Toiminta­kertomus sisältää myös yhtiön tärkeimmät taloudelliset tunnusluvut, tiedot henkilöstöstä ja muut liiketoiminnan kannalta merkittävät seikat. (Mutanen et al. 2014) Kirjanpitolau­takunnan ohje (2006) antaa suosituksia, miten hyvää kirjanpitolapaa sovelletaan. Kysei­sen ohjeen mukaan yritys tekee lopullisen valinnan toimintakertomuksessa esitettävistä henkilöstö- ja ympäristötiedoista.

Toimintakertomuksen tarkoitus on täydentää tilinpäätöstä ja selvittää, miten olosuhteet ja tapahtumat ovat vaikuttaneet tilinpäätökseen. Se sisältää myös olennaiset tapahtumat tilikaudella sekä selvityksen tutkimus- ja kehitystoiminnasta. (Mutanen et al. 2014) Toimintakertomuksen tavoite on siis olla selkeä ja yhtenäinen raportti, jonka avulla varmistetaan oikean ja riittävän kuvan syntyminen yrityksen toiminnasta. (Yhteiskunta­vastuuraportointi 2008)

Yrityksen hallituksen toimintakertomuksessa on kirjanpitolain (1997/1336) mukaan kerrottava olennaisia ympäristö- ja henkilöstötietoja. Useat suomalaiset yritykset julkai­sevat erillisen yhteiskuntavastuuraportin tai ympäristö- ja henkilöstötietoja osana vuosi­kertomustaan. Raportointikehyksenä käytetään usein Global Reporting Initiativen oh­jeistoa. (Yhteiskuntavastuuraportointi 2008)

Hyvän toimintakertomuksen yhtenä tavoitteena on tuottaa lukijoille objektiivista ja avointa tietoa yrityksen ympäristöön liittyvästä toiminnasta. Päämäärien ja tavoitteiden saavuttamisessa tapahtuvan kehityksen kuvaaminen on erityisen hyödyllistä. Myös poikkeamista tulisi raportoida, ja niille suositellaan esitettävän mahdolliset syyt. (Yleis­ohje toimintakertomuksen laatimisesta 2006)

2.2.3 Toimintakertomuksen rakenne ja sisältö

Toimintakertomuksille ei ole yhtenäistä rakennevaatimusta, mutta yleisesti toimintakertomus tulisi laatia helposti ymmärrettäväksi ja selkeäksi. Yhtiön johdon tulee itsenäisesti arvioida, millainen toimintakertomus laaditaan. (Mutanen et al. 2014) Finanssivalvonta on antanut esimerkinomaisen listan, jonka mukaan toimintakertomuksen voi laatia. Listan mukaan toimintakertomus voi noudattaa seuraavanlaista sisältöä (Määräykset ja ohjeet 7/2013):

- Hallituksen esitys voitonjaosta
- Hallitus ja yhtiön johto
- Henkilöstö
- Investoinnit/yritysosot ja -myynnit
- Konsernirakenne
- Liiketoiminnan sääntely-ympäristö
- Liiketoimintakatsaus
- Merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät
- Olennaiset tapahtumat tilikaudella
- Olennaiset tapahtumat tilikauden jälkeen
- Osakkeet ja osakkeenomistajat
- Rahoitus ja osakkeenomistajat
- Rahoitus ja maksuvalmius
- Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä
- Taloudellinen asema ja tulos sekä keskeisimmät tunnusluvut
- Tilauskanta
- Tulevaisuudennäkymät
- Tutkimus- ja kehittämistoiminta
- Ympäristöasiat

Finanssivalvonta suosittelee toimintakertomuksen asioiden ryhmittelyä johdonmukaisiin ja ymmärrettäviin kokonaisuuksiin. (Määräykset ja ohjeet 7/2013)

Vastuullisuuden sisältövaatimukset tulevat kiristymään. Euroopan unionin parlamentti ja neuvosto hyväksyivät 2014 tilinpäätösdirektiivin muutoksen, jonka mukaan suurten pörssiyhtiöiden tulee selvittää yhteiskuntavastuuseen liittyviä kysymyksiä aiempaa laajemmin. Yritysten tulee raportoida laajemmin muun muassa toimintaan liittyvistä ympäristövaikutuksista ja sosiaalisista seikoista. (Niskala & Pajunen 2015) Tavoitteena on lisätä toiminnan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä taloudellisten tietojen lisäksi. Raportointivelvollisuus tulee laajenemaan tilikaudella 2017. (Vehviläinen 2014) Direktiivi koskee listattuja yhtiöitä, jotka täyttävät kaksi ehtoa seuraavista (Pörssiyhtiöiden raportointivelvollisuus laajenee jatkossa 2015):

- Työntekijämäärä 500 henkilöä tai yli
- Liikevaihto 40 miljoonaa euroa
- Tase 20 miljoonaa euroa

Direktiivi koskee kaikkia EU-maita, mutta vaikutus kansainväliseen lainsäädäntöön vaihtelee. Koska Suomessa vastuullisuusraportointi perustuu pitkälti vapaaehtoisuuteen, tiedonantovelvoitteet tulevat kasvamaan. (Pörssiyhtiöiden raportointivelvollisuus laajenee jatkossa 2015)

Toimintakertomuksessa tulee selostaa olosuhteet ja tapahtumat, jotka ovat vaikuttaneet tilinpäätökseen (Mutanen et al. 2014). Finanssivalvonta suosittaa, että taloudellisen aseman ja tuloksen olennaiset muutokset ja poikkeukset kuvaillaan ja niitä verrataan yhtiön aikaisemmin julkistamiin tulevaisuudennäkymiin, tavoitteisiin ja julkistamaansa strategiaan. Olennaisia tapahtumia tilikaudella voivat olla esimerkiksi merkittävät yrityshankinnat, suuret vahingot, keskeisten johtajien vaihtuminen ja liiketoiminnassa tapahtuneet merkittävät muutokset. Finanssivalvonta suosittaa, että tällaisia tapahtumia käsitellään niiden vaikuttavuuden kannalta. (Määräykset ja ohjeet 7/2013)

Toimintakertomuksen tulisi käsittää tapahtumat, jotka ovat merkityksellisiä liiketoiminnan kehityksen arvioimisessa. (Määräykset ja ohjeet 7/2013) Toimintakertomukseen tulisi sisältyä myös arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä. Tällä voidaan tarkoitaa esimerkiksi tulosenustetta tai tulevaisuudennäkymiä liikevaihdosta ja markkinoiden kehityksestä. Tulevaisuudennäkymät pitää pystyä erottamaan selkeästi muista toimintakertomuksen tiedoista esimerkiksi selkeällä väliotsikoinnilla. Käytäntöjen ja ilmaisujen tulee olla yksiselitteisiä, selkeitä ja johdonmukaisia. (Yritysvastuuraportointi 2008)

2.2.4 Ympäristöraportointi

Ympäristöraportointi on osa yrityksen tilivelvollisuutta sidosryhmille, jotka arvostavat selkeyden lisäksi myös säännöllisyyttä, arvioitavuutta ja läpinäkyvyyttä raportoinnissa. Julkiset ympäristöraportit ovat yleistyneet, sillä organisaatiot ja sidosryhmät ovat yhä kiinnostuneempia ympäristövaikutuksista ja niiden vähentämisestä. Raportoinnin sisältö riippuu liikesuhteesta, organisaation sijainnista ja ympäristövaikutusten kohteista. (Oesch et al. 2010)

Couplandin (2005) tutkimuksen mukaan erityisesti kemian alalla ja energiantuotannossa yrityksen vaikutukset ympäristöön kiinnostavat. Savukaasupäästöt ja polttoainehankintaketjun ympäristövaikutukset ulottuvat laajalle alueelle. Näiden rooli on olennainen myös yhteiskunnan hyvinvoinnille. Selkeän, perustellun ja järjestelmällisen ympäristöraportoinnin avulla yritys voi luoda positiivista yrityskuvaa. Laajan sidosryhmäpaineen

lisäksi esimerkiksi kansainvälinen Kioton sopimus (1997) ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi on lisännyt ympäristöraportoinnin kiinnostusta ja tarvetta. (Oesch et al. 2010)

Organisaatioiden täytyy itse tietää ympäristövaikutuksensa ja ympäristön kuormitustavat. Kuormitustapaa voidaan kuvata esimerkiksi panos-, tuotos-, päästö- ja jätetunnusluvuilla. Laadullisin mittarein voidaan kuvata esimerkiksi luonnonsuojelun vaikutuksia. Hyvä ympäristöasioiden raportointi sisältää kuvauksen yrityksen toiminnan ympäristönäkökohdista ja esittää määrällisesti ainakin raaka-aineiden kulutuksen ja energiankulutuksen sekä päästöt ilmaan, veteen ja maaperään. Kuormitusten vaikutuksia arvioidaan alueellisesti, yleisesti ja liiketoiminnan kannalta. Hyvässä raportoinnissa kerrotaan, miten kuormituksia on vähennetty tai pyritään vähentämään tulevaisuudessa. (Oesch et al. 2010)

Ympäristöraportti olisi hyvä tehdä vuosittain ja julkaista osana toimintakertomusta tai erillisenä raporttina (Oesch et al. 2010). 2000-luvulla ympäristöasiat on alettu liittää selkeämmin osaksi yritysten yhteiskuntavastuuta, ja yhä useammin ympäristöasioiden raportointi liitetään vuosikertomuksen yhteyteen. (Riihimäki 2015)

Yrityksen oleellisten ympäristötoimenpiteiden kuvaamisella, sitoumuksilla, kuormitusten vaikutusten arvioinnilla ja toimintojen suorituskyvillä voidaan kuvata ympäristönsuojelun tasoa. Sidosryhmiä kiinnostaa myös toiminnan ympäristöllinen tehokkuus, joten tämän olisi hyvä näkyä raportoinnissa. Ympäristönsuojelullista kehittymistään yritys voi kuvata ympäristötoimenpiteiden, saavutusten ja sitoumusten avulla. (Oesch et al. 2010)

Kirjanpitolautakunta on esittänyt suosituksensa ympäristöasioiden esittämiseen toimintakertomuksessa. Kirjanpitovelvollisen on hyvä esittää toimintakertomuksessaan (Yleisohje toimintakertomuksen laatimisesta 2006, s. 26):

- Kirjanpitovelvollisen toiminnassa ympäristöasioihin liittyvät toimintaperiaatteet ja ympäristöjärjestelmät.
- Merkitykselliset ympäristönäkökohdat ja parannukset tärkeillä ympäristönsuojelun osa-alueilla.
- Ympäristönsuojelutoiminnan taso verrattuna voimassa oleviin sekä tällä hetkellä tiedossa oleviin tuleviin ympäristönsuojeluvaatimuksiin.
- Toiminnan luonteen ja koon kannalta merkityksellisiä ympäristönäkökohtia koskevat tiedot ympäristönsuojelun tasosta.
- Toimintakertomuksessa esitetyn ympäristöinformaation suhde kirjanpitovelvollisen muuhun ympäristöraportointiin.

Ympäristöön liittyvät periaatteet ja noudatettavat ympäristöjärjestelmät suositellaan ilmoitettavan toimintakertomuksessa. Tavoite on, että voidaan helposti varmistua, että kaikki näkökohdat on otettu huomioon ja tarvittavat ympäristönsuojelun toimintaperi-

aatteet määriteltä. Toimintaperiaatteilla tarkoitetaan yrityksen ympäristöpolitiikkaa ja ympäristönsuojelua ohjaavia menetelmiä ja periaatteita. Nämä ja noudatettavat ympäristöstandardit ja -järjestelmät voidaan kertoa toimintakertomuksessa. Esimerkiksi kansainvälisen standardin ISO 14001 käyttäminen on yleistä. (Yleisohje toimintakertomuksen laatimisesta 2006)

Toimintakertomuksessa kannattaa kertoa myös merkittävät ympäristönäkökohdat ja parannukset. Ympäristönäkökohdilla tarkoitetaan yrityksen toimintoja, palveluja ja tuotteita, jotka voivat vaikuttaa ympäristöön. Standardin ISO 14001 mukaan merkittävällä ympäristönäkökodalla on tai voi olla merkittävä ympäristövaikutus. Usein näiden tunnistaminen tehdään osana ympäristöjärjestelmää. (Yleisohje toimintakertomuksen laatimisesta 2006) Lisäksi on hyvä kertoa, miten ympäristövastuuta on selvitetty, sillä tietojen alkuperä on välillä epäselvä (Oesch et al. 2010; Yleisohje toimintakertomuksen laatimisesta 2006).

Ympäristötoiminnan tulee noudattaa lainsäädäntöä ja mahdollisia viranomaisvaatimuksia. Yrityksen on hyvä kertoa, mikä on ympäristönsuojelutoiminnan taso suhteessa voimassa oleviin ja tuleviin vaatimuksiin. Joskus uudet ympäristövaatimukset voivat vaatia yritykseltä investointeja. Esimerkiksi sijoittajien on hyvä tietää täyttääkö yritys jo tulevat ympäristövaatimukset vai vaativatko ne uusia investointeja. (Yleisohje toimintakertomuksen laatimisesta 2006)

Ympäristönsuojelun tasoa voidaan kuvata ainakin energian, materiaalien ja veden kuluksella, päästöillä sekä syntyvillä jätteillä. Tunnuslukuja näistä tulee esittää, kun niillä on olennainen merkitys yrityksen liiketoiminnan kehityksen, tuloksen tai taloudellisen aseman ymmärtämiseksi tai ne vaikuttavat yrityksen tavoitteisiin pitkällä aikavälillä. Yrityksen toimiala ja sen aiheuttamat paineet, odotukset ja luvanvaraisuus vaikuttavat tunnuslukujen olennaisuuteen. Fyysiset mittayksiköt ovat suositeltavampia kuin rahamääräiset, jotka voidaan esittää tarvittaessa ympäristömenoina tilinpäätöksessä. Näiden avulla voidaan tarkastella yrityksen ympäristömenojen ja liikevaihdon välistä suhdetta. (Yleisohje toimintakertomuksen laatimisesta 2006)

Vuosikertomuksen tai erillisen yhteiskuntavastuu- tai ympäristöraportin tietojen ja lukujen tulee olla yhtäpitäviä ja raportointikauden sama. Toimintakertomuksessa suositellaan mainittavan mahdollisesta erillisestä raportista. Toimintakertomuksessa voidaan esittää yhteenvetona ympäristöraportin sisältö. Ulkopuolinen varmennus lisää raportin objektiivisuutta ja luetettavuutta, joten mahdollisesta ulkopuolisesta varmentajasta on hyödyllistä mainita. (Yleisohje toimintakertomuksen laatimisesta 2006)

2.2.5 Turvallisuusraportointi

Turvallisuus liittyy olennaisesti yritysten yhteiskuntavastuun käsitteeseen, ja työturvallisuuden voidaan ajatella olevan osa yritysten inhimillistä pääomaa (Niskala & Pajunen

2015; Panapanaan 2003). Työterveys- ja turvallisuusasiat vaikuttavat liiketoiminnan tuloksellisuuteen ja yrityksen vastuullisuuteen. Sairauspoissaolot, tapaturmat ja ammat-tisairaudet aiheuttavat kustannuksia menetettyinä työpäivinä ja korvausvelvoitteina. (Yleisohje toimintakertomuksen laatimisesta 2006)

Toimintakertomuksen pakollisia henkilöstöön liittyviä tunnuslukuja on vain kaksi: henkilöstön keskimääräinen lukumäärä ja tilikaudella annetut palkat ja palkkiot. Vapaaehtoiset luvut liittyvät esimerkiksi työhyvinvointiin ja turvallisuuteen. (Yhteiskuntavastuuraaportointi 2008) Toimintakertomuksen on oltava yhtiön kokoon ja rakenteeseen nähden kattava, joten tilinpäätöksen ymmärrettävyyden vuoksi toimintakertomukseen pitää joissain tapauksissa sisällyttää muut kuin taloudelliset tunnusluvut henkilöstöstä ja ympäristövaikutuksista (Kirjanpitolaki 1997/1336).

Okoyen (2009) mukaan yritysten sosiaalisesta vastuusta on tullut välttämätön osa yritysten viestintää. Kirjanpitolautakunnan suosituksen mukaan tunnusluvut tapaturmista ja poissaoloista esitetään toimintakertomuksessa. Kertomuksessa voidaan käsitellä työterveys- ja työturvallisuustyön tavoitteita ja niiden toteutumista. Mahdolliset kuolemaan johtaneet tapaturmat suositellaan kertomaan muista tapaturmista erikseen. (Yleisohje toimintakertomuksen laatimisesta 2006)

Global Reporting Initiative (GRI) G3-raportointiohjeistuksen mukaan henkilöstökäytännöt ja työolot kuuluvat yrityksen sosiaaliseen vastuuseen. Ohjeistuksen mukaisessa raportoinnissa olisi hyvä kertoa työterveyden ja -turvallisuuden johtamistapa ja tavoitteet yrityksessä. On hyvä esitellä, ketkä kantavat ylimmän vastuun ja operatiiviset vastuut. Toimintamenetelmät voi kuvata lyhyesti tai ilmoittaa esimerkiksi lisätietoa antavan [www-linkin](#). Teemakohtaiset lisätiedot esimerkiksi keskeisistä onnistumisista ja riskeistä auttavat ymmärtämään yrityksen toimintaa. (Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto 2006)

NÄKÖKULMA: TYÖTERVEYS JA -TURVALLISUUS

LISÄL.	LA6	Osuus kokonaistyövoimasta, joka on edustettuna virallisissa henkilöstön ja johdon yhteisissä työterveyttä ja -turvallisuutta valvovissa ja neuvoa-antavissa toimikunnissa.
PÄÄL.	LA7	Tapaturmien ja ammattitautien, menetettyjen työpäivien ja poissaolojen määrät ja työhön liittyvien kuolemantapausten lukumäärä toimialueittain.
PÄÄL.	LA8	Organisaation työntekijöille, heidän perheilleen ja muille toimintayhteisön jäsenille suunnatut koulutus-, harjoittelu-, opastus-, ennaltaehkäisy- ja riskinhallintaohjelmat vakavien sairauksien varalta.
LISÄL.	LA9	Ammattiliittojen kanssa solmittujen sopimusten käsittämät terveys- ja turvallisuusteemat.

Kuva 1. G3-ohjeistuksen työterveyden ja -turvallisuuden indikaattorit. (Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto 2006)

G3-ohjeiston mukaan työterveyden ja -turvallisuuden näkökulmaan liittyvät tapaturmien ja ammattitautien, menetettyjen työpäivien ja poissaolojen määrät sekä työhön liittyvien kuolemantapausten lukumäärät. Kuvassa 1 näkyy ohjeiston työterveyden ja -turvallisuuden näkökulman indikaattorit. (Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto 2006)

2.3 Global Reporting Initiativen raportointiohjeisto

Global Reporting Initiative eli GRI on kansainvälinen kestävän talouden puolesta toimiva järjestö, joka auttaa yrityksiä ja organisaatioita ymmärtämään kestävän kehityksen tärkeyden. Järjestö on julkaissut ohjeistoja yritysten yhteiskuntavastuuraportointiin. (About GRI 2016) Vuonna 2006 julkaistiin järjestön G3-ohjeisto (Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto 2006). Se on kansainvälisesti käytetyin yhteiskunta- ja yritys vastuun raportointistandardi. Uusi G4-ohjeistus julkaistiin 2013, ja vasta muutamat suomalaiset yritykset ovat ottaneet sen käyttöön. (Vastuullisuusraportointi 2015)

GRI:n yhteiskuntavastuun raportointiohjeistossa (GRI-ohjeisto) kerrotaan raportin toiminta- ja muista indikaattoreista muodostuva perussisältö ja raportoinnin tekniset käytännöt. Ohjeiston mukaisten raporttien avulla voidaan vertailla ja arvioida organisaatioiden yhteiskuntavastuullista toimintaa ja osoittaa, miten tavoitteet vaikuttavat yritysten toimintaan. (Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto 2006)

GRI:n raportointiviitekehyksen tavoitteena on toimia sosiaalisen ja ympäristötoiminnan raportoinnin yleisesti hyväksyttynä viitekehyksenä. Ohjeistoa voidaan soveltaa yrityk-

sen toimialasta, koosta tai maantieteellisestä sijainnista riippumatta. Raportointiviitekehys ohjaa mitä raportoidaan ja miten raportoidaan. Raportoinnin sisältö kostuu perussisällöstä ja mahdollisista toimialakohtaisista liitteistä. Raportointia ohjeistetaan periaatteiden ja tarkempien ohjeiden avulla. (Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto 2006)

GRI G3-ohjeisto sisältää kaksi osaa. Osassa 1 käsitellään raportin sisältöä, laatua ja rajasta. Osa 2 käsittelee perussisältöä eli esimerkiksi organisaation kuvauksen ja sen talous-, ympäristö- ja sosiaalisesta toiminnasta kertomista. Tekniset ohjeet liittyvät muun muassa raportin rajaukseen. (Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto 2006)

Toimintaindikaattoreille on määritelty omat indikaattoriohjeensa, jotka määrittelevät tiedonkeruun ja varmistavat johdonmukaisen tulkinnan. Täydentävät toimialakohtaiset liitteet sisältävät erillisiä indikaattoreita ja soveltamisohjeita. Pääindikaattorit ovat olennaisia useimpien sidosryhmien kannalta, joten ne ovat olennaisia myös raportoinnissa. Lisäindikaattorit ovat kehittymässä olevia teemoja, jotka voivat joidenkin yritysten kannalta olla olennaisia. (Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto 2006)

GRI-ohjeiston (2006) ympäristöosa sisältää organisaation vaikutukset eläviin ja aineellisiin luonnonjärjestelmiin. Ympäristöindikaattoreita ovat tuotantopanokset ja päästöt sekä biodiversiteetti, ympäristön mukautuvuus ja muut ympäristöteemat. Ohjeistuksen mukaan ympäristönäkökohtien (esimerkiksi energia, raaka-aineet ja vesi), tavoitteiden ja toiminnan sekä menettelytavan johtamistapa tulee kuvata lyhyesti. Lisäksi tulee kertoa organisatorisista vastuista, koulutuksesta ja valvonnasta. Teemakohtaisilla lisätiedoilla tarkoitetaan ainakin yrityksen keskeisistä onnistumisista, riskeistä ja toimintastrategioista kertomista. Ympäristöön liittyviä indikaattoreita on 30 (EN1-30), jotka jakautuvat pää- ja lisäindikaattoreihin. (Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto 2006) Kuvissa 2 ja 3 näkyy GRI G3-ohjeistuksen ympäristöindikaattoreita.

NÄKÖKULMA: VESI

PÄÄI.	EN8 Lähdekohtainen veden kokonaiskulutus.
LISÄI.	EN9 Vesivoimavarat, joihin vedensäästö on vaikuttanut keskeisellä tavalla.
LISÄI.	EN10 Kierrätetyn ja uudelleenkäytetyn veden suhteellinen osuus ja kokonaismäärä.

Kuva 2. G3-ohjeistuksen ympäristöindikaattoreita. (Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto 2006)

NÄKÖKULMA: PÄÄSTÖT ILMAAN, JÄTEVEDET JA JÄTTEET

PÄÄI.	EN16 Suorat ja epäsuorat kokonaiskasvihuone- kaasupäästöt painon mukaan.
PÄÄI.	EN17 Muut merkittävät epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt painon mukaan.
LISÄI.	EN18 Toimenpiteet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja saavutetut vähennykset.
PÄÄI.	EN19 Otsonikatoa aiheuttavien aineiden päästöt painon mukaan.
PÄÄI.	EN20 Typpi- ja rikkioksidipäästöt (NO- ja SO- päästöt) sekä muut merkittävät päästöt ilmaan tyypin ja painon mukaan.
PÄÄI.	EN21 Kokonaispäästöt veteen laadun ja kohdevesistön mukaan.
PÄÄI.	EN22 Jätteiden kokonaispaino tyypin ja loppusijoitusmenetelmän mukaan.
PÄÄI.	EN23 Merkittävien vuotojen lukumäärä ja kokonaistilavuus.

Kuva 3. G3-ohjeistuksen ympäristöindikaattoreita. (Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto 2006)

Turvallisuus liittyy yrityksen sosiaaliseen toimintaan. Henkilöstökäytännöt ja työolot muodostavat yhden toimintaindikaattorikokonaisuuden. Näkökohdat perustuvat kansainvälisiin normeihin, kuten Yhdistyneiden kansakuntien ihmis- ja kansalaisoikeuksiin sekä Kansainvälisen työjärjestön ILO työpaikkojen perusoikeuksien julistukseen 1998. Työterveyden ja -turvallisuuden johtamisesta tulee antaa lyhyt kuvaus. Tavoitteet ja toiminta, menettelytapa, organisatoriset vastuut, koulutus ja tietoisuus, valvonta ja seuranta sekä teemakohtaiset lisätiedot tulee esittää. Aiheeseen liittyviä indikaattoreita on 4 (LA6-9). (Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto 2006)

3. TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄ

3.1 Kohdeyritysten valinta

Tutkimuksen tavoite on selvittää, miten kattavasti suomalaiset suuret julkiset osakeyhtiöt raportoivat ympäristö- ja turvallisuusasioista vuosikertomuksen yhteydessä. Selvitetään, onko kohdeyritysten raportointi muuttunut viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tutkimukseen valittavien yritysten tulee olla suuria suomalaisia julkisia osakeyhtiöitä, jotka ovat mahdollisesti myös listautuneet pörssiin. Tällaisia yrityksiä voidaan kutsua myös listayhtiöksi.

Kohdeyritysten tärkeänä valintakriteerinä niiden koon lisäksi on toiminta-ala. Tutkimukseen halutaan yrityksiä, joiden toiminnalla on vahvoja ympäristöllisiä näkökohtia ja turvallisuus on tärkeää. Vertailun kannalta on hyödyllistä, jos yritykset toimivat samalla alalla. Tällöin niillä saattaa olla samankaltaisia ympäristövaikutuksia ja työturvallisuuskäytäntöjä, joten on helpompi vertailla raportointeja.

Tutkimuksessa tarkastellaan kahta energia-alan ja kahta kemian alan yritystä. Energia-alan yrityksiksi valittiin Fortum Oyj ja Teollisuuden Voima Oyj, jotka molemmat toimivat energian tuotannossa. Molemmat tuottavat energiaa myös ydinvoimalla, johon liittyy useita turvallisuusnäkökohtia. Kemira Oyj ja Neste Oyj toimivat kemianteollisuudessa. Kemira keskittyy teollisuuskemikaaleihin ja Neste öljynjalostamiseen ja polttoaineisiin.

3.2 Tutkimusaineisto

Tutkimus perustuu valittujen neljän kohdeyrityksen vuosikertomuksiin ajalta 2006-2015. Jotta voidaan ymmärtää yritysten raportointia paremmin, on kerrottu lyhyesti myös yrityksistä sekä tarkasteltu niiden ympäristö- ja turvallisuuspolitiikkaa. Näistä saatiin tietoa vuosikertomusten lisäksi yritysten verkkosivuilta.

Kohdeyritysten vuosikertomukset ovat julkisesti saatavilla yritysten kotisivuilta. Kotisivuilta löytyy myös mahdollisia laajempia yhteiskuntavastuu- tai kestävä kehityksen raportteja. Näistä on yleensä maininta vuosikertomuksissa. Vuosikertomuksissa tarkastellaan erityisesti toimintakertomusta, joka sisältää tutkimuksen kannalta olennaiset asiat, ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportoinnin. Joitakin tutkimuksessa tarvittavia tietoja on esitetty myös tunnuslukujen tai GRI-osion yhteydessä. Vuosikertomuksen tuloslaskelmaa ja tasetta ei huomioida tässä tutkimuksessa.

Fortumin verkkosivuilta saadaan tutkimusaineistoa vuosilta 2006-2015. Vuosilta 2006-2010 ja 2013-2014 käytetään yrityksen vuosikertomuksia. Vuoden 2015 tarkasteltavana aineistona käytetään Fortumin verkkovuosikatsomusta. Vuosilta 2011 ja 2012 käytetään Fortumin kestävän kehityksen raportteja, jotka on koottu verkkovuosikertomuksesta. Tarkasteltavien tietojen ollessa vaillinaisia, tarkastellaan myös verkkovuosikertomuksia. 2011 alkaen saatavilla on myös verkkovuosikertomukset. Kemiran vuosikertomukset ovat vuosilta 2006-2015, joista osa on julkaistu ainoastaan englanniksi. Nesteen ja TVO:n vuosikertomukset ovat vuosilta 2006-2015. Nesteen vuosikertomukset ovat 2011 alkaen saatavilla myös verkkovuosikertomuksina. TVO:n osalta tarkastellaan 2006-2009 vuosikertomuksia ja 2010-2015 Toimintakertomus ja tilipäätös -raportteja. Tutkimuksen kannalta toimintakertomus on kuitenkin riittävä osa tarkasteluun. Kolme aineiston vuosikertomusta (2013-2015) ovat saatavilla myös verkkovuosikertomuksina.

3.3 Raportoinnin kattavuuden arviointi

Yritysten vuosikertomusten ympäristö- ja turvallisuusasioiden kattavuuden arviointiin haluttiin valita selkeät kriteerit. Ympäristöasioiden kattavuuden arviointia varten tutustuttiin Kirjanpitolautakunnan yleisohjeeseen (2006) toimintakertomusta varten. Työ- ja elinkeinoministeriön verkkosivuilla ei mainita tai anneta 2006 uudempaa ohjeistusta. Ohjeessa annetaan suosituksia toimintakertomuksen sisältöön. Myös muualla vastuuraportoinnin kirjallisuudessa annetaan hyvin samankaltaisia suosituksia (esimerkiksi Kuva ja Malmelin 2008; Yhteiskuntavastuuraportointi 2008).

Turvallisuusraportointiin ei anneta kirjanpitolautakunnan yleisohjeessa (2006) yhtä paljon suosituksia kuin ympäristöasioiden suhteen. Turvallisuusasioiden kattavuuden arviointikriteerien valitsemiseksi tutustuttiin suomalaisen vastuullisuusraportointikilpailun 2014 arviointiin, edellä mainittuun yleisohjeeseen ja Jutilan (2008) selvitykseen yrityksen vastuullisuuden edistämisestä. Näiden perusteella päädyttiin viiteen arvioitavaan seikkaan.

Ympäristöasioiden raportoinnin kattavuutta vuosikertomuksissa arvioidaan viiden kohdan perusteella. Nämä kohdat perustuvat Kirjanpitolautakunnan suosituksiin. Ensimmäiseksi selvitetään, mainitaanko raportoinnissa ympäristöasioihin liittyvät toimintaperiaatteet ja ympäristöjärjestelmät. Selvitetään, kerrotaanko merkityksellisistä ympäristönäkökohdista ja mahdollisista parannuksista ympäristönsuojelussa. Tarkastellaan, verrataanko ympäristönsuojelutoiminnan tasoa raportin kanssa ajankohtaisiin ympäristönsuojeluvaatimuksiin tai tiedossa oleviin tuleviin vaatimuksiin. Havainnoidaan, esitetäänkö yrityksen toiminnan ja koon kannalta merkityksellisiä ympäristönäkökohtia koskevat tiedot ympäristönsuojelun tasosta. Viidentenä selvitetään, kerrotaanko toimintakertomuksessa esitetyn tiedon suhde mahdolliseen muuhun ympäristöraportointiin.

Turvallisuusasioiden raportoimisen kattavuutta vuosikertomuksissa arvioidaan viiden kohdan perusteella. Tarkastellaan, kertooko yritys toimintansa turvallisuuteen liittyvistä

laeista tai mahdollisista noudatettavista standardeista. Selvitetään, ilmoitetaanko turvallisuuden liittyviä tavoitteita ja niiden toteutumista. Havainnoidaan, ilmoitetaanko Kirjanpitolautakunnan suositusten (Yleisohje toimintakertomuksen laatimisesta 2006) mukaisesti tapaturmien ja poissaolojen määrä sekä mahdolliset kuolemaan johtaneet tapaturmat.

Vuosikertomusten tarkastelulomake löytyy työn liitteistä (Liite A). Havainnollisuuden vuoksi ympäristönäkökohtien tarkastelusarakkeet on merkitty vihreällä ja turvallisuusnäkökohtien tarkastelu sinisellä. Rastilla tarkoitetaan, että kyseinen informaatio on löydetty vuosiraportista. Viivalla tarkoitetaan vuosikertomuksen olevan tältä osin puutteellinen.

3.4 GRI-ohjeistuksen käyttämisen tarkastelu

GRI-ohjeistus on Global Reporting Initiativen tekemä yritysten yhteiskuntavastuunraportoinnin viitekehys. GRI-ohjeistus on paljon laajempi kuin suomalaisten yritysten toimintakertomusten vähimmäisvaatimukset. Sitä voidaan hyödyntää ympäristö- ja turvallisuusnäkökohtien raportoinnissa. (Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto 2006)

Aineistosta tarkastellaan, mainitsevatko yritykset käyttävänsä GRI:n yhteiskuntavastuun raportointiohjeistusta tai hyödynnetäänkö ohjeistusta joiltain osin. Ohjeistoa käyttävien yritysten kohdalla selvitetään, onko yritys siirtynyt G4-ohjeistukseen 2013 jälkeen. Raporteista selvitetään, onko GRI-raportti osana vuosikertomusta. Vuosikertomuksiin sisältyvistä GRI-osioista tarkastellaan, miten yritys käsittelee indikaattoreita ja ovatko raportit ulkopuolisen toimijan varmentamia.

3.5 Vertailun toteuttaminen

Raportointia vertaillaan kahdella tavalla: ajallisesti ja yritysten kesken. Aineistosta tarkastellaan raportoinnin muuttumista sisällön kannalta (ei esimerkiksi kielellisesti). Tutkitaan, onko ympäristö- ja turvallisuusasioista kertominen osana vuosiraportointia muuttunut tai onko joitain tietoja tai osia jätetty tarkasteluvuosina pois. Tarkastellaan, kiinnitetäänkö vastuullisuuden enemmän huomiota tarkastelujakson edetessä. Havainnoidaan, onko kertomusten informaatiota selkiytetty esimerkiksi kuvien ja kaavioiden avulla.

Yritysten raportointia vertaillaan myös toisiinsa. Arvioidaan, ovatko yritysten toimintakertomukset kehittyneet ajallisesti yhdenmukaisesti. Tarkastellaan kertomusten sisältöjen vastaavanlaisuutta. Tutkimukseen valittiin yrityksiä, joilla on vahvoja ympäristöllisiä näkökohtia ja turvallisuus on tärkeää. Yritykset toimivat osittain samoilla toimialoilla. Vertaillaan ympäristövaikutusten ja työntekijöiden turvallisuuden raportointia.

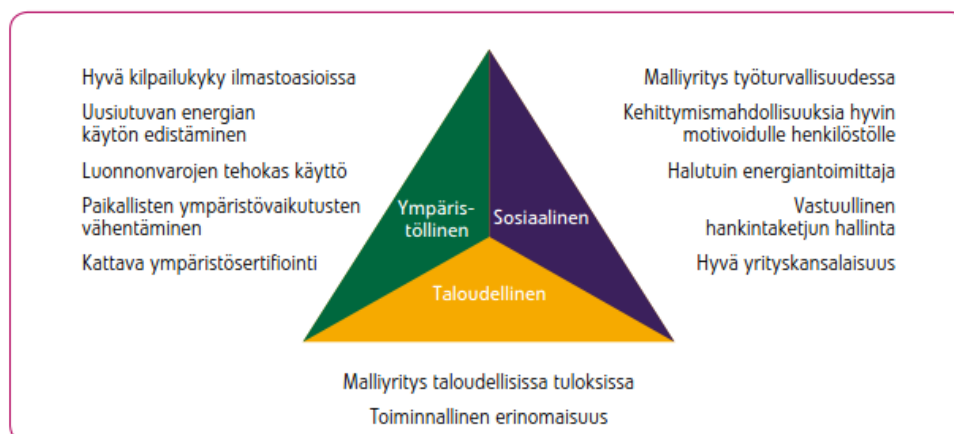
4. TULOKSET

4.1 Fortum

Fortum on suomalainen energiayhtiö, joka on perustettu 1998. Haluttiin luoda uusi energiakonserni, johon yhdistettiin valtion yhtiö Imatran Voima Oy ja Neste Oyj. (Historia 2015) Yhtiön visiona on olla puhtaan energian edelläkävijä. Fortum toimittaa asiakkailleen sähköä, lämpöä ja jäähdytystä sekä muita energiaratkaisuita. 64% yrityksen sähköntuotannosta on päästötöntä. Pohjoismaat, Baltia, Venäjä, Puola ja Intia muodostavat tärkeimmät markkina-alueet. Liikevaihto vuonna 2015 oli 3459 miljoonaa euroa ja henkilöstöä oli 7835. (Fortum lyhyesti 2015) Fortumin suurin osakkeenomistaja on Valtioneuvon Kanslia (50,76%), toiseksi suurin omistaja on Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen (1,05%). Kotitaloudet omistavat noin 12% yhtiöstä. (Suurimmat osakkeenomistajat 2016)

Fortum haluaa olla puhtaan energian edelläkävijä ja tarjota asiakkailleen nykyisten ja tulevien sukupolvien elämää parantavia energiaratkaisuja. Yhtiön arvoja ovat vastuullisuus, luovuus, kunnioitus ja rehellisyys. Arvot ohjaavat päivittäistä työtä ja toimintaa asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Fortumin strategiaan kuuluu tuottavuuden parantaminen ja toimialan rakenteiden uudistaminen. (Visio, missio, strategia ja arvot 2016) Kuvassa 4 näkyy yrityksen ympäristöllisestä, sosiaalisesta ja taloudellisesta vastuullisuudesta koostuva kestävä kehityksen ohjelma.

Kestävän kehityksen ohjelma

Kuva 4. Fortumin kestävä kehityksen ohjelma 2006. (Fortumin vuosikertomus 2006)

Yhtiö tarjoaa kaupungeille kestäviä ratkaisuja lämmitykseen, jäähdytykseen ja sähkön tuotannon päästöihin liittyen. Yhtiö tarjoaa myös jätteiden käsittelyä energian tuotannossa ja sähköisen liikenteen edistämistä älykkäillä latausjärjestelmillä. Uutta liiketoimintaa halutaan luoda näiden alueiden asiantuntijapalveluista. Fortumin tavoitteena on kasvattaa aurinko- ja tuulivoimansa tuotantoa ja luoda uusia energialiiketoimintoja. Tärkeimpiä kehitysohjelmia ovat liiketoiminnan digitalisointi, markkinaehtoinen ja tasapuolinen sääntely sekä arvonnäköinen markkinoiden heilahteluista. (Visio, missio, strategia ja arvot 2016)

Henkilöstöllä teetetään joka toinen vuosi Fortum Sound -henkilöstötutkimus, jolla halutaan selvittää ainakin henkilöstön työhyvinvointia, sitoutumista ja tasapainoa työn sekä henkilökohtaisen elämän välillä. Työntekijöitä kannustetaan jatkuvaan tietojen, taitojen ja osaamisen kehittämiseen. Tätä tuetaan hyvällä organisaatiokulttuurilla, johtajuuden koulutuksilla, perehdytyksillä ja kehityskeskusteluilla. (Fortum henkilöstö 2016)

4.1.1 Ympäristöpolitiikka

Fortum haluaa rakentaa kestävästä energiatauluvaisuutta. Ympäristövastuussa keskitytään energia- ja resurssitehokkuuteen, ilmastomuutoksen hillintään ja ympäristövaikutusten vähentämiseen. Avainasemassa ovat hiilidioksidipäästötön energiantuotanto, sähkön ja lämmön yhteistuotanto, aurinko- ja tuulivoimaan panostaminen sekä kestävien ratkaisujen tarjoaminen. Fortumin energiantuotannossa keskeisiä ympäristövaikutuksia ovat ilmastomuutos, happamoituminen, uusiutumattomien polttoaineiden riittävyys ja luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen. Ympäristövastuuta mitataan energian ominaishiilidioksidipäästöjen, energiatehokkuuden ja ympäristöpoikkeamien avulla. (Ympäristövastuu 2016)

Hiilidioksidipäästöjä vähennetään uusiutuvien tai vähähiilisten energialähteiden lisäämisellä. Fortumin vahvuuksina ovat osaaminen esimerkiksi vesivoiman ja ydinenergian tuotannossa sekä sähkön ja lämmön yhteistuotannossa. Happamoitumista aiheuttavia päästöjä (rikkipäästöt, typpipäästöt) voidaan vähentää savukaasujen puhdistamisella ja vähähiilillä polttoaineilla. Fortum uskoo kivihiili- ja maakaasuvarojen riittävän vielä vuosikymmeniksi, mutta haluaa tuottaa ja kehittää kestävästä ja ilmanmuutosta hillitsevästä energiantuotantoa. Energiatehokkuus on tärkeää luonnonvarojen riittämiseksi. (Ympäristövastuu 2016)

Biodiversiteetti eli luonnon monimuotoisuus on erityisen merkittävä näkökohta yrityksen vesivoiman tuotannossa. Vesistöjen patoaminen ja vedenkorkeuden muutokset aiheuttavat muutoksia vesistön elinympäristöihin. Fortum osallistuu alan tutkimustoimintaan ja toteuttaa lupiin perustuvia toimenpiteitä vesistöjen monimuotoisuuden ja virkistyskäytön parantamiseksi. (Ympäristövastuu 2016)

4.1.2 Turvallisuuspolitiikka

Laitos- ja työturvallisuuteen kiinnitetään huomiota työntekijöiden lisäksi myös urakoitsijoiden ja palveluntoimittajien osalta. Fortum uskoo kaikkien työtapaturmien olevan ehkäistävissä osaamisen ja oikeanlaisen asenteen avulla. Mahdolliset vaarat tulee tiedostaa, ja niiltä tulee suojautua. Hyvää laitosturvallisuutta pidetään työntekijöiden ja ympäristön kannalta turvallisen toiminnan edellytyksenä. (Laitos- ja työturvallisuus 2016)

Fortumin toiminnassa on neljä turvallisuuden perussääntöä: turvallisuus muodostaa liiketoiminnan perustan, kaikki ovat vastuussa turvallisuudesta, turvallinen toiminta on osoitus ammattitaidosta ja toimintaa pyritään parantamaan jatkuvasti. Fortum kertoo vuoden 2014 tapaturmien perusteella urakoitsijaturvallisuudessa olevan vielä paljon työtä. (Työturvallisuus 2015)

Vakaville työtapaturmille, tapaturmataajuudelle ja merkittävälle EHS-poikkeamille (Environment, Health, Safety) on asetettu konsernitason tavoitteet. EHS-poikkeamia ovat esimerkiksi tulipalot ja yli 100 litran vuodot ympäristöön. Vuonna 2015 poikkeamien lukumäärä oli tavoitetta huomattavasti pienempi, ja vuoden 2016 tavoitelukua onkin pienennetty. Yhtiön tavoite on jatkuvasti parantaa toimintansa tasoa ja turvallisuutta, joten vuodelle 2016 on asetettu uudet turvallisuustavoitteet. Vakavien onnettomuuksien määrän pitää puolittua, ja urakoitsijoiden turvallisuustason vaatimukset kiristyvät. (Laitos- ja työturvallisuus 2016)

4.1.3 Fortumin toiminta tarkasteluvuosina

2000-luvulla Fortumin toiminta on laajentunut, vaikka samalla on myyty joitakin liiketoimintoja. 2006 Fortum teki merkittävän lämpösopimuksen Norjassa ja Hämeenlinnan ja Haapaveden voimalaitokset Suomessa myytiin. 2007 yritys aloitti ympäristövaikutusten arvioinnin uuteen mahdollisesti rakennettavaan ydinvoimalaitosyksikköön, ja sähkön sekä lämmön tuotannolle asetettiin tiukat ominaispäästötavoitteet. 2008 yritys osti Venäläisen tuotantoyhtiön ja Suomessa keskityttiin uusien sähköautojen latausverkon kehittämiseen ja hiilidioksidin talteenoton testaamiseen. (Historia 2016)

2009 yritys jätti hakemuksen uuden ydinvoimalaitoksen rakentamisesta Loviisaan ja käynnisti usean tuulivoimalan ympäristövaikutusten arvioinnin. 2009 yritys osti 40%:n osuuden yhdestä Euroopan suurimmista maatuulipuistohankkeista ja otti käyttöön uudet biomassaa hyödyntävät sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitokset Suomessa ja Puolassa vuonna 2010. Fukushima ydinonnettomuuden jälkeen kaikissa Fortumin laitoksissa tehtiin turvallisuusselvitykset, joissa kaikki ydinvoimayksiköt todettiin turvallisiksi. Fortum osti kaksi puolalaisyritystä ja avasi Ruotsissa sähköverkkonsa kuluttajille, mikä tarkoittaa, että asiakkaat voivat halutessaan myydä itse tuottamaansa sähköä yritykselle. (Historia 2016)

2013 otettiin käyttöön viisi uutta tuotantolaitosta ja strategiassa edistytään erityisesti kehityksen ja työturvallisuuden osalta. Fortumille myönnettiin innovaatiopalkinto Global District Energy Climate Award -organisaation toimesta, ja yritys arvioitiin parhaaksi yritykseksi pohjoismaiden ilmastoindeksissä. Fortum on myynyt sähkönsiirtoliiketoimintansa Suomessa ja Ruotsissa. Fortum on osoittanut kiinnostuksensa olla mukana uudessa Fennovoiman ydinvoimalahankkeessa Suomessa. (Historia 2016)

4.1.4 Raportoinnin kattavuus

Fortum raportoi vuosikertomuksissaan kestävän kehityksen kokonaisuudesta, johon kuuluvat ympäristöllinen, taloudellinen ja sosiaalinen vastuu. Ympäristöllisen vastuun ohjelmaan mainitaan kuuluvan hyvä kilpailukyky ilmastoasioissa, luonnonvarojen tehokas käyttö ja kattava ympäristösertifiointi. Merkittävimpinä ympäristönäkökohtina pidetään hiilidioksidi-, rikkidioksidi- ja typpipäästöjä.

Tarkasteltavista vuosikertomuksista neljältä vuodelta (2011-2014) löytyvät kaikki tutkimuksen kattavuuden arviointimenetelmän kohdat. Vuosilta 2006-2009 ympäristövastuun kokonaisuudesta puuttuu tieto vuosikertomuksen tietojen suhteesta muuhun mahdolliseen ympäristöraportointiin. Vuoden 2008 vuosikertomuksessa ei myöskään ilmoiteta poissaolojen lukumäärää esimerkiksi poissaolopäivinä, mutta tapaturmien ja kuolemaan johtaneiden tapaturmien lukumäärä ilmoitetaan. 2010 ja 2015 vuosikertomusten ympäristövastuun raportoinnissa ei esitetty tietoa ympäristönsuojelutoiminnan tasosta sen hetkisiin suojeluvaatimuksiin verrattuna.

Vuosikertomuksissaan Fortum kertoo sähkön- ja lämmöntuotannon aiheuttavan välttämättömästi ympäristövaikutuksia, joihin kiinnitetään huomiota. Ilmastonmuutos otetaan vakavasti ja sitä pyritään hillitsemään. Fortum ilmoittaa vuosikertomuksissaan useita tunnuslukuja ympäristö- ja sosiaalisesta vastuusta. Vuosikertomuksessa 2013 mainitaan ilmastonmuutoksen hillitseminen, toimitusketjun ympäristövaikutusten hallinta ja luonnonvarojen tehokas käyttö keskeiseksi yrityksen ympäristövastuussa. Ympäristötavoitteina ovat hiilidioksidinpäästöjen vähentäminen ja polttoainetehokkuuden kasvattaminen.

Fortum pyrkii vähentämään toiminnastaan aiheutuvia paikallisia ympäristövaikutuksia. Esimerkiksi vuosikertomuksessa 2007 kerrotaan suurten voimalaitosten käyttävän rikkidioksidia, typen oksideja ja hiukkaspäästöjä vähentäviä suodattimia. Yritys kertoo investoineensa uusiin vähätyppisempiin polttojärjestelmiin ja savukaasujen puhdistukseen. Fortum on osallistunut vesistöjen kunnossapitoon vähentääkseen vesivoiman aiheuttavia muutoksia ympäristössä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi vesistöjen virkistyskäytön auttamista ja uhanalaisten kalalajien elinympäristön takaamista.

Yritys haluaa taata työntekijöilleen turvallisen työpaikan. Turvallisuuden eteen tehdään töitä, ja laitoksilla suoritetaan erilaisia tarkastuskierroksia. Esimerkiksi vuoden 2008

raportissa ilmoitetaan Fortumin turvallisuuskäsikirjan ja sen toimintatapojen käyttöön-
otosta koko yhtiössä. Turvallisuuden havainnointikierroksia tehtiin 4000, ja niiden ker-
rotaan parantaneen yleistä tietoisuutta turvallisuudesta. 2007 järjestettiin useita turvalli-
seen työtapaan kannustavia koulutuksia.

Lähes kaikissa tarkasteltavissa vuosikertomuksissa kerrotaan selkeästi yrityksen toimin-
nassaan käyttämät standardit ja lainsäädännön noudattaminen. Vuosikertomuksessa
2007 kerrotaan 97% yhtiön yksiköistä käyttävän ISO 14001 -standardia ja OHSAS
18001 -asiakirjaa. Vuosikertomus 2009 kertoo, että 99% yrityksen laitoksista on ympä-
ristösertifioitu. Yrityksen tavoitteena on sertifioida kaikki toimipisteensä ISO 14001 -
standardin mukaisesti.

Tutkimuksen perusteella Fortumin ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportointia vuo-
sikertomuksissa voidaan pitää kattavana. Raportointi on tasapainoista, ja siitä puuttuu
vain yksittäisiä asioita. Heikoimmillaan yksittäisestä raportista puuttuu korkeintaan kak-
si arviointikriteeriä.

4.1.5 Raportoinnin kehittyminen

Vuosien 2006 ja 2007 kertomukset ovat lähes samanlaiset. Vuoden 2008 kertomuksen
kestävän kehityksen osiossa on mukana myös oma kappaleensa sertifiointista, mikä
helpottaa käytettävien ympäristöjohtamisen ja muiden käytettävien järjestelmien löytä-
mistä. Näissä tarkastelujakson alkuvuosien raporteissa Fortum kertoo selkeästi mahdol-
lisista ympäristömääräysten laiminlyönneistään. Myöhemmissä raporteissa asiaa ei tuo-
da yhtä selvästi ympäristövastuun yhteydessä ilmi.

Fortumin vuosikertomuksissa tapahtuu iso muutos 2010. Fortum päivitti tuolloin strate-
giaansa niin, että kestävän kehityksen raportointi on korostunut. 2010 vuosikertomuk-
sessa Fortum uskoo saavuttavansa kilpailuetua taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristöllis-
et odotukset huomioimalla. Ympäristön ja turvallisuuden raportointi on yhdistyneem-
pää kuin aiemmissa raporteissa, ja käyttöön otetaan GRI-ohjeistus. Tämän ansiosta ympä-
ristövastuun ja sosiaalisen vastuun tunnusluvut ovat aiempaa helpommin löydettävissä
ja vertailukelpoisempia muiden yritysten vastaavien tulosten kanssa.

Kesäkuussa 2013 yrityksen hallitus päätti aloittaa kestävän kehityksen asioiden syste-
maattisemman käsittelyn. Hallituksen työjärjestykseen lisättiin kestävän kehityksen po-
litiikan hyväksyminen, tavoitteiden asettaminen ja tavoitteiden seuranta. (Fortum vuosi-
kertomus 2013) Vaikka ympäristö- ja turvallisuusasioista käsitellään systemaattisem-
min, niiden löytäminen vuosikertomuksesta on haastavampaa. Ympäristövastuun ja so-
siaalisen vastuun raportointi kestävän kehityksen kappaleessa ovat supistuneet, mutta
toisaalta tietoa on raportissa enemmän. Tunnusluvut ovat erillään muusta raportoinnista.

Vuoden 2014 vuosikertomukseen tullessa raportoinnin kuvitus on muuttunut informatiivisemmaksi. Esimerkiksi vuoden 2007 kertomuksen kuvat olivat itse raporttiin liitty-mättömiä maisema- tai metsäkuvia. Vuoden 2014 vuosikertomuksessa on havainnollis-tava kuva, mistä yrityksen kestävä kehitys koostuu. Myös taulukot ovat selkiytyneet ja eri vastuualueiden luvut taulukoidaan yhdessä. 2014 vuosikertomuksessa esitetään jo selvästi myös seuraavan vuoden kestävä kehityksen tavoitteet.

Vuoden 2015 vuosikertomus on saatavilla ainoastaan verkkojulkaisuna. Raportin sisältö ja selkeys eroaa aiemmista painetuista julkaisuista. Kyseinen vuosikertomus hyödyntää myös integroitua raportointia, eli ympäristöllinen ja sosiaalinen vastuu linkitetään vah-vasti yrityksen kykyyn luoda arvoa.

Fortumin raportointi on 2000-luvulla kehittynyt selkeämpään muotoon. Ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportointiin on kiinnitetty enemmän huomiota, mutta samalla tieto on jakautunut raporttiin pienempiin osiin.

4.1.6 GRI-raportointi

Fortum on aloittanut GRI-raportointiohjeistuksen hyödyntämisen vuoden 2010 vuosi-kertomuksesta alkaen. 2010-2013 käytetään G3-ohjeistusta ja vuosina 2014-2015 uusin-ta G4-ohjeistusta. Vuoden 2015 verkkovuosisikertomuksessa kerrotaan hyödynnettävän myös integroitua raportointia (Integrated Reporting, <IR>).

Ympäristö- ja sosiaalisen vastuun tunnuslukujen yhteydessä kerrotaan laajemmasta GRI-raportoinnista vuosikertomuksen osana. Esimerkiksi vuoden 2014 vuosikertomuk- sessa viitataan sosiaalisen vastuun tunnusluvuissa kattavampaan GRI-osioon vuosi- kertomuksen loppupuolella. Raportoinnissa käytetään GRI-ohjeiston suppeata sovellusta- soa ja ulkopuolista varmentajaa. Esimerkiksi vuoden 2014 GRI-osion on varmistanut ulkopuolinen Deloitte & Touche Oy. Raportoinnissa kerrotaan tarkasti ympäristö- ja turvallisuusasioista, sekä ohjataan lisätietoa sisältäville verkkosivuille.

Vuosikertomusten GRI-osioissa kerrotaan laajasti ympäristö- ja turvallisuusasioista sekä ilmoitetaan useat GRI-ohjeistuksen ehdottamat indikaattorit. Kerrotaan esimerkiksi, miten ympäristö- ja turvallisuusjohtamista toteutetaan ja mitä standardeja käytetään. Vuosisikertomusten GRI-osiot antavat hyvin kattavan ja selkeän kuvan yrityksen toimin- nasta ja vastuullisuudesta.

4.2 Teollisuuden Voima

Teollisuuden Voima Oyj (TVO) on suomalainen ydinvoimayhtiö, joka on perustettu 1969. TVO:n päätehtäviksi muodostuivat teollisuuden ydinvoimaintressien valvominen ja oman ydinvoimaprojektin toteuttaminen. TVO on listaamaton julkinen osakeyhtiö ja se tuottaa omistajilleen sähköä omakustannusperiaatteella. (TVO:n historia

2016) TVO:n suurin omistaja on Pohjolan Voima Oy, joka omistaa 58,5% yhtiöstä. Muita omistajayhtiöitä ovat EPV Energia Oy, Fortum Power and Heat Oy, Loiste Holding Oy, Kemira Oyj ja Oy Mankala Ab. Teollisuuden Voima -konserniin kuuluvat tytäryhtiö TVO Nuclear Services Oy ja ydinjätehuolto-yhtiö Posiva Oy, josta TVO omistaa 60%. (Yhtiötietoja 2016) TVO:n liikevaihto vuonna 2015 oli 276 miljoonaa euroa (TVO Toimintakertomus ja tilinpäätös 2015) ja TVO:lla työskentelee yli 800 henkilöä. Voimalaitoksien vuosihuollot ja muut alihankintatyöt työllistävät vuosittain yli tuhat henkilöä. Naisten osuus henkilöstöstä on 22,4% ja henkilöstön keski-ikä on 43,4 vuotta. (Koulutus 2016)

Yhtiön kaksi ydinvoimalaitosyksikköä, Olkiluoto 1 ja Olkiluoto 2, sijaitsevat Eurajoella Olkiluodossa. Rakenteilla on myös kolmas laitosyksikkö, Olkiluoto 3, jonka rakentamisen myönteisen päätöksen eduskunta vahvisti toukokuussa 2002. (OL3 2016) Heinäkuussa 2010 eduskunta vahvisti valtioneuvoston myönteisen periaatepäätöksen Olkiluoto 4 -ydinvoimalaitosyksikön rakentamisesta. (TVO lyhyesti 2016)

Kuva 5. Teollisuuden Voiman vuosikertomuksen kuvitusta ja yrityksen visio, missio ja arvot. (TVO vuosikertomus 2012)

Yhtiön arvoja ovat vastuullisuus, ennakointi, avoimuus ja jatkuva parantaminen. Nämä näkyvät kuvassa 5. Missiona on tuottaa ilmastoystävällistä sähköä turvallisesti ja kustannustehokkaasti ydinvoimalla. Toimintajärjestelmän menettelytavat ohjaavat jokaisen työntekijän ja yhteistyökumppanin toimintaa. Se kattaa Olkiluodon laitoksien tuotanto-toiminnan, ylläpidon, kehittämisen, lisärakentamisen ja ohjaukseen tarvittavat toiminnot ja täyttää kansainvälisten laadunhallinta-, ympäristö-, työterveys- ja työturvallisuusstandardien vaatimukset. Järjestelmän on sertifioinut DNV GL Business Assurance Finland Oy Ab. Yleinen osa toimii myös Säteilyturvakeskuksen (STUK) hyväksymänä laadun-

hallintajärjestelmänä. Toimintajärjestelmää seurataan säännöllisesti johdon katselmuksilla ja sisäisillä auditoinneilla. (Toimintakulttuuri 2016)

4.2.1 Ympäristöpolitiikka

Kun sähköä tuotetaan vastuullisesti, ydinsähkö on TVO:n mukaan ympäristöystävällinen ja turvallinen sähköntuotantomuoto. Yritys tunnistaa toimintansa ympäristönäkökohdat ja minimoi haitalliset vaikutukset tuotannon kaikissa vaiheissa. TVO varmistaa ydinpolttoaineen turvallisen käytön raaka-aineen hankinnasta loppusijoitukseen. Laitosten ympäristön tilaa seurataan säännöllisesti, lisäksi toimintaa valvovat monet viranomaiset. Ydinvoimalaitoksen radioaktiivisille päästöille on viranomaisten asettamat raja-arvot, ja ympäristölainsäädännön vaatimukset säätelevät ydinvoimalan toimintaa. (Ympäristö 2016)

Voimalaitosten merkittäviksi ympäristö- ja energianäkökohdiksi on arvioitu maankäyttö, käytetty polttoaine, vaarallisten aineiden varastointi ja käsittely sekä merkittävä radioaktiivinen päästö onnettomuustilanteessa (Tavoitteet 2016). Olkiluodon laitosten merkittävin ympäristövaikutus on jäähdytysveden mukana mereen pääsevä lämpö. Pitkän tähtäimen tavoitteena on kyseisen lämpökuorman jatkuva hallinta ja mahdollinen hyötykäyttö. (Ympäristövaikutukset 2016)

Ympäristövastuu on osa yhtiön johtamisjärjestelmää, ja yhtiö on sitoutunut kestävä kehityksen periaatteisiin. Toimintaa ohjataan kansainvälisen ISO 14001 -standardin mukaan sertifioituna ja EMAS-rekisteröidyn ympäristöasioiden hallintajärjestelmän avulla. (Tavoitteet 2016)

4.2.2 Turvallisuuspolitiikka

TVO on sitoutunut korkeatasoiseen turvallisuuskulttuuriin ja edellyttää sitä myös henkilöstöltään. Ydinvoimalaitoksen turvallisuuteen vaikuttavien tekijöiden halutaan saavan tarkeytensä edellyttämää huomiota. Hyvän turvallisuuskulttuurin mukaisesti toimintatapoja ja ohjeita tulee noudattaa tinkimättömästi. Omasta ja muiden työturvallisuudesta ja työskentelyolosuhteista huolehditaan ja kaikki havaitut ongelmat ja puutteet ilmoitetaan. Tavoitteena on luoda ilmapiiri, jossa tapahtumista uskalletaan raportoida avoimesti ilman syyllistämistä. (Turvallisuuskulttuuri 2016)

Tuotannosta aiheutuvat säteilyannokset pidetään mahdollisimman alhaisina. Laitoksien turvallisuus, käytettävyyden ja kunnossapito varmistetaan kohteisiin soveltuvilla tarkastustoiminnoilla. Toimintaa on hyvä kyseenalaistaa ja kehittää jatkuvan parantamisen puitteissa. (Turvallisuuskulttuuri 2016) Yhtiö järjestää jatkuvasti koulutusta työntekijöiden ammattitaidon ja osaamisen ylläpitämiseksi. Keinoja ovat esimerkiksi sisäinen koulutus ja käytännönläheinen työtehtäviin opastus. (Koulutus 2016)

TVO:n tutkimus- ja kehitystoiminta vastaa yhtiön T&K-hankkeista, ydinvoima-alan kansainväliseen kehitykseen osallistumisesta ja uusien tutkimuksien tulosten hyödyntämisestä. Osaamisen kehittäminen ja uusien asiantuntijoiden saaminen on tärkeää. Toiminta tukee käytössä olevien laitosten (Olkiluoto 1 ja Olkiluoto 2) turvallista ja tehokasta käyttöä ja laitosmuutoksia sekä uuden Olkiluoto 3 -yksikön rakentamisvaihetta ja Olkiluoto 4 -yksikön laitosvalintaa. Toiminnan painopistealueet ovat turvallisuus, taloudellisuus ja kestävä kehitys. Turvallisuuteen liittyvät elinkaaren hallinta ja reaktori-fysiikka. Taloudellisuuteen liittyy polttoaineen käyttö ja kestävään kehitykseen jätehuolto, resurssit ja polttoainekehitys. (Tutkimus ja kehitys 2016)

TVO on sitoutunut toimimaan nolla tapaturmaa -ajattelutavan mukaan. Ajattelutavassa yksikään tapaturma ei ole hyväksyttävä ja kaikki tapaturmat sekä työstä aiheutuvat sairaudet voidaan estää. Työturvallisuustoimintaa ohjataan OHSAS 18001:2007 johtamisjärjestelmän (TTT-järjestelmä) mukaisesti. Johto katselmoi työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmän toimivuutta kahdesti vuodessa, ja kerran kuukaudessa tehdään turvallisuuskierros etukäteen sovitussa kohteessa. Turvallisuuteen liittyvälle toiminnalle asetetaan päämäärät ja tavoitteet. (Työturvallisuus 2016)

4.2.3 Teollisuuden Voiman toiminta tarkasteluvuosina

TVO:n vuosikertomuksissa 2006-2015 ei juurikaan kerrota muutoksista yrityksen toimintaa ohjaavissa arvoissa tai strategiassa. Enemmän keskitytään laitosten tuotannon kasvuun ja uusien laitosten lupakäsittelyyn ja rakentamiseen sekä yleisiin muutoksiin energia-alalla. 2006-2011 vuosikertomukset ovat muihin kohdeyrityksiin verrattuna suppeimpia. TVO on yrityksistä pienin liikevaihtoa tarkastellessa, mikä voi selittää suppeamman raportoinnin ja tiedon heikomman saatavuuden.

2006 TVO avasi vierailukeskuksen, jonka tarkoituksena on antaa kuluttajille ja vierailijoille tietoa, miten ydinsähköä tuotetaan ja mihin käytetty polttoaine menee. 2007 yritys rekisteröitiin julkiseksi yhtiöksi kaupparekisteriin. Tämän jälkeen yrityksen virallinen nimi muuttui Teollisuuden Voima Oyj:ksi. (TVO:n historia 2016) 2008 eduskunta vahvisti valtioneuvoksen periaatepäätöksen neljännen Olkiluoto-laitosyksikön rakentamisesta. 2011 Olkiluodossa tehtiin laitosten suurimmat vuosihuollot ja modernisointihanke saatiin päätökseen. Olkiluoto 4 -hankkeen kilpailu- ja suunnitteluvaiheen tarjouskilpailu käynnistettiin 2012. (TVO:n historia)

Vuosikertomuksissa 2014 ja 2015 kerrotaan Olkiluodon laitoksissa olevan suunnitteilla ja meneillään laitosmuutoksia, joiden avulla valmistaudutaan laitosyksiköiden käyttöluvan uusimiseen 2018. Muutosten on tarkoitus parantaa laitosyksiköiden selviytymistä poikkeuksellisten luonnonilmiöiden aiheuttamista vahingoista. Pahimmillaan vahingot voisivat johtaa useiden turvallisuusjärjestelmien samanaikaiseen toimintakyvyn menetykseen. Vuosikertomuksessa 2014 kerrotaan myös, että turvallisuuskulttuuria ja sen toimintatapoja parannetaan.

Vuosikertomusten 2014 ja 2015 mukaan energia-ala on keskellä murrosta, joka voi kestää vuosia. Talouskasvun pysähtyminen aiheuttaa kysynnän laskua samalla kuin investoidaan uusiutuvaan energiaan. Ydinvoiman kustannukset ovat nousseet, ja tämä kehitys on johtanut ydinvoiman kannattavuuden heikkenemiseen.

4.2.4 Raportoinnin kattavuus

Yhdessäkään TVO:n tarkasteltavassa raportissa ei täyty kaikki kymmenen arviointikohdtaa. Erityisesti turvallisuusasioiden kertomisessa havaitaan puutteita. Kattavimpia ovat vuodet 2012-2014, joista löytyvät kaikki muut tiedot paitsi kuolemaan johtaneiden tapaturmien lukumäärät. Kaikissa vuosikertomuksissa mainitaan laajemmasta yhteiskuntavastuu- tai ympäristöraportista, josta löytyy enemmän tietoa ja tunnuslukuja. Yhteiskuntavastuu- ja ympäristöraportteihin viitattaessa TVO ei kerro noudattavansa GRI-ohjeistusta tai mitään yhteiskuntavastuuraportoinnin viitekehystä, vaikka ne raporteissa ovatkin.

TVO kertoo 2006-2011 vuosikertomustensa yhteydessä vain lyhyesti ympäristö- ja turvallisuusasioista sekä henkilöstöstä. Näistä kerrotaan julkaistavan laajempi ja yksityiskohtaisempi yhteiskuntavastuujulkaisu. Kertomuksissa esitellään myös lyhyesti TVO:n laitosten toimintaa ja turvallisuutta. Esimerkiksi vuosikertomuksessa 2006 todetaan Olkiluoto 3 -projektin työmaalla turvallisuustason pysyneen korkeana. Henkilöstön kehittämisen painopisteenä on ollut turvallisuuskulttuurin kehittäminen, mutta samalla ei kerrota yrityksen turvallisuuskulttuurista tai miten sitä on yritetty painopistealueena kehittää. Vuosikertomuksessa 2007 ilmoitetaan työmaalla sattuneesta kuolemaan johtaneesta tapaturmasta. Samalla todetaan tapaturmataajuusindeksin säilyneen korkeana.

2006-2011 ympäristöasioista mainitaan lyhyesti kaikki muut tiedot paitsi se, mitä ympäristönsuojelun tehostamiseksi tehdään. Ilmoitetaan ydinvoimalaitosyksiköiden toimineen turvallisesti koko vuoden ja ettei ydinturvallisuuteen merkittävästi vaikuttaneita tapahtumia ole ollut. Vuoden 2008 raportissa kerrotaan henkilöstöä koskevien energia-alan työehtosopimusten olevan voimassa koko vuoden. Lyhyesti mainitaan Olkiluoto 3:n työntekijöiden koulutuksesta ja työmaan turvallisuuden tapaturmaindeksi. Ydinvoimalaitosten kerrotaan toimineen turvallisesti koko vuoden.

Vuoden 2012 vuosikertomus on huomattavasti edellisiä laajempi ja kattavampi, ja kaikki ympäristönäkökohdat löytyvät. Raportissa mainitaan vielä erillisestä ympäristöraportista, josta löytyy tarkempaa tietoa ympäristönäkökohdista ja tunnusluvuista. Vuosikertomuksessa ilmoitetaan poissaolot ja kerrotaan tapaturmista. Kuolemaan johtaneiden tapaturmien määrää ei ilmoiteta, mutta toisaalta ei myöskään yksiselitteisesti raportoida, ettei niitä olisi tapahtunut.

Vuosilta 2013-2015 on saatavilla myös verkkovuosisikertomus. 2013 ja 2014 vuosikertomuksissa kuvataan kaikki ympäristövastuun raportoinnin kattavuuden arviointikri-

teerit. Merkittävimmäksi ympäristövaikutukseksi mainitaan jäähdytysveden aiheuttama meriveden lämpiäminen. Muita ympäristövaikutuksia ovat esimerkiksi tuotannosta aiheutuvat jätteet, joista osa on radioaktiivisia. Turvallisuusasioista mainitaan kaikki kuolemaan johtaneita tapaturmia lukuun ottamatta. Raportit eivät tuo selvästi esille, onko kyse siitä, ettei lukuja raportoida vai ettei sellaisia tapaturmia ole sattunut.

2015 vuosikertomus vaikuttaa muutamaa aiempaa suppeammalta. Ympäristöasiat käsitellään kattavasti, mutta turvallisuuteen liittyviä tunnuslukuja ei ole verkkokertomuksessa esillä. Työterveys- ja turvallisuustoimintaa ohjaava OHSAS 18001 -asiakirja sekä työturvallisuuden tavoitteet ja niiden saavuttaminen ilmoitetaan.

4.2.5 Raportoinnin kehittyminen

Vuosikertomukset 2006-2010 muistuttavat hyvin paljon toisiaan: raporttien sisällysluettelo ja ympäristö- ja turvallisuusasioiden esittämistapa on samankaltainen. Vuosikertomukset sisältävät ympäristö- ja turvallisuusasiat hyvin suppeasti, joten tutkimuksen arviointikriteerien perusteella raportoinnin kattavuus on heikko. Vuosikertomusten lisäksi TVO julkaisee erillisen yhteiskuntavastuuraportin, joka sisältää yritys vastuun paljon kattavammin. Yhteiskuntavastuun yhteydessä esitetään myös ympäristöön ja turvallisuuden liittyvät tunnusluvut.

Vuoden 2011 raportissa on tapahtunut pieniä muutoksia aiempiin verrattuna. Raportointia ja kappaleita on selkiytetty. Työterveys- ja työturvallisuustoimintaa ohjaava OHSAS 18001 -asiakirja ilmoitetaan turvallisuuden yhteydessä. Muuten turvallisuus ja ympäristöasiat -osuuden sisältö on kuitenkin lähes sama kuin aiemmin. Aiemmin TVO on julkaissut erillisen yhteiskuntavastuuraportin, mutta 2011 kerrotaan erillisestä yhteiskuntavastuu- ja ympäristöraportista.

Vuoden 2012 raportoinnissa tapahtuu TVO:n raportoinnin isoin muutos. Vuosikertomuksen ympäristö- ja turvallisuusasioista kerrotaan huomattavasti aiempaa laajemmin. Kertomuksessa avataan esimerkiksi, mitä ympäristön suojelemiseksi on tehty. Mainitaan puujätteen kierrätyksen kehittäminen, jäähdytysveden hyötykäytön lisäämisen tavoitteesta ja saniteettivedenpuhdistamon kehittämisestä. Lisäksi ilmoitetaan erillinen ympäristöraportti. Myös turvallisuuteen liittyvät tunnusluvut (kuolemaan johtaneita tapaturmia lukuun ottamatta) ilmoitetaan työturvallisuuden yhteydessä. Yritysvastuullisuuden yhteydessä julkaistaan kuvia, ja raportointi muuttuu visuaalisemmaksi.

Vuodesta 2012 TVO on siirtynyt painetun vuosikertomuksen lisäksi verkkovuosisikertomukseen. Verkkovuosisikertomus on siitä koostettua tiedostoa laajempi. Hakutoiminnolla on helpompi etsiä tietoa verkkojulkaisusta, mutta raportista ei välttämättä saa yhtenäistä käsitystä. Samalla 2012 ympäristö- ja turvallisuusraportointi muuttuu aiempia raportteja visuaalisemmaksi. Ympäristövaikutusten yhteydessä esitetään luontoaiheisia kuvia, jotka eivät lisää raportin informatiivisuutta, mutta parantavat yleisilmettä. Raportissaan

TVO esittää, että ydinvoimainvestointeja jatkamalla Suomi voi siirtyä nopeasti ja kustannustehokkaasti vähähiiliseen sähköön.

4.2.6 GRI-raportointi

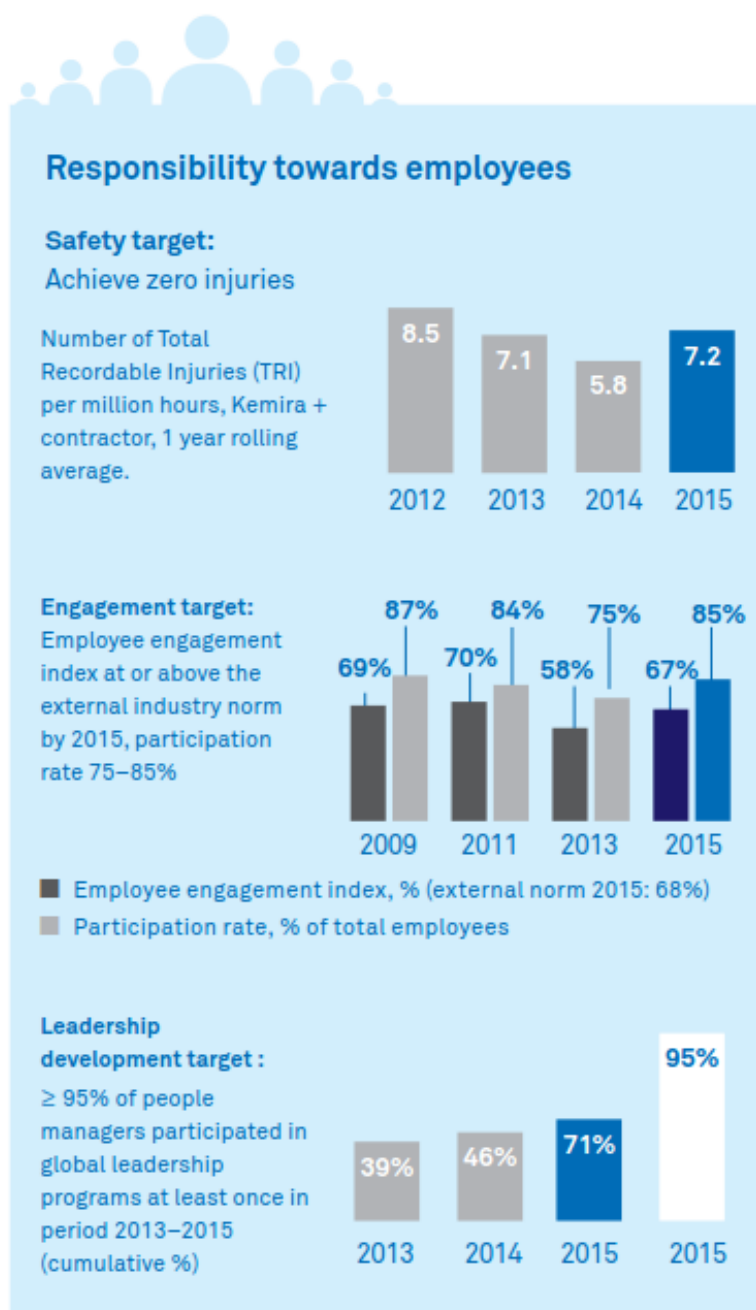
Osasta TVO:n vuosikertomuksista on saatavilla myös verkkovuosikertomus. Näistä 2013 ja 2014 sisältävät GRI-sisältövertailun. Tästä ei kuitenkaan ole mainintaa toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Yrityksen GRI-vertailu on selkeää. Indikaattoreita on helppo selata, ja tiedot on kerrottu monipuolisesti. Osassa indikaattoreista on useampi lähde, mikä voi vaikeuttaa yksittäisen tiedon hakemista. Esimerkiksi materiaalien käytöstä 2013 kerrotaan neljässä eri lähteessä. Vaikka ympäristöraportti on näistä tärkein, kattavan tiedon saamiseksi pitää tarkastella kaikkia. Vuosien 2013 ja 2014 GRI-raportointi on hyvin samankaltaista.

Kaikki avainindikaattorit raportoidaan. GRI-vertailu esittää raportoidut indikaattorit ja mistä kyseisen tiedon löytää. TVO selittää puuttuvien indikaattoreiden syyn. Useissa ympäristöindikaattoreissa viitataan yrityksen ympäristöraporttiin. Sosiaalinen vastuu ja työturvallisuus löytyvät yrityksen nettisivuilta. Raportit on varmennettu ulkopuolisen ja riippumattoman toimijan, DNV Certification Oy:n, puolesta.

4.3 Kemira

Kemira Oyj on suomalainen kemianyhtiö, joka on perustettu 1920. Yhtiö noteerattiin pörssiyhtiöksi 1994. (Historia 2016) Kemira keskittyy massa-, paperi-, öljy- ja kaivos-teollisuuteen sekä veden käsittelyyn. Erityisesti yhtiö palvelee asiakkaita, jotka käyttävät runsaasti vettä. Yhtiö tarjoaa asiantuntemusta, sovellusosaamista ja kemikaaleja, joilla voidaan parantaa teollisuuden vesi-, energia- ja raaka-ainetehokkuutta. (Kemira lyhyesti 2016) Kemira toimii yli 40 maassa (Kemira 2016), ja Suomessa tuotantolaitoksia on muun muassa Sastamalassa, Vaasassa ja Porissa. Yhtiön pääkonttori sijaitsee Helsingissä. (Yhteystiedot 2016) Vuoden 2015 liikevaihto oli 2,4 miljardia euroa ja henkilöstön määrä noin 4700 (Kemira lyhyesti 2016). Eri yritykset omistavat 40,67% prosenttia yhtiöstä. Yhtiön omistajina on myös kotitalouksia, hallintarekisteröityjä ja julkisyhteisöjä. Suurimmat osakkeenomistajat ovat Oras Investment Oy (18,2%), Solidium Oy (16,67%) ja Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma (5,26%). (Osakkeenomistajat 2016)

Kuva 6. Kemiran vastuullisuus henkilöstöä kohtaan. (Kemiran vuosikertomus 2015)

Kemiran arvoihin kuuluvat asiakkaiden menestykseen sitoutuminen, ihmisistä ja ympäristöstä välittäminen, yhdessä menestyminen sekä toiminnan kehittäminen. Kuvassa 6 esitetään visuaalisesti yrityksen käsittämä vastuullisuus työntekijöitään kohtaan, ja turvallisuus on toiminnassa etusijalla. Yhtiö haluaa olla esikuvana asiakkailleen ja yhteisöyörykumppaneilleen turvallisuudessa ja ympäristönsuojelussa. Työtapoja kehitetään ja uusiin ideoihin rohkaistaan. (Arvot 2016)

Kemira pyrkii kasvuun erityisesti sellu-, paperi-, öljy-, kaas- ja kaivosteollisuudessa kehittämällä innovaatioita ja kemikaaleja. Tavoitteena on saavuttaa toimiala- ja teknologiajohtajuus vuoteen 2020 mennessä. (Strategia 2016)

4.3.1 Ympäristöpolitiikka

Kemira pyrkii innovoimaan tuotteita ja ratkaisuja yritysten resurssien tehokkaampaan käyttöön. Ratkaisut voivat parantaa asiakkaiden veden, energian ja raaka-aineiden kuluista tuotannossa. (Yritysvastuu 2016) Vuosikertomuksen osana julkaistaan Kemiran yritys vastuuraportti, jossa yhtenä painopistealueena on ilmastonmuutos (Vastuullisuusraportointi 2016).

Kestävät tuotteet ja ratkaisut sekä vastuullinen tuotanto ja toimitusketju ovat yritys vastuun avainalueita. Uudet tuotteet innovoidaan asiakaslähtöisesti ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Tuotteiden ympäristövaikutukset arvioidaan kehitysprosessin jokaisessa vaiheessa Kemiran ja asiakkaiden toiminnan näkökulmasta. Halutaan tunnistaa myös kestävimät raaka-ainevaihtoehdot ja parannusmahdollisuudet. (Avainalueet 2016)

Tuotannon ympäristöön liittyvä johtaminen perustuu ISO 14001 -standardiin. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen voidaan vaikuttaa energiatehokkuutta parantamalla ja oikeanlaisen energian hankinnalla. Energiatehokkuudella ja vähähiilillä energialähteillä voidaan alentaa haitallisia päästöjä. Toimitusketjun vastuullisuuden varmistamiseksi Kemira vaatii tavarantoimittajiltaan sitoutumista oikeanlaisiin liiketoimintaperiaatteisiin. Toimittajia arvioidaan vastuullisuuden ja toimituskyvyn kannalta ja voidaan sopia mahdollisista parannustoimenpiteistä. (Avainalueet 2016)

4.3.2 Turvallisuuspolitiikka

Kemiran työturvallisuuden tavoitteena on nolla henkilövahinkoa. Tavoitteet ja raportit kattavat Kemiran omat työntekijät ja urakoitsijat. Turvallisuuskulttuuria edistävät johdon sitoutuminen, työntekijöiden osaaminen, raportointi vaaratilanteista ja parannustoimenpiteistä. Toimintaperiaatteiden mukaan kaikissa toimipisteissä tulisi noudattaa OHSAS 18001 työterveys ja -turvallisuusasiakirjan mukaista johtamistapaa. (Työturvallisuus 2016)

Kemira haluaa tuotteidensa olevan turvallisia niiden koko elinkaaren ajan. Kaikkien sidosryhmien työntekijöistä kuluttajiin tulee voida käsitellä niitä turvallisesti. Tuotevastuun konsepti ulottuu lakien ja säädösten noudattamista pidemmälle, joten kemikaalien tuotantoon ja myyntiin liittyy tiukka valvonta. Yksi pääperiaatteista on riskien tehokas arviointi aineiden ominaisuuksien tunnistamiseen, käyttöolosuhteisiin ja mahdolliseen altistumiseen liittyen. (Tuotevastuullisuus 2016)

4.3.3 Kemiran toiminta tarkasteluvuosina

Kemirasta on irrotettu useita liiketoimintoja 2000-luvulla, ja strategiaa sekä arvoja on muutettu ja kehitetty useamman kerran. Kemiran vuosikertomukset sisältävät kyseisen

vuoden tärkeimmät tapahtumat. Kemira on tarkasteluvuosina välittänyt työturvallisuudesta ja ympäristövaikutuksistaan, mutta ne tuodaan selkeämmin vuosiraporteissa esille ja osaksi yrityksen strategiaa tarkasteluvuosien myötä.

Vuosikertomuksessa 2006 kerrotaan strategiasta, jonka painopisteenä on kannattavuuden parantaminen ja asiakaslähtöisten kokonaisratkaisujen kehittäminen. Myöhemmin vastuullisuuden osuus kasvaa. Esimerkiksi 2013 vuosikertomuksessa yrityksen vastuullisuus on nostettu tärkeimpiin tapahtumiin. Vuoden 2015 vastuullisuuden kohokohtia olivat esimerkiksi työntekijöiden sitoutumisprosentin kasvaminen ja asiakkaiden kestävä kehityksen parantuminen. Kemira kertoo vuosikertomuksissaan noudattavansa GRI:n G4-ohjetta ensimmäisinä Suomessa.

Monissa Kemiran vuosikertomuksessa toiminnan kerrotaan laajentuneen. Vuosikertomuksessa 2009 kerrotaan toiminnan esimerkiksi Intiassa vahvistuneen. 2010 vuosikertomuksessa ilmoitetaan yrityksen kannattavuuden ja taloudellisen aseman kohonneen merkittävästi. Samana vuonna Tikkurila irrotettiin Kemirasta, mikä näkyy esimerkiksi yrityksen tapaturmataajuudessa.

Vuosikertomuksessa 2010 kerrotaan energiatehokkuusohjelmasta laitosten energian käytön vähentämiseksi ja yhtiön uusista arvoista. Nämä arvot ja toimintatavat tukevat kasvua, kannattavuutta ja innovatiivisuutta. Arvoihin kuuluu esimerkiksi selkeämpi ihmisistä ja ympäristöstä välittäminen. 2010 perustettiin vesitutkimuksen huippuosaamiskeskus SWEET.

4.3.4 Raportoinnin kattavuus

Kemira vuosiraportointi on kattavaa poissaolojen lukumäärää ja kuolemaan johtaneita tapaturmia huomioimatta. Tapaturmataajuus ilmoitetaan kaikilta tarkasteluvuosilta. Milloin vuodelta ei ilmoiteta kaikkia kymmentä arviointikohtaa, ja vuosikertomusten laajuus vaihtelee paljon. Osa raporteista on alle 100-sivuisia ja osa lähes 400-sivuisia. Lähes kaikki arvioitavat arviointikriteerit raportoidaan, mutta niiden laajuudessa, selkeydessä ja löydettävyydessä on eroja.

Vuosikertomuksessa 2006 kerrotaan vastuullisuuden ja läpinäkyvyyden olevan ympäristöjohtamisen periaatteita. Ympäristönäkökohdat nähdään vastuun lisäksi osaamisalueena ja liiketoimintamahdollisuutena. Kemira kertoo vähentäneensä ympäristöpäästöjään ja jätteiden määrää onnistuneesti.

Kaikissa vuosikertomuksissa mainitaan toiminnan liiketapaperiaatteista tai noudatettavista standardeista. Esimerkiksi vuosikertomuksessa 2007 Kemiran toimipaikkojen mainitaan olevan sertifioitu ympäristö-, työturvallisuus ja laatujärjestelmällä (EHSQ-järjestelmä). Yksittäisiä käytettäviä standardeja ei raportoida, mutta Kemiran liiketapaperiaatteet (Code of Conduct) sisältävät ympäristöä ja turvallisuutta koskevan lainsä-

dännön vähimmäisvaatimuksena. Esimerkiksi vuoden 2011 raportissa kerrotaan selvemmin yksittäisten standardien (esimerkiksi ISO 14001) mukaisesta sertifioinnista.

Usein ympäristöasiat käsitellään turvallisuutta laajemmin. Kemira keskittyy sosiaalisessa vastuussa enemmän henkilöstön monipuolisuuteen ja kohteluun kuin työntekijöiden työturvallisuuteen. Vuoden 2009 liiketapaperiaatteiksi sosiaalisen vastuun osalta mainitaan tasavertainen kohtelu, luottamuksellisuus, lahjusten antamisen kieltä ja kulttuurien monimuotoisuuden arvostus, mutta ei työturvallisuutta. Saman vuoden ympäristövastuun periaatteissa mainitaan haitallisten vaikutusten ehkäisy, luonnonvarojen tehokas käyttö ja ympäristöystävällisten tuotteiden parantaminen.

Lähes kaikissa raporteissa ilmoitetaan Kemiran liiketapaperiaatteiden noudattavan maiden lainsäädäntöä ja esimerkiksi ympäristövaatimuksia. Vuosikertomuksessa 2010 mainitaan EU:n REACH-kemikaalilainsäädännöstä ja kilpailulainsäädännöstä sekä kerrotaan osakeyhtiölain ja arvopaperimarkkinalain mukaisesta toiminnasta. Yleistä mainintaa lainsäädännön vaatimuksista suhteessa liiketoimintaperiaatteisiin ei ole.

Vuoden 2011 kertomuksessa ei juuri käsitellä turvallisuuteen liittyviä tavoitteita. Raportissa mainitaan vain yleisellä tasolla tavoitteena olevan yhteiskuntavaikutusten minimoiminen. Vuosiraportissa esitellään Kemiran olennaisuusmatriisit yhteiskuntavastuuseen liittyvistä asioista. Näiden perusteella on tarkoitus kehittää ja työstää yrityksen yritys vastuun hallintaprosessia.

Vuodesta 2013 lähtien yritys raportoi tapaturmien ja poissaolojen suhteen ainoastaan TRI-luvun, joka sisältää kaikki tapaturmat. Luku ei erittele vähäisiä, poissaoloon tai menehtymiseen johtaneita tapaturmia. Aiemmin on raportoitu myös LTA-luku, joka ilmaisee vähintään yhden päivän poissaoloon johtaneet tapaturmat. Vuosikertomuksessa 2015 kerrotaan, ettei kuolemaan johtaneita tapaturmia ole sattunut vuoden 2004 jälkeen. Poissaoloista kerätään tietoa paikallisesti, mutta niitä ei vahvisteta konsernitasolla eikä esitetä vuosikertomuksissa.

Kemiran aineiston perusteella yrityksen tärkeimpiä ympäristövaikutuksia ovat jätteet, veden käyttö ja päästöt veteen sekä kasvihuonekaasupäästöt. Kemira pyrkii suojelemaan ympäristöä monin tavoin. 2011 vuosikertomuksessa ympäristövaikutuksia kerrotaan vähennettävän veden uudelleenkäytön, biomassan resurssitehokkuuden ja kestävä vesikemian avulla. Veden puhdistuksesta ja suolan poistosta aiheutuvien likaisten kalvojen vähentäminen säästää energiaa. Kemira pyrkii tehostamaan biopolttoaineiden saamista biomassasta. Vesikemian avulla kehitetään helpommin biohajoavia ja vähähiilisiä aineita. Vuosikertomuksessa 2015 kerrotaan ympäristönsuojelun keinoina esimerkiksi veden käytön vähentäminen, kierrätettyjen pakkausmateriaalien käyttäminen ja turvallisuuden lisääminen kuljetuksissa. Tällaisen turvallisuuden avulla voidaan vähentää öljyriskeiden ja -vuotojen riskiä.

4.3.5 Raportoinnin kehittyminen

Kemiran vuosikertomukset 2006-2015 ovat keskenään hyvin erilaisia. Yhtä selkeää kehityssuuntaa ei ole. Raportit eroavat ainakin laajuuden, sisällön, asioiden ryhmittelyn ja julkaisukielen kannalta. Kaikki Kemiran vuosikertomukset ovat hyvin visuaalisia, ja raportit sisältävät paljon taulukoita ja kuvia.

Useat raportit ovat hyvin kertomusmaisia ja sisältävät esimerkiksi case-tapausten esittelyjä, haastatteluita ja mielipiteitä. Tällöin ne eivät sisällä ainoastaan konsernitason yleistä tarkastelua. Esimerkiksi 2009 raportissa haastatellun T&K- ja teknologiajohtaja Johan Grönin mielestä tutkimus- ja kehitystoiminnassa tulee keskittyä aiempaa enemmän asiakasta hyödyntäviin kokonaisratkaisuihin. Asiayhteydestä ei käy ilmi, onko tämä myös yrityksen hallituksen vahvistama vai yksittäisen työntekijän mielipide.

Asioiden ryhmittely ei noudata yhtenäistä ja selkeää tarkasteluvuosina jatkuvaa kaavaa. Esimerkiksi ympäristövastuu saattaa esiintyä omana kappaleenaan tai vastuullisen yritystoiminnan osana. Turvallisuudesta raportoidaan yleensä henkilöstön, vastuullisuuden toimialakertomusten kohdalla tai useammassa näistä. 2010-luvulla GRI-raportoinnin hyödyntämisen myötä työturvallisuusasioiden löytäminen vuosikertomuksista on helpompaa. GRI-ohjeistus selkiyttää ja yhtenäistää ympäristövastuun ja työturvallisuuden raportointia osana vuosikertomusta.

Vuosilta 2011-2013 on saatavilla myös vuosikertomusten verkkojulkaisu. Verkkojulkaisujen etuna on ympäristö- ja turvallisuusasioiden sekä niiden tunnuslukujen vaivatonta löytäminen, mutta toisaalta kokonaisuuksia voi olla vaikea muodostaa. 2013 alkaen vuosikertomukset ovat saatavilla ainoastaan englanniksi.

Ympäristövastuu on selvästi esillä kaikissa aineiston raporteissa. 2011 alkaen GRI-ohjeistuksen käyttäminen parantaa vastuuasioden raportoinnin löydettävyyttä vuosikertomuksista sekä jäsentelee ja selkiyttää kertomusten sisältöä. GRI-raportointi parantaa ja sujuvoittaa erityisesti turvallisuusraportointia ja turvallisuusasioiden löytämistä vuosikertomuksista. Työturvallisuus painottuu aiempien sosiaalisen vastuun periaatteiden rinnalla.

Tarkasteluaineiston vuosikertomukset yhtenäistyvät ja selkiytyvät 2011 alkaen. Vuosikertomuksen 2015 rakenne on paljon selkeämpi kuin esimerkiksi 2008 kertomuksen. Tämän huomaa jo sisällysluettelon työstymisestä. Yhteiskuntavastuuraportointi on selkeä osa vuosikertomusta. Vuosien 2014 ja 2015 raporttien sisältö ja rakenne on hyvin samankaltainen. Haluttu informaatio ympäristö- ja turvallisuusasioista on vaivatonta löytää, ja raportteja on helppo vertailla keskenään.

4.3.6 GRI-raportointi

Vuonna 2011 Kemira julkaisi ensimmäisen GRI-ohjeiden mukaisen yritysraportin. Vuodesta 2012 alkaen GRI-raportti on osana vuosikertomusta. Vuosina 2011 ja 2012 raportoinnissa käytetään GRI:n G3-viitekehystä ja 2013 eteenpäin käytetään G4-ohjeistusta. Vuosikertomuksessa 2015 on hyödynnetty myös integroidun raportoinnin (Integrated Reporting) <IR>-viitekehystä.

Vuosikertomuksessa 2011 on yhtenä osiona raportoitujen GRI-indeksien esittely ja tieto, mistä raportoidut indikaattorit pitäisi löytää. Raportissa esiteltävät linkit eivät kuitenkaan toimi tai ole enää käytössä, vaan ne ohjaavat virheellisille verkkosivuille. Vuoden 2012 vuosikertomuksessa kerrotaan lyhyesti GRI-raportista ja annetaan tieto, mistä sen löytää kattavammin. Vuodesta 2013 eteenpäin GRI-raportti on vuosikertomuksen osana.

Indikaattoreita on käsitelty monipuolisesti ja laajasti. Vuoden 2014 GRI-raportin on varmistanut Deloitte, ja ympäristöindikaattoreita on raportoitu yli 20. Työterveys ja -turvallisuuden indikaattori (Occupational Health and Safety) on raportoitu. Turvallisuuteen liittyvät myös raportoidut indikaattorit koulutuksesta (Training and Education) sekä työntekijöiden ja työnantajan suhteesta (Labor/Management Relations). Tämä tutkimus keskittyy työturvallisuuteen, joten esimerkiksi naisten ja miesten ansiotulojen vertailu tai työpaikan monikulttuurisuuden tukeminen eivät ole olennaisia. Indikaattoreissa käsitellään vastuullinen tuotanto, päästöt, jätteet, vaatimustenmukaisuus ja ympäristöä säästävät ratkaisut sekä työturvallisuus hyvin.

4.4 Neste

Neste Oyj on suomalainen öljynjalostukseen keskittyvä yhtiö, jonka tuotteita käytetään liikenteessä ja teollisuudessa. Neste perustettiin 1948 huolehtimaan Suomen öljynhuollosta. Nesteellä on kaksi öljynjalostamoja Suomessa: ensimmäinen Naantaliin rakennettu jalostamo käynnistyi 1957 ja toinen Porvooseen 1965. Neste Oyj on listautunut pörssiin 2005. (Juuremme 2016) Suurimmat osakkeenomistajat ovat Valtioneuvon Kanslia (50,1%), Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen (2,66%) ja Keskinäinen Työeläkevakuutusyhtiö Varma (1,07%). Kotitaloudet omistavat 10,7%. (Osakkeenomistajat 2016). 2015 Neste työllisti 4906 henkilöä (Neste vuosikertomus 2015).

Nesteen kolme liiketoiminta-aluetta ovat öljytuotteet, uusiutuvat tuotteet ja öljyn vähittäismyynti. Kattavan Suomen asemaverkoston lisäksi Nesteellä on vahva verkosto Baltian maissa ja Venäjällä Pietarissa. Yhtiö on maailman johtava uusiutuvan dieselin toimittaja. Tavoitteena on olla Itämeren alueen johtava polttoaineiden tarjoaja ja kasvaa uusiutuvien raaka-aineiden globaaleilla markkinoilla. (Liiketoiminta-alueet 2016)

Nesteen arvot ovat vastuullisuus, yhteistyö, uudistuminen ja tuloksellisuus. Kotisivujensa mukaan yhtiö on luotettava työnantaja, joka haluaa aiheuttaa mahdollisimman vähän haittaa luonnolle ja ympäristölle. Työpaikalla pyritään avoimeen ja reiluun ilmapiiriin, joka mahdollistaa erilaiset kokemustaustat ja ajattelutavat. Tuotteiden kehittäminen sekä uusiin toimintatapoihin ja henkilöstön osaamiseen panostaminen ovat tärkeitä. Turvallisuus nähdään tuloksellisuuden edellytyksenä. (Arvot 2016)

4.4.1 Ympäristöpolitiikka

Megatrendillä tarkoitetaan maailmanlaajuisista muutosta. Nämä voivat luoda paineita liiketoiminnan muuttamiselle. Nesteen toimintaan vaikuttavia megatrendejä ovat esimerkiksi ilmastonmuutos, digitalisoituminen ja energian kysynnän kasvu. (Megatrendit 2016) Puhtaammat liikennepolttoaineet ja haitallisten päästöjen hallitseminen ovat Nesteen keinoja hillitä ilmastonmuutosta. Yhtiö on yksi Suomen suurimmista hiilioksidipäästäjistä, mutta yrityksen uusiutuvaa dieseliä suosimalla päästöt kompensoituvat ja ovat alhaisemmat. Tuotteiden hiilijalanjälkeä seurataan koko elinkaaren ajalta. (Vaikutuksemme ilmastoon 2016)

Neste on sitoutunut hankkimaan vain kestävästi tuotettuja raaka-aineita ja valitsee toimittajansa huolellisesti. Valintaa tehdessä painotetaan toimittajan turvallisuus-, ympäristö- ja terveysasioista huolehtimista. Toimittajien tulee pyrkiä toiminnassaan kestävään kehitykseen. Tuotannossa käytetään tehokkaita menetelmiä, jotka vastaavat ISO:n ja OHSAS:n vaatimuksia. Tuotantoketjun kasvihuonekaasu- ja energiatasetta pyritään jatkuvasti parantamaan (Kestävän kehityksen periaatteet biopolttoaineille 2016), ja raaka-aineita sekä energiaa käytetään mahdollisimman tehokkaasti. Energian tehokas käyttö on keskeistä erityisesti tuotannossa ja kuljetuksissa. (Tehokas energian käyttö 2016)

Lainsäädäntö ohjaa toimintaa myös ympäristöasioihin liittyen. Kaikilla toimipisteillä tulee olla voimassaolevat ympäristöluvut. EU:n alueella sijaitsee kolme jalostamo, Naantalissa, Porvoossa ja Rotterdamissa, ja näiden toimintaa säätelevät eurooppalaisen lainsäädännön mukaiset ympäristöluvut. Luvat sisältävät esimerkiksi määräyksiä päästörajoista, päästöjen vaikutusten tuntemisesta ja raportoinnista. (Ympäristö- ja päästöluvat 2016)

Nesteen toiminnassa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen. Tuotantoprosessien tulee olla mahdollisimman häiriötöntä ympäristön kannalta, eli päästöjen veteen, ilmaan ja maaperään tulee olla vähäisiä. Jalostamojen ympäristön tarkkailu sisältyy myös ympäristölupavaatimuksiin. Jalostamoilla tehdään säännöllisiä vaikutus selvityksiä bioindikaattoreita (kuten jäkälä ja sammal) tutkimalla. (Luonnon monimuotoisuuden suojeleminen 2016)

4.4.2 Turvallisuuspolitiikka

Työskentelytavoissa arvostetaan henkilöstön turvallisuutta ja hyvinvointia. Vaikka hyvinvointi lähtee yksilöstä, tueksi tarvitaan johtamista ja hyvä työyhteisö. (Työhyvinvointi - työ tuntuu hyvältä ja tekee hyvää 2016) Tarvitaan osaamisen kehittämistä ja kannustavaa ilmapiiriä sekä motivoiva ja turvallinen työympäristö. Neste haluaa kannustaa terveellisiin elintapoihin, kehittymiseen ja hyvään työterveydenhuoltoon. Työhyvinvoinnin tasoa tarkkaillaan esimerkiksi kehityskeskusteluilla ja palautteilla. (Mikä fiilis töissä tänään? 2016) Turvallisuus on kaiken toiminnan perustana, ja henkilöstöä perehdytetään myös turvallisuusasioihin (Osaaminen ja kehittäminen 2016).

Neste uskoo kaikkien tapaturmien olevan estettävissä. Henkilöturvallisuutta kehitetään työolosuhteita parantamalla ja omaa henkilöstöä ja kumppaneita kouluttamalla. Nesteen mukaan turvallisuuteen investoidaan kymmeniä miljoonia euroja vuosittain. Ennakoinnin, havainnointikierrosten ja turvallisuuskeskustelujen avulla pyritään ehkäisemään turvallisuusriskit. (Turvallisuus 2016) Prosessiturvallisuudella varmistetaan henkilöstön lisäksi myös ympäristön turvallisuutta. Oikein toimiva prosessi ei aiheuta vuotoja ja päästöt ovat sallittuja. (Prosessiturvallisuus 2016)

Tuotteiden turvallisuus pyritään takaaman koko elinkaaren ajan (Tuoteturvallisuus 2016). Tuotteita ja raaka-aineita kuljetetaan maanteilla, rautateilla ja vesiteitse. Suurimman osan kuljetuksista tekevät ulkopuoliset yhteistyökumppanit. Riskejä hallitaan kuljetuskaluston kunnossapidolla ja ohjaamalla työntekijät työskentelemään oikein ja turvallisesti. Tuotteet täyttävät Suomen ja kansainvälisen lainsäädännön vaatimukset. (Turvalliset kuljetukset 2016) Koska suuri osa Nesteen tuotteista on vaarallisia aineita, tiedottaminen ja asianmukaiset merkinnät ovat tärkeitä. Kaikki Nesteen kemikaalit on rekisteröity Euroopan unionin REACH-asetuksen mukaisesti. (Tuoteturvallisuus 2016)

4.4.3 Nesteen toiminta tarkasteluvuosina

Neste on kasvanut isoksi kansainväliseksi yritykseksi. Neste kertoo laajasti toiminnastaan, arvoistaan ja strategiastaan vuosikertomuksissa sekä verkkosivuilla. Neste tähtää oman toimialansa johtajuuteen ja tuotteiden ympäristöystävällisyyteen. (Juuremme 2016)

2000-luvulla Neste on ilmoittanut tähtäävänsä maailman johtavaksi biodieselin valmistajaksi. Neste ilmoitti ensimmäisinä maailmassa uusiutuvien polttoaineiden hyödyntämisestä lentoliikenteessä. (Juuremme 2016) Marraskuussa 2010 avattiin uusiutuvat dieselin laitos Singaporessa (Lehdistötiedote 2011). Yritys on sitoutunut käyttämään ainoastaan sertifioitua palmuöljyä vuoden 2015 loppuun mennessä (Juuremme 2016).

2011 yhtiön neljäs diesellaitos käynnistyi Hollannissa. Samana vuonna Neste myi useita liiketoimintojaan kuten Viron kaasuliiketoiminnan. Uusiutuvien polttoaineiden raaka-ainevalikoima parani, ja yritys sai kaikkien uusiutuvan dieselin laitostensa ISCC-sertifioinnit (The International Sustainability & Carbon Certification) valmiiksi. (Juuremme 2016)

2012 Neste toimitti ympäristöystävällistä NEXTBL-dieseliä ensimmäistä kertaa Yhdysvaltoihin. Samana vuonna Euroopan ensimmäinen mikrobioöljyn koelaitos valmistui Porvooseen. 2013 investoitiin Porvoon jalostamon energiatehokkuuden ja käyntivarmuuden parantamiseen sekä uuteen isomerointilaitokseen. Neste saavutti tavoitteensa palmuöljyn suhteen kaksi vuotta etuajassa. Yhtiön dieselpolttoaine sai ensimmäisenä maailmassa WWFC:n (Worldwide Fuel Charter) kategoria 5 -luokituksen. (Juuremme 2016)

2014 Porvoon ja Naantalin jalostamoiden toiminnot yhdistettiin tehokkaan ohjauksen ja kustannustehokkuuden vuoksi. Vuonna 2015 Nesteestä tuli maailman suurin jätteistä ja tähteistä uusiutuvia polttoaineita valmistava yritys. Asiakassegmentti kasvoi uusilla isoilla asiakkaila kuten Google ja UPS, ja yhtiön nimi muutettiin Neste Oilista Neste Oyj:ksi. (Juuremme 2016)

4.4.4 Raportoinnin kattavuus

Nesteen vuosiraportointi on tarkasteluvuosina 2006-2015 hyvin monipuolista ja kattavaa. Jo alkuvuosien raportit ovat laajoja, ja ympäristö- ja turvallisuusnäkökohdat otetaan huomioon. Raportoinnissa on vain muutamia puutteita. Kaikki kriteerit täyttyvät vuodesta 2009 eteenpäin. Vuosikertomusten sisällöt ovat selkeitä, ja vastuullisuuden osiot on helppo löytää. Joidenkin vuosikertomusten lopussa on vielä lisätietoa HSE-asioista tai lisätietoa osakkeenomistajille. Tapaturmat ja poissaolot ilmoitetaan joka vuosi vastuullisuuden tai myöhemmin GRI-osion yhteydessä. Luvut ilmoitetaan kertomuksissa määriteltyinä taajuuksina tai lukumäärinä.

Esimerkiksi vuosikertomuksessa 2006 Neste ilmoittaa noudattavansa lainsäädäntöä ja myönnettyjä lupia kaikessa toiminnassaan. Yhtiö kertoo sitoutuneensa kansainväliseen kemianteollisuuden Responsible Care -ohjelmaan. Osana kansallista RC-raporttia Neste on raportoinut vuosittain päästönsä, tapaturmansa ja onnistumisensa. GRI-raportoinnin aloittaminen vuodesta 2009 on osaltaan vienyt huomiota RC-raportoinnilta, eikä sitä tuoda yhtä selkeästi esille.

Merkittävimmät vuosikertomuksissa esiteltävät ympäristövaikutukset eivät juuri muutu tarkastelujaksolla. Merkittävimmiksi ympäristövaikutuksiksi katsotaan päästöt ilmaan ja veteen sekä jätteet. Vuosikertomuksessa 2006 yhtiö uskoo vastuullisen toiminnan olevan menestymisen ja luotettavuuden edellytys. Ympäristön suojelemiseksi täytetään

polttoaineiden päästövaatimukset tai alitetaan ne, kehitetään tuotteiden ympäristöominaisuuksia, käsitellään jätevedet ja huolehditaan maaperästä.

Vuosikertomus 2006 ei sisällä tietoa menehtymiseen johtaneista tapaturmista eikä turvallisuustyön tavoitteista ja saavutuksista. Neljälle toiminta-alueelle asetetaan kyllä tavoitteet ja kerrotaan saavutuksista, mutta yksikään näistä ei koske työturvallisuutta. Tavoitteita ovat esimerkiksi markkina-aseman säilyttäminen ja tuottavuuden parantaminen. Vuosikertomukset 2007 ja 2008 eivät myöskään sisällä tietoa kuolemaan johtaneista tapaturmista, mutta kaikki muut suositeltavat kohdat on esitelty.

Vuotta 2006 lukuun ottamatta vuosikertomuksissa esitellään selkeästi turvallisuustyön tavoitteita ja saavutuksia. Esimerkiksi vuoden 2009 kertomuksessa kerrotaan tavoitteita kyseiselle vuodelle olleen esimiesten jatkokoulutusten kehittäminen ja tapaturmalaaajuuden miljoonaa työtuntia kohtaan (raportissa LWIF-luku) saaminen alle kahteen. Saavutuksina kerrotaan koulutusten kiitettävä palaute, valmennusohjelman kehittäminen ja vuoden LWIF-saavutus. Kyseisenä vuonna tapaturmataajuuden tavoitteeseen ei päästy.

Vuosikertomuksessa 2010 turvallisuustyön tavoitteina ovat muun muassa konsernitason turvallisuustoimenpiteiden seurantajärjestelmän käyttöönotto, ennakoidun turvallisuustyön kehittäminen ja nolla kuolemaan johtavaa tapaturmaa. Seurantajärjestelmän käyttöönotossa onnistuttiin. Ennakointia parannettiin uusien turvallisuusmittareiden käyttämisellä ja turvallisuusohjeiden parantamisella. 2010 raportoidaan sattuneen yksi menehtymiseen johtanut tapaturma Porvoon jalostamolla.

Neste esittää vuosikertomuksessa 2010 normaalin toiminnan aiheuttamien suorien ympäristövaikutusten olevan nykyisin vähäisiä. Ympäristövaikutuksia kerrotaan seurattavan ainakin päästöjen ja jätteiden määrällä sekä polttoaineiden ja energian kulutusta seuraamalla. Näiden asioiden pysymistä lakien, määräysten ja yhtiön omien rajojen mukaisena valvotaan.

Vuosikertomuksissa käsitellään myös yleisesti lainsäädäntöä ja esimerkiksi Euroopan unionin vaatimuksia uusiutuvan energian alalla. 2011 esitellään keskeiset ympäristöä ja turvallisuutta koskevat lainsäädäntömuutokset Nestein kannalta. EU:n teollisuuspäästödirektiivin kerrotaan olevan voimassa ja toimeenpanon Suomessa käynnissä. Nestein mukaan direktiivi mahdollisesti vaikuttaa tuotantolaitosten ympäristölupiin, joten lain toimeenpanoa seurataan ja ympäristöinvestointeja optimoidaan lain mukaiseksi. EU:n energiatehokkuusdirektiivin myötä energiatehokkuuden sääntely täsmentyy, joten tuotantolaitoksille on laadittu uudet tehokkuussuunnitelmat.

Vuosikertomuksessa 2013 kerrotaan EU:n uusiutuvan energian direktiivistä (ns. RED-direktiivi), joka säätelee edellytyksiä uusiutuvien polttoaineiden tuottajille. Tällaisia edellytyksiä ovat ainakin raaka-aineiden jäljitettävyyden viljelmille ja vastuullisuusvaatimusten täytyminen koko toimitusketjussa. Vuosikertomuksen 2013 koosteessa Neste kertoo täyttävänsä nämä vaatimukset.

4.4.5 Raportoinnin kehittyminen

Kaikissa Nesteen tarkasteltavissa raporteissa on huomioitu ympäristövastuu ja työturvallisuus kattavasti. Sosiaalista vastuuta käsitellään vastuullisuuden ja henkilöstön kokonaisuuksissa. Jo vuosikertomuksessa 2006 on taulukoitu kaikkien toimipisteiden noudattamat standardit ja raportoitu vastuullisuudesta ja henkilöstöstä selkeästi omina ja helposti löydettävänä kokonaisuuksinaan. Nesteen vuosikertomukset ovat yleensä otsikoituja jollain vuoteen liittyvällä teemalla. Esimerkiksi vuoden 2006 raportin otsikko on ”Enemmän omistaja-arvoa” ja 2014 otsikko ”The only way is forward”, joka näkyy kuvassa 7.

Neste Oilin vuosi 2014

NESTE OIL

Kuva 7. Nesteen vuosikertomuksen 2014 teema ja kansikuva. (Neste vuosikertomus 2014)

Kaikki Nesteen tarkasteltavat vuosikertomukset ovat visuaalisia ja sisältävät kuvia sekä taulukoita. Taulukoiden määrä vastuullisuuden yhteydessä kasvaa tarkastelujakson edetessä. Yleensä tavoitteet ja esimerkiksi Nesteen toimintaan vaikuttavan lainsäädännön tulevat muutokset ovat taulukoitu. Esimerkiksi 2014 vuosikertomuksessa on taulukoitu yrityksen tavoitteita, saavutuksia ja tulevaisuudennäkymät.

Vuosikertomuksessa 2008 halutaan kiinnittää myös lukijoiden huomio ympäristöön ja vastuullisuuteen. Raportti onkin otsikoitu: ”Vastuu on yhteinen”. Raportti sisältää myös paljon kuvia esimerkiksi tulvista, jääkarhuista sulavalla jäätiköllä, hurrikaanien aiheuttamista tuhoista ja kaupunkien liikennesaasteesta. Kuvat viittaavat ilmastonmuutokseen. 2008 alkaen henkilöstö sisällytetään vastuullisuuteen.

2006-2008 vuosien kertomukset eivät sisällä case-esimerkkejä. 2009 raportissa kerrotaan ainakin Porvoon jalostamon huoltoseisokista, öljyalan rakennemuutoksista ja biopolttoaineista lentoliikenteessä. Case-esimerkit antavat hyviä näytteitä yrityksen vastuullisuudesta. Usein ne sisältävät tarkkaa tietoa, joka ei välttämättä vuosikertomuksen kannalta ole olennaista. Case-merkinnän avulla ne on helppo lukiessa halutessaan ohittaa.

Neste on sitoutunut kansainväliseen kemianteollisuuden Responsible Care -ohjelmaan. Ohjelman tavoite on parantaa turvallisuus- ja ympäristöasioiden huolehtimista. Yritys raportoi päästöt, tapaturmat ja onnistumiset vuosittain osana RC-raporttia. Vuodesta 2009 alkaen vastuullisuuden raportoinnissa käytetään GRI-viitekehystä. GRI:n mukainen vastuuraportointi sisältyy vuosikertomukseen. Raportti sisältää lähes kaikki ympäristöön ja henkilöstöön liittyvät indikaattorit.

Vastuullisuuden käsitys laajenee vuosien edetessä, ja vuosikertomuksesta 2010 lähtien vastuullisuuden sisältö on hyvin laaja. Vastuullisuuden yhteydessä raportoidaan myös tuoteturvallisuus, sidosryhmävuorovaikutus ja raaka-aineiden hankinta, joita ei aiemmissa raporteissa havaita. 2015 mukana on myös YK:n Global Compact -periaatteet ja erillinen vastuullisuuden case-galleria. Global Compact -periaate käsittää ympäristön lisäksi esimerkiksi korruption vastaisuuden ja ihmisoikeudet.

Vuoden 2012 raportti sisältää vastuullisuuden jo hyvin laajasti. Vastuullisuus sisältää vastuullisuuden johtamisen, asiakkaat, turvallisuuden, henkilöstön ja yhteiskunnan omina kattavina kokonaisuuksinaan. Esimerkiksi turvallisuus sisältää seitsemän kappaletta sen johtamisesta ja elementeistä henkilöturvallisuuteen ja turvallisuuskoulutuksiin. Ilmasto ja resurssitehokkuus kattaa monipuolisesti useat näkökohdat.

4.4.6 GRI-raportointi

Vuodesta 2009 Nesteen vuosiraportit sisältävät GRI-ohjeistuksen mukaisen yritys vastuun tarkastelun. 2014 asti käytetään G3-ohjeistusta, jonka jälkeen siirrytään uudempaan G4-ohjeistukseen. Kaikkien raporttien GRI-sisältöindeksit ovat selkeitä, ja indikaattoreita on käsitelty laajasti.

Ympäristö- ja sosiaalinen vastuu on raportoitu kattavasti GRI:n mukaisesti. Osan indikaattoreista kohdalla annetaan konsernin ainetase sekä vertailutietoja eri jalostamoilta. Energiankulutuksen yhteydessä erotellaan koko konsernin tase ja alkuperä Suomen

osalta. Kasvihuonepäästöjen osalta käsitellään päästökauppaan kuuluvat ja muut hiilidioksidipäästöt. Turvallisuuteen liittyvät tunnusluvut sisältävät koko konsernin ja alihankkijoiden tapaturmatiedot.

GRI-sisältöindekseissä ilmoitetaan, millä raportin sivuilla kyseinen indikaattori on käsitelty. 2011 alkaen GRI-sisältöindeksissä on linkit kyseisiin tietoihin verkkosivulle tai yrityksen verkkovuosikertomukseen. Nesteen GRI-raportit ovat ulkopuolisen varmentamia. Varmentajina ovat toimineet ainakin PricewaterhouseCoopers Oy ja Tofuture Oy.

4.5 Yritysten välinen vertailu

4.5.1 Vuosikertomusten kehittyminen

Kaikkien kohdeyritysten vuosikertomuksissa vastuullisuuden sisältö on kasvanut 2010-luvulla. Vastuullisuus nähdään jopa osana yrityksen arvonluontia (esimerkiksi Kemiran vuosikertomus 2015). Ympäristö- ja turvallisuusasiat ovat tärkeä osa yritysten vastuullisuutta. Neste otti kohdeyrityksistä ensimmäisenä vastuullisuuden viestinnässä vuosiraportissa käyttöönsä GRI-ohjeistuksen 2009 ja muut kolme muutama vuosi tämän jälkeen. Erityisesti Fortum ja Kemira näkevät vastuullisuuden osana yrityksen arvonluontia ja kilpailukyvyn kasvattamisena.

Kaikkien yritysten ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportoinnin voidaan todeta muuttuneen tutkimuksen tarkastelukautena. Tarkastelujakson edetessä yritysten vastuullisuudesta tulee tärkeämpi osa vuosikertomuksia. Syitä tähän ovat ainakin sidosryhmien kasvanut tiedonhalu vastuullisuudesta ja yrityksissä tapahtuneet strategiamuutokset. Esimerkiksi Fortumin strategiaa uusittiin 2010, jolloin ympäristö- ja turvallisuusasioihin alettiin kiinnittää raportoinnissa aiempaa enemmän huomiota. Yritysten vastuullisuus on muuttunut muutaman kappaleen sisällöstä tärkeäksi osaksi yritysten viestintää ja raportointia.

Fortumin ja Nesteen vuosiraportointia ympäristö- ja turvallisuusasioiden suhteen pidetään tutkimuksen kattavimpina. Näissä vastuullisuus on otettu huomioon ja mukaan raportointiin jo tarkastelujakson alussa. Teollisuuden Voiman vuosikertomusten vastuullisuusosat ovat tarkastelukohteiden suppeimmat, mutta TVO:n vuosikertomukset kokevat suurimmat muutokset tarkasteluvuosina. 2012 alkaen ympäristö- ja turvallisuusasiat otetaan laajemmin mukaan vuosikertomuksiin. TVO on julkaissut tarkasteluvuosina myös erillisiä ympäristö- ja vastuuraportteja, mutta tutkimus keskittyy vain vuosikertomuksen sisältöön.

Kaikki yritykset ovat jossain vaiheessa 2000-luvulla siirtyneet painettujen vuosikertomusten lisäksi verkkovuosikertomukseen. Yleensä julkaistaan myös yrityksen kotisivuilta ladattava koostetiedosto. Kemira on ainoana kohdeyrityksistä siirtynyt täysin

englanninkieliseen vuosiraportointiin. 2013 eteenpäin raportteja ei ole yrityksen verkkosivuilla julkisena saatavilla suomeksi.

4.5.2 Raportoinnin sisältö

Yritysten ympäristövaikutusten välillä ei ole suurta eroa. Vuosikertomuksissa mainittavat merkittävimmät ympäristövaikutukset ovat osin samoja. Energiayhtiöt Fortum ja TVO molemmat mainitsevat ympäristövaikutukseen päästöt ilmaan, jätteet ja tuotannon jäähdytysveden. TVO on erikoistunut ydinvoimaan, joten radioaktiivisten ydinjätteiden osuus on tärkeä. Kemianteollisuuden yrityksillä Kemira ja Neste merkittäviä ympäristövaikutuksia ovat päästöt ilmaan ja veteen sekä jätteet. Kemira korostaa myös runsasta veden käyttöä toiminnassaan.

Työturvallisuus kuuluu Fortumin ja Nesteen vuosikertomuksissa sosiaaliseen vastuuseen jo vuonna 2006. Kemiran vuosikertomuksissa kiinnitetään vastuullisuuden osalta erityisesti huomiota ympäristöön ja veden käytön merkitys on korostettu. Liiketapaperiaatteiden sosiaalinen vastuu sisältää vahvasti esimerkiksi henkilöstön hyvinvoinnin ja monikulttuurisuuden hyväksymisen, muttei niinkään työturvallisuutta.

Tutkimusaineiston laajimmat vuosikertomukset ovat Kemiralla. Osa Kemiran vuosikertomuksista on hyvin laajoja, lähes 400-sivuisia raportteja. Suurin osa tutkimusaineiston vuosikertomuksista on alle 200-sivuisia. Tarkasteluvuosien aikana Kemiran vuosikertomusten sisältö jonkin verran yhtenäistyy ja sisällysluetteloja sekä sisältöä on ilmeisesti pyritty selkiyttämään ja työstämään.

Nesteen vuosikertomukset ovat kattavia koko tarkastelujakson aikana. Vastuullisuus tuodaan vahvasti esille raportoinnissa niin ympäristön kuin työntekijöiden kannalta. Lähes kaikissa kertomuksissa turvallisuustyön tavoitteet tuodaan raportin lukijoille selkeästi esille. Nesteen raporteissa tavoitteet tuodaan tutkimusaineistossa parhaiten esille. Vastuullisuuden käsitys ja käsitteleminen vuosikertomuksissa laajenee tarkasteluvuosina. Raportit eivät koe suuria muutoksia tai parannuksia, sillä raportointi on 2006 alkaen selkeää ja kattavaa. Nesteen raportit kannustavat myös sidosryhmiään ja raportin lukijoita vastuullisuuteen, mitä ei muista raporteista havaittu.

Tutkimusaineiston vuosikertomuksissa ympäristö- ja turvallisuusasioita käsitellään yrityksissä erilaisten kokonaisuuksien yhteydessä. Fortumin vuosikertomuksissa on usein kestävän kehityksen osio, joka sisältää ympäristö- ja sosiaalisen vastuun. Ympäristöasioita käsitellään monipuolisesti niin päästöjen, tavoitteiden ja ympäristön suojelun kuin tunnuslukujenkin avulla. Fortumin kestävän kehityksen ohjelmaan kuuluu myös taloudellinen vastuu. Kemiran raporteissa ympäristö- ja turvallisuusasiat sisältyvät vastuulliseen yritystoimintaan, mutta työturvallisuus sisältyy tähän vain heikosti. GRI-ohjeistuksen myötä sen raportointi ja löytäminen vuosikertomuksista parantuu. Nesteen vuosikertomusten vastuullisuus osioita pidetään tutkimusaineistoin monipuolisimpina ja

kattavimpina. Sekä ympäristö- että turvallisuusasiat otetaan molemmat laajasti huomioon jo varhain. Vastuullisuuden osio kattaa HSE:n (Health, Safety and Environment) ja myöhemmin edellisten lisäksi myös esimerkiksi vastuullisuuslainsäädäntöä. Lähes kaikissa TVO:n vuosikertomuksissa toimintakertomus sisältää lyhyen Turvallisuus ja ympäristöasiat -osion. Siinä käsitellään esimerkiksi Olkiluodon laitosten turvallisuutta ja ympäristötavoitteiden täyttymistä. Tämän lisäksi on oma kappaleensa henkilöstöstä, jossa käsitellään esimerkiksi henkilöstön lukumäärä ja mahdolliset organisaatiomuutokset sekä koulutukset. Ympäristö- ja turvallisuusasiat esitetään vain suppeasti, mutta niistä raportoidaan laajemmin esimerkiksi erillisen ympäristöraportin yhteydessä.

GRI-raportointi otetaan ensimmäisenä käyttöön Nesteellä 2009 alkaen. Fortumin raportointiin otetaan 2010 alkaen mukaan GRI:n viitekehys. Kemiralla GRI-viitekehys otetaan yhteiskuntavastuuraportoinnin avuksi vuosikertomuksissa 2012 alkaen. Kohdeyrityksistä heikoiten GRI-ohjeistusta vuosikertomuksissaan hyödyntää TVO. TVO:n vuosikertomusten yhteydessä vain vuosina 2013 ja 2014 on mukana GRI:n raportointiohjeistus, mutta vuoden 2015 GRI-osio kerrotaan julkaistavan myöhemmin 2016 aikana.

4.5.3 Vertailun yhteenvetotaulukko

Taulukossa 1 esitetään tärkeimmät havainnot kohdeyritysten vuosikertomusten vertailusta. Riveillä ovat tutkimuksen tarkasteluvuodet 2006-2015 ja sarakkeissa kohdeyritykset. Taulukossa on tärkeitä huomioita tai poikkeamia vuosikertomuksissa. Taulukossa esitetään, milloin GRI-raportointi on otettu käyttöön ja milloin on siirrytty G4-ohjeistukseen. Taulukkoon on myös koottu, miten kattavasti kyseinen vuosi on raportoitu.

Taulukko 1. Tärkeimmät havainnot yritysten vuosikertomuksissa.

	Fortum	TVO	Kemira	Neste
2006	Raportointi kattavaa, vain yksi arviointikriteeri puuttuu; vastuullisuuden raportointi selkeää; työturvallisuus sisältyy jo sosiaaliseen vastuuseen	Raportointi hyvin suppeaa, erityisesti turvallisuuden osalta; 2006-2010 raportit hyvin samanlaisia	Raportointi kattavaa, vain yksi arviointikriteeri puuttuu; ympäristövastuusta kerrotaan laajasti, mutta raportointi 2006-2010 ei ole johdonmukaista	Kaksi arviointikriteeriä puuttuu; vastuullisuuden raportointi selkeää; vastuullisuus nähdään menestymisen edellytyksenä; ei esitetä tavoitteita turvallisuustyölle (muut raportit sisältävät tämän); työturvallisuus sisältyy jo sosiaaliseen vastuu-

				seen
2007	Raportointi kattavaa, vain yksi arviointikriteeri puuttuu	Huomattavia puutteita turvallisuuden raportoinnissa; yritys lisättiin julkiseksi yhtiöksi kaupparekisteriin; TVO:n raporttien ainoa maininta kuolemaan johtaneesta tapaturmasta	Raportointi kattavaa, vain yksi arviointikriteeri puuttuu	Raportointi kattavaa, vain yksi arviointikriteeri puuttuu; vuosikertomuksen lopussa lisätietoa HSE-asioista ja tietoa osakkeenomistajille
2008	Kaksi arviointikriteeriä puuttuu; sertifioinneista oma kappale	Huomattavia puutteita turvallisuuden raportoinnissa	Raportointi kattavaa, vain yksi arviointikriteeri puuttuu	Raportointi kattavaa, vain yksi arviointikriteeri puuttuu
2009	Raportointi kattavaa, vain yksi arviointikriteeri puuttuu	Huomattavia puutteita turvallisuuden raportoinnissa	Raportointi kattavaa, vain yksi arviointikriteeri puuttuu; sosiaalisen vastuun periaatteissa ei mainita turvallisuutta	GRI; kaikki arviointikriteerit raportoidaan
2010	GRI; tärkeä strategia uudistus, joka korostaa kestävän kehityksen raportointia; raportointi kattavaa, vain yksi arviointikriteeri puuttuu	Huomattavia puutteita turvallisuuden raportoinnissa	Kolme arviointikriteeriä puuttuu; Tikkurila irrotettiin Kemirasta, mikä vaikuttaa esimerkiksi työturvallisuuden tunnuslukuihin	Kaikki arviointikriteerit raportoidaan; tavoitteiden raportointi selkeää
2011	Verkkajulkaisu; kaikki arviointikriteerit raporto	Pieniä muutoksia raportoinnin kattavuudessa; huo	Verkkajulkaisu; vuosiraporttien yhtenäistyminen;	Verkkajulkaisu; kaikki arviointikri

	toidaan	mattavia puutteita turvallisuuden raportoinnissa	raportointi kattavaa, vain yksi arviointikriteeri puuttuu; 2011 alkaen raportoidaan selkeämmin käytettävien yksittäisten standardien noudattamisesta	teerit raportoidaan
2012	Kaikki arviointikriteerit raportoidaan	Suurin muutos raportoinnin kattavuudessa; raportointi kattavaa, vain yksi arviointikriteeri puuttuu	GRI; raportointi kattavaa, vain yksi arviointikriteeri puuttuu	Vastuullisuuden käsite laajentunut vuosiraportoinnissa; kaikki arviointikriteerit raportoidaan
2013	Kaikki arviointikriteerit raportoidaan	GRI; verkkojulkaisu; raportointi kattavaan, vain kuolemaan johtaneet tapaturmat puuttuvat	Siirtyminen täysin englanninkielisiin vuosikertomuksiin; siirtyminen GRI G4 -ohjeistukseen; kaksi arviointikriteeriä puuttuu; muutos tapaturmien raportoinnissa	Kaikki arviointikriteerit raportoidaan
2014	Siirtyminen GRI G4 -ohjeistukseen; kaikki arviointikriteerit raportoidaan; kuvitus hyvin informatiivista verrattuna tarkastelujakson alkuvuosiin; esitetään selkeästi kestävän kehityksen tavoitteet myös	Raportointi kattavaa, vain yksi arviointikriteeri puuttuu	Raportointi kattavaa, vain yksi arviointikriteeri puuttuu	Kaikki arviointikriteerit raportoidaan

	seuraavalle vuodelle			
2015	Vain verkkojul- kaisu; raportoin- ti kattavaa, vain yksi arviointi- kriteeri puuttuu; integroidun ra- portoinnin hyö- dyntäminen	Siirtyminen GRI G4 - ohjeistukseen; turvallisuuden raportoinnissa huomattavia puutteita; 2015 raportointi 2012- 2014 raportointia huomattavasti suppeampi	Raportointi katta- vaa, vain yksi ar- viointikriteeri puuttuu; integ- roidun raportoin- nin hyödyntämi- nen	Siirtyminen GRI G4 -ohjeistukseen; kaikki arviointikri- teerit raportoidaan

Taulukon ”GRI”-merkinnällä tarkoitetaan, minä vuonna GRI-ohjeistuksen mukainen vastuuraportointi on otettu osaksi vuosiraportointia. Verkkojulkaisulla on merkitty vuosi, jolloin yritys on julkaissut ensimmäisen verkkovuosikertomuksensa.

5. TULOSTEN TARKASTELU

5.1 Vastaukset tutkimuskysymyksiin

5.1.1 Miten kattavasti yritykset kertovat ympäristöasioista vuosiraportoinnissaan?

Kohdeyritykset raportoivat ympäristöasioista kokonaisuudessaan paremmin kuin turvallisuusasioista. Kattavimmin ympäristöasioista raportoivat Kemira ja Neste. Arviointikriteerien perusteella Nesteen ympäristöraportointi on täydellisen kattavaa ja Kemiralla esiintyy vain yksi puute.

Fortumin ympäristöasioiden raportointi on kattavaa, ja neljältä vuodelta (2011-2014) löytyvät kaikki tutkimuksen kattavuuden arviointimenetelmän kohdat. Merkittävimmät ympäristönäkökohdat tuodaan selvästi raporteissa esille. Heikoimmillaan yksittäisestä raportista puuttuu vain yksi ympäristöön liittyvä arviointikohta (esimerkiksi 2009 ei mainita raportin suhdetta yrityksen muuhun mahdolliseen ympäristöraportointiin).

TVO kertoo 2006-2011 raporteissa vain lyhyesti ympäristöasioista. Lähes kaikki ympäristöön liittyvät arviointikohdat tuodaan kuitenkin edes suppeasti ilmi, ja vain ympäristönsuojelun teot jätetään kertomatta. 2012-2015 kaikki ympäristöraportoinnin kattavuuden arvioimisen kriteerit raportoidaan. Vaikka vuosikertomusten ympäristöasioiden raportointi on melko kattavaa, turvallisuusasioiden raportoinnissa on huomattavia puutteita. Kaikissa TVO:n tarkasteltavissa raporteissa mainitaan laajemmasta yhteiskuntavastuu- tai ympäristöraportista.

Kemira raportoi ympäristönäkökohdistaan kattavasti. Ympäristöjohtamisen ja raportoinnin lähtökohtina nähdään vastuullisuus ja läpinäkyvyys. Ainoa puute havaitaan vuosikertomuksessa 2010, josta puuttuu ympäristönsuojelun toiminnan tason vertailu ajankohtaisin ympäristönsuojeluvaatimuksiin tai tiedossa oleviin tuleviin vaatimuksiin.

Nesteen ympäristöraportointi tarkasteluvuosina on täydellisen kattava. Raportointi on monipuolista, ja ympäristöasiat otetaan vahvasti mukaan raportointiin. Jo tarkastelujakson alkupäässä raportit ovat laajoja ja ympäristönäkökohdat on otettu huomioon. Kaikina tarkasteluvuosina 2006-2015 raportoidaan jokainen tutkimuksessa tarkasteltava kattavuuden arviointikriteeri.

5.1.2 Miten kattavasti yritykset kertovat turvallisuusasioista vuosiraportoinnissaan?

Fortumin ja Nesteen turvallisuusasioiden raportointi vuosiraportoinnissa on kattavaa. Kemiran raportointi turvallisuuden osalta on hieman heikompaa, ja TVO:n turvallisuusasioiden raportointi on selvästi kohdeyritysten heikoin.

Fortumin turvallisuusasioiden raportointia voidaan tutkimuksen perusteella pitää kohdeyritysten kattavimpana. Raportointi on tasapainoista, ja ainoastaan poissaolojen määrän ilmoittamisessa havaitaan puutteita.

TVO:n turvallisuusasioiden raportoinnissa on useita puutteita. Yhdeltäkään tarkasteluvuodelta ei ilmoiteta kaikkia tutkimuksen arviointikriteereitä. Kattavimpia ovat vuodet 2012-2014, joissa jätetään ilmoittamatta vain kuolemaan johtaneiden tapaturmien lukumäärä. Raporteissa ei myöskään yksiselitteisesti esitetä, ettei niitä olisi tapahtunut.

Kemiran raportoinnissa on joitakin puutteita, mutta käytettävät standardit, turvallisuuden tavoitteet ja tapaturmat ilmoitetaan jokaisessa raportissa. Erityisesti poissaolojen esittämisessä ja kuolemaan johtaneiden tapaturmien ilmoittamisessa on puutteita. Nämä molemmat puuttuvat esimerkiksi vuoden 2013 vuosiraportista.

Nesteen turvallisuuden raportoinnin kattavuudessa on vain muutamia puutteita. 2006 vuosikertomuksessa ei esitetä turvallisuustyön tavoitteita eikä kuolemaan johtaneiden tapaturmien lukumäärää. 2007 ja 2008 puuttuu kuolemaan johtaneiden tapaturmien lukumäärän ilmoittaminen. Muuten raportointi on kattavaa, ja esimerkiksi turvallisuustyön tavoitteista sekä käytettävistä standardeista raportoidaan hyvin.

5.1.3 Miten ympäristö- ja turvallisuusasioista raportointi on muuttunut tarkasteluvuosina?

Kaikkien kohdeyritysten raportoinnista havaitaan, että ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportoinnin tärkeys korostuu ja vastuullisuuden sisältö kasvaa tarkastelujaksolla. Vastuullisuuden raportointi muuttuu muutaman kappaleen sisällöstä tärkeäksi osaksi yritysten viestintää ja raportointia. Näiden raportointi kehittyy ja sisältö vuosikertomuksissa kasvaa. Syinä ovat ainakin sidosryhmien kasvava kiinnostus vastuullisuudesta ja yritysten strategiauudistukset. Vastuullisuus nähdään jopa osana yritysten arvонуontia ja kilpailukyvyn parantamista.

Huomiota aletaan kiinnittää menneisyyden lisäksi enemmän myös tulevaisuuteen ja esimerkiksi siihen, mitä päästöjen hillitsemiseksi voidaan tehdä tai miten vedenkäyttöä voidaan vähentää. Vuosikertomusten sisältö kasvaa, ja ne sisältävät aiemmin erillisinä julkaistujen raporttien tietoja. Ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportointi selkiytyy.

Erityisesti GRI-raportointi yhtenäistää vuosikertomuksia ja helpottaa yritysten vertailua keskenään.

Fortumin kestävän kehityksen raportointi korostuu 2010 alkaen yrityksen strategian päivityksen myötä. Tällä uskotaan saavutettavan kilpailuetua taloudellisten, sosiaalisten ja ympäristöllisten odotusten myötä. Ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportointi on yhdistyneempää aiempiin raportteihin verratessa. GRI-ohjeistuksen myötä ympäristö- ja sosiaalisen vastuun tunnusluvut ovat helpompi löytää raporteista. Fortumin raportointi selkiytyy tutkimuksen tarkastelujaksolla. Ympäristö- ja turvallisuusraportointiin kiinnitetään enemmän huomiota, mutta samalla informaatio jakautuu laajemmin raporttiin.

TVO:n vuosikertomukset 2006-2010 ovat ympäristö- ja turvallisuusraportoinnin kannalta suppeita. 2011 raportissa tapahtuu pieniä muutoksia aiempiin verrattuna, mutta suurin muutos TVO:n vuosikertomuksissa huomataan 2012 alkaen. Ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportointiin kiinnitetään selkeästi aiempaa enemmän huomiota. Asioista raportoidaan laajemmin ja esitetään esimerkiksi turvallisuuteen liittyviä tunnuslukuja. Ympäristö- ja turvallisuusnäkökohdat nähdään aiempaa tärkeämpinä ja raportin lukijoita kiinnostavina.

Kemiran tarkastelujakson vuosikertomukset eroavat keskenään, eikä yhtä selkeää kehityssuuntaa ei havaita. Raportit eroavat niin laajuuden ja sisällön kuin asioiden ryhmitteilyn kannalta. Ympäristövastuu on laajasti esillä kaikissa raporteissa, mutta esiintyy välillä omana kappaleenaan ja välillä vastuullisen yritystoiminnan osana. GRI-raportoinnin hyödyntäminen helpottaa ympäristö- ja työturvallisuusasioiden löytämistä vuosikertomuksista ja yhtenäistää Kemiran raportteja. 2011 alkaen vuosikertomukset yhtenäistyvät selkeästi ja yhteiskuntavastuuraportoinnista tulee selkeä osa vuosikertomuksia. 2014 ja 2015 raporttien rakenne ja sisältö ovat samankaltaisia ja vertailu helppoa.

Nesteen raportit huomioivat ympäristövastuun ja työturvallisuuden kattavasti. Raportointi kokee kohdeyrityksistä vähiten muutoksia, sillä se on jo tarkastelujakson alkupäässä selkeää ja kattavaa. Raportoinnissa huomioidaan hyvin ympäristö- ja turvallisuusasiat. Yritys on sitoutunut kansainväliseen kemianteollisuuden Responsible Care -ohjelmaan ja ilmoittaa alkupään raporteissaan käyttävänsä vuosittain RC-raportointia, josta löytyvät esimerkiksi yrityksen päästöt ja tapaturmat. Vuodesta 2009 alkaen GRI:n mukainen vuosikertomukseen sisältyvä vastuuraportointi osin syrjäyttää tämän. Vastuullisuuden käsite laajenee tarkastelujakson aikana. 2010 alkaen vastuullisuudesta raportoidaan hyvin laajasti. Vastuullisuuteen sisällytetään myös esimerkiksi asiakkaat, johtaminen ja yhteiskunta.

5.1.4 Hyödyntävätkö yritykset GRI-ohjeistusta raportoinnissaan?

Kaikki neljä tutkimuksen kohdeyritystä hyödyntävät GRI-ohjeistusta raportoinnissaan. GRI-viitekehyksen mukainen yritysvastuuraportointi on otettu yrityksissä mukaan vuosiraportointiin eri vuosina. Kohdeyritykset noudattavat aluksi ohjeistuksen vuonna 2006 julkaistua G3-versiota ja myöhemmin siirtyvät uudempaan vuonna 2013 julkaistuun G4-versioon.

Ensimmäisenä GRI-ohjeistuksen otti käyttöön Neste. 2009 alkaen Nesteen vuosiraportoinnissa on mukana myös GRI:n ohjeistukseen perustuva osa yrityksen vastuullisuudesta. Pian tämän jälkeen Fortum aloitti GRI-raportointiohjeistuksen hyödyntämisen vuosikertomuksissaan 2010 alkaen.

Kemira ja Teollisuuden Voima ottavat GRI-ohjeiden mukaisen yritysvastuuraportoinnin mukaan vuosikatsauksiinsa hieman myöhemmin kuin Neste ja Fortum. Kemiralla on 2012 alkaen liitetty GRI-osio osaksi yrityksen vuosikertomusta, mutta ensimmäisen erillisen GRI-raportin yritys julkaisi 2011. TVO hyödyntää GRI-raportointia vuosikertomuksissaan kohdeyrityksistä heikoiten. Vuosien 2013 ja 2014 verkkovuosikertomukset sisältävät GRI-sisältövertailun, josta ei kuitenkaan mainita toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

5.1.5 Onko yritysten raportointitavoissa yhtäläisyyksiä tai eroja?

Yritysten raportointeja vertaillen havaitaan yhtäläisyyksiä ja eroja. Kaikkien yritysten kohdalla on havaittavissa vastuullisuuden raportoinnin korostuminen tarkastelujaksolla. Merkittävimpien ympäristövaikutusten raportointi on hyvin samankaltaista, ja kaikki yritykset ovat siirtyneet jossain vaiheessa GRI-raportointiin sekä verkkovuosijulkaisuihin. Eroina huomataan, että GRI-raportoinnin hyödyntäminen aloitetaan eri vuosina, työturvallisuuden raportoinnit eroavat ja vastuullisuuden sisältö nähdään erilaisilla. Raportoinnin lähestyttävyydessä ja tarinamaisuudessa on myös eroja. Varsinkin Kemira käyttää paljon case-esimerkkejä ja henkilöhaastatteluita raporteissaan. Nesteen raportoinnissa voidaan havaita myös pientä vuorovaikutusta lukijoiden kanssa, sillä yritys kannustaa ympäristöstä välittämiseen.

Kaikkien kohdeyritysten kohdalla vastuullisuuden sisältö vuosiraportoinnissa on kasvanut 2010-luvulla. Vastuullisuus nähdään jopa yrityksen arvonluonnin osana: esimerkiksi Kemira kertoo joissain raporteissa noudattavansa integroitua raportointia, joka korostaa vastuullisuuden ja yrityksen arvonluonnin yhteyttä. Vastuullisuudesta kertominen on tarkastelujaksolla muuttunut muutaman kappaleen sisällöstä tärkeämmäksi osaksi kohdeyritysten viestintää ja raportointia.

Yritysten vuosikertomusten kattavuuksissa on eroja. Fortumin ja Nesteen vuosikertomukset ovat ympäristö- ja turvallisuusasioiden suhteen tutkimuksen kattavimmat. Näiden kahden yrityksen raportoinnissa huomataan samankaltaisuuksia raportoinnin laajuuden osalta. Lisäksi ympäristö- ja turvallisuusasioissa kiinnitetään huomiota pitkälti samoihin asioihin, ja esimerkiksi työturvallisuus on molemmissa yrityksissä tärkeä osa turvallisuutta koko tarkastelujakson ajan. Vastuullisuus on osa näiden yritysten raportointia koko tarkastelujaksolla.

Yritysten raportoinneissa erona on, että kohdeyritysten vuosikertomuksissa käsitellään ympäristö- ja turvallisuusasioita erilaisten kokonaisuuksien yhteydessä. Esimerkiksi Fortumin vuosikertomukset sisältävät kestävän kehityksen osion, jossa kerrotaan yrityksen ympäristö- ja sosiaalisesta vastuusta. Ympäristönäkökohdat käsitellään monipuolisesti päästöjen, tavoitteiden ja ympäristön suojelun kannalta. Lisäksi esitellään aiheeseen liittyviä tunnuslukuja. Fortumilla kestävään kehitykseen luetaan myös taloudellinen vastuu. Kemiran raportoinnissa ympäristö- ja turvallisuusasiat ovat osa vastuullista yritystoimintaa, johon työturvallisuus sisältyy kuitenkin vain heikosti.

Monipuolisin ja kattavin vastuullisuusasioiden raportointi kokonaisuudessaan on Nesteellä. Turvallisuustyön tavoitteet esitellään raportin lukijoille kohdeyrityksistä selkeimmin. Nesteen raportit kannustavat myös sidosryhmiä ja raportin lukijoita vastuullisuuteen, mitä muiden kohdeyritysten raportoinnista ei havaita. Vastuullisuuteen kuuluvat ympäristö- ja turvallisuusasiat otetaan laajasti huomioon jo tarkastelujakson alkupäässä, mitä ei voida todeta Kemiran ja TVO:n raportoinnista.

Lähes kaikki TVO:n vuosikertomukset sisältävät lyhyesti Turvallisuus ja ympäristöasiat -osan. Kappaleessa käsitellään esimerkiksi yrityksen voimalaitosten turvallisuutta ja ympäristötavoitteiden täyttymistä. Henkilöstöstä kerrotaan erillisessä kappaleessa. Ympäristö- ja turvallisuusasiat esitellään toimintakertomuksessa suppeasti, mutta erilliset ympäristöraportit antavat enemmän tietoa yrityksen ympäristönäkökohdista.

Raportoivat merkittävimmät ympäristövaikutukset ovat osin samoja kaikkien yritysten välillä, ja näistä raportoidaan samankaltaisesti arvoja taulukoiden. Energiayhtiöt Fortum ja TVO molemmat mainitsevat päästöt ilmaan, jätteet ja tuotannon jäähdytysveden. Näiden raportointi on samankaltaista. TVO:lla lisäksi radioaktiivisten jätteiden osuus on tärkeä, sillä yritys on erikoistunut ydinvoiman tuotantoon. Kemianteollisuuden yrityksillä Kemira ja Neste merkittävinä ympäristövaikutuksina kerrotaan päästöt ilmaan ja veteen sekä jätteet. Kemiran raportoinnissa korostetaan edellisten lisäksi runsasta vedenkäyttöä yrityksen toiminnassa. Kaikkien yritysten raportoinneissa havaitaan, että tarkastelujakson edetessä pelkkien lukujen esittelemisen sijaan kiinnitetään huomiota myös siihen, mitä voidaan tehdä päästöjen hillitsemiseksi.

Työturvallisuuden raportointi eroaa yritysten välillä. Fortumin ja Nesteen vuosikertomusten sosiaalinen vastuu sisältää työturvallisuuden jo vuonna 2006. Kemiran vuosiker-

tomuksissa esiteltävien liiketapaperiaatteiden sosiaalinen vastuu sisältää vahvasti esimerkiksi henkilöstön hyvinvoinnin ja monikulttuurisuuden hyväksymisen, muttei työturvallisuutta osana tätä vastuuta. TVO:n raportointi sisältää vastuullisuuden ja ympäristö- ja turvallisuusasioista raportoinnin laajemmin vasta 2012 alkaen. GRI-raportointi parantaa työturvallisuuden raportointia erityisesti Kemiran ja TVO:n osalta.

2000-luvulla kaikki kohdeyritykset ovat siirtyneet painettujen vuosikertomusten lisäksi verkkojulkaisuihin. Kemira on ainoana kohdeyrityksenä siirtynyt täysin englanninkieliseen raportointiin. Kemiran raportit ovat myös aineiston laajimpia jopa 400-sivuisia raportteja, kun suurin osa kohdeyritysten vuosikertomuksista on alle 200-sivuisia.

5.2 Tärkeimmät tulokset

Vuosikertomus on kuluttajille, sijoittajille ja muille yritysten sidosryhmille tärkeä tietopaketti yrityksen toiminnasta. Sidosryhmien kiinnostus vastuullisuutta kohtaan on kasvanut, minkä vuoksi vastuullisuudesta on tullut tärkeä osa yritysten raportointia ja viestintää. Tutkimuksessa havaitaan ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportoinnin osana vuosikertomusta korostuneen ja kehittyneen tarkastelujakson aikana. Raportointi on selkiytynyt ja yhtenäistynyt. Vastuullisuusraportoinnin määrä on kasvanut.

Tutkimus osoittaa raportoinnin kattavuuden paranevan vuosikertomuksissa ajallisesti. Suurin muutos havaittiin Teollisuuden Voiman vuosikertomuksissa, joiden kattavuus paranee eniten tarkastelujaksolla. TVO:n raportoinnin kattavuus on kohdeyritysten heikoin 2006-2011. Fortumin ja Nesteen ympäristö- ja turvallisuusraportointi on kattavaa koko aineistossa. Kemiran vuosikertomuksissa havaitaan vain harvoja puutteita, joten ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportointia pidetään tutkimuksen mukaan kattavana.

Yritysten vuosikertomuksissa ympäristö- ja turvallisuusasiat eivät ole täysin samanlaisissa konteksteissa. Ne raportoidaan esimerkiksi kestävä kehityksen tai vastuullisen yritystoiminnan yhteydessä. GRI-viitekehyksen myötä yritysten vastuullisuusraportoinnin selkeys ja vertailtavuus paranevat ja vastuullisuus käsitellään laajasti. GRI-viitekehys sisältää paljon myös indikaattoreita, joita ei tässä tutkimuksessa huomioida. Esimerkiksi yrityksen taloudellinen vastuu sijoittajille jätetään tutkimuksen ulkopuolelle.

Kaikkien kohdeyritysten vuosiraportoinnin vastuullisuuden havaitaan kasvavan 2000-luvulla. Vastuullisuus nähdään jopa yhteydessä yrityksen arvonluontiin, ja Fortum on maininnut vastuullisuuden myös osana kilpailukykyään. Neste otti ensimmäisenä kohdeyrityksistä GRI-ohjeistuksen vastuullisuusraportoinnin viitekehykseksi, ja muut muutama vuosi Nesteen jälkeen. Kaikki yritykset ovat siirtyneet jossain vaiheessa verkko-vuosikertomukseen painettujen versioiden lisäksi.

5.3 Tutkimuksen merkitys

Tutkimus auttaa yrityksen sidosryhmiä ja vuosiraporttien lukijoita ymmärtämään, mitä tarkoitetaan yritysvastuulla, vuosikertomuksella sekä ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportoinnilla. Tutkimuksessa kerrotaan vuosikertomuksen tarkoitus ja sisältö. Tutkimus auttaa vuosikertomusten kirjoittajia ymmärtämään, miksi ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportointiin kannattaa panostaa ja miksi muuttuminen voi olla hyvä asia. Yritysvastuun ja vastuuraportoinnin ymmärtäminen ja tarkka määrittely voi olla vaikeaa, mutta ne ovat yritysten sidosryhmien kiinnostuksen ja yrityksen kilpailukyvyn kannalta tärkeitä.

Tutkimus antaa tietoa yritysten vuosiraportoinnin ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportoinnin kattavuudesta ja kehittymisestä 2000-luvulla. Työstä nähdään, miten raportointi tutkittavista vastuullisuusasioista on muuttunut ja miten GRI-viitekehyksen mukaantulo näkyy raportoinnissa. Tutkimuksen avulla ymmärretään, miten vastuullisuusraportointi voi hyödyttää yritystä ja miksi sen kehittäminen ja siihen panostaminen kannattaa. Tutkimus ei toimi tietolähteenä yritysten vastuullisuudesta eikä sitä voi käyttää yrityksen vastuullisuuden tason määrittelemiseen.

Tutkimuksen perusteella yritysten kannattaa käyttää raportoinnissaan yleisiä raportointiohjeita tai viitekehyksiä. Näin lukijoiden on helpompi löytää raportista tietoa. Yritysten ei kuitenkaan kannata raportoinnissaan juurtua liikaa yhteen raportointitapaan, vaan seurata alan raportoinnin muutosta ja hyväksi todettuja käytäntöjä.

Sidosryhmät voivat vaikuttaa yrityksen menestykseen esimerkiksi sijoitus- ja ostopäätöksillä. Yritysten sidosryhmien kiinnostus vastuullisuutta kohtaan on kasvanut, joten ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportointiin kannattaa kiinnittää huomiota. Vastuullisuuden raportoinnin laiminlyönti saattaa antaa kilpailijoille etua tai vaikuttaa yrityksen maineeseen.

Olennaisuus on tärkeä kriteeri raportoitavalle tiedolle. Olennaisuudella tarkoitetaan tärkeitä, huomattavia ja yrityksen toiminnalle luonteenomaisia piirteitä. GRI:n G3-ohjeistuksessa (2006) olennaisuus määritellään niin, että raportti kattaa asiat, jotka kuvaavat yrityksen keskeisiä sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia tai voivat vaikuttaa yrityksen sidosryhmien arviointeihin ja päätöksiin. Raportoinnin kannattaa olla selkeää ja yhtenäistä vuosien välillä. Isoista muutoksista olisi hyvä kertoa ja antaa ohjeita lukijoille (esimerkiksi kappaleiden sisältömuutoksista). Vuosikertomusten liiallisesta tarinamaisuudesta voi olla haittaa, vaikka case-esimerkit osin tukevat ja keventävät raportointia.

Tutkimus tuotti samankaltaisia tuloksia Nikusen (2009) ja Karppisen (2013) tutkimustulosten kanssa. Nikusen tutkimuksessa todetaan suomalaisten julkisten osakeyhtiöiden toimintakertomusten parantuneen 2005-2008, mutta niissä kerrotaan silti olevan puutteita.

ta. Nikunen tutki laajemmin eri alan yrityksiä. Selviä yhtiökohtaisia eroja havaittiin, mutta selkeitä eroja pienten ja suurten yhtiöiden toimintakertomusten välillä ei huomattu. Karppinen (2013) toteaa raportoinnin vastuullisuusdiskurssin muuttuneen huomattavasti tarkastelujaksolla. Karppinen toteaa myös, että yritys vastuullisuus on ollut voimakkaan kehityksen ja muutoksen kohteena. Yhteiskuntavastuuraportointi ei ole enää vain objektiivista informaation jakamista: vastuullisuuden käsite on laajentunut ja muuttunut velvollisuudesta strategiseksi mahdollisuudeksi. Raportoinnissa keskitytään menneen sijaan enemmän myös tulevaisuuteen. Tutkimuksessa huomattiin myös vastuullisuuden linkittäminen yritysten ekonomiaan. Myös tämä tutkimus osoittaa, että vastuullisuuden käsite on laajentunut, raportointi on kehittynyt ja vastuullisuusasiat saatetaan liittää yritysten arvonluontiin. Vastuullisuuden raportointi ei ole ainoastaan objektiivista tiedon välittämistä. Joissain uusimmissa vuosikertomuksissa hyödynnetään integroitua raportointia.

5.4 Tulosten luotettavuus

Tulosten luotettavuuden kannalta pohditaan tutkimuksen reliabiliteettia, validiteettia ja objektiivisuutta. Reliabiliteetti ja validiteetti liittyvät erityisesti kvantitatiiviseen tutkimukseen, mutta ne otetaan huomioon myös tässä kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Vuosikertomusten ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportoinnin kattavuuden arvioimista voidaan reliabiliteetin kannalta pitää luotettavana. Vuosikertomukset on käyty läpi yritys kerrallaan ja aikajärjestyksessä, jotta mahdollisilta huolimattomuusvirheilta on välttytty parhaan mukaan. Samalla kehityksen muutokset on huomattu parhaiten. Tutkimus on toistettavissa samoilla kriteereillä uudelleen, eivätkä tutkimuksen aineistojen sisältö muutu. Arviointimenetelmää voidaan soveltaa myös muihin yrityksiin, jotka julkaisevat vuosikertomuksen, mutta pienet yritykset eivät välttämättä julkaise sitä. Tutkimusta ei kannata soveltaa ajallisesti aina, sillä raportoinnin suositukset voivat muuttua. Tällöin tutkimuksen perusteella voitaisiin saada tuloksia kattavasta raportoinnista, vaikka sen hetkiset suositukset olisivat huomattavasti korkeammat.

Tutkimus vastaa hyvin sille asetettuihin tutkimuskysymyksiin, ja tutkimuksen tavoitteet saavutetaan. Validiteetti tulee huomioida erityisesti tutkimuksessa käytettyjen arviointikriteerien kohdalla. Kattavuuden arviointikriteerien valitsemiseksi on perehdytty suomalaisen lainsäädäntöön yritysten kirjanpidon ja arvopapereiden kannalta, yritys vastuun tutkimuksiin, vuosikertomuksiin ja kirjanpitolausannon antamiin suosituksiin vuosiraportointia koskien. Näiden perusteella valittuja kriteereitä voidaan pitää valideina, sillä ne mittaavat kattavuutta vaatimuksien, suositusten ja yleisten käytäntöjen perusteella.

Vuosikertomusten kattavuuden arviointi, kehittymisen havainnot, GRI-raportoinnin tarkastelu ja vuosikertomusten vertailu on toteutettu objektiivisesti. Tutkijan mielipiteet yrityksestä tai sen vastuullisuuden tasosta eivät vaikuta arviointituloksiin tai raportoinnin muutosten tarkasteluun. Tutkimuksen tavoitteena ei ole selvittää yritysten ympäris-

tönsuojelun tai työturvallisuuden tasoa eikä ottaa kantaa esimerkiksi siihen, onko parempi julkaista laajoja vuosikertomuksia vai lisäksi erillisiä ympäristöraportteja.

5.5 Tutkimuksen arviointi

Tutkimusprojekti toteutettiin talven ja kevään 2015 aikana yhden henkilön tekemänä ilman ulkopuolista rahoitusta. Tutkimuksessa ei oltu yhteydessä tutkittaviin kohdeyrityksiin, sillä kaikki tutkimuksessa tarvittava aineisto on julkisesti saatavilla. Tutkimus eteni nopeasti ja aikataulussaan, sillä aikataulu ei ollut riippuvainen ulkopuolisista tekijöistä tai esimerkiksi tietyistä työajoista. Tutkimuksen tavoitteet olivat selkeät jo alussa. Ennen tutkimuksen aloittamista luotiin tutkimussuunnitelma, jonka tutkimuskysymysten avulla lähdettiin miettimään lähestymistapaa ja rakentamaan työtä.

Tutkimuksen kannalta on tärkeä tietää, ovatko luodut kattavuuden arviointikriteerit riittäviä. Arviointikriteereitä varten perehdyttiin moniin vastuullisuutta käsitteleviin teoksiin, vuosikertomuksiin, lainsäädäntöön ja kirjanpitolautakunnan suosituksiin, joten niitä voidaan pitää hyvänä pohjana tehtävälle arvioinnille. Vuosikertomukset on käyty läpi yritys kerrallaan, jotta voidaan syventyä tarkemmin yhden yrityksen raportointitapaan. Aineisto on käyty läpi aikajärjestyksessä 2006-2015, joten ajalliset muutokset on huomattu parhaiten. Tutkijan mielipide yrityksestä tai vastuullisuuden tasosta ei ole vaikuttanut arviointituloksiin.

Tutkimuksen avulla onnistuttiin löytämään vastaukset kaikkiin tutkimuskysymyksiin ja saavuttamaan tutkimuksen tavoitteet. Pienen haasteen loi joidenkin tarkasteluvuosien alkupään vuosikertomusten löytäminen. Haasteeksi koettiin myös ympäristö- ja turvallisuusasioiden tarkastelun löytyminen osasta vuosikertomuksia. Tutkimuksen mielenkiintoisimmaksi osaksi koettiin raportoinnin kehittymisen tarkastelu.

6. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Tutkimuksen tavoitteet, tutkimusmenetelmä ja tulokset

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten kattavasti suomalaiset julkiset osakeyhtiöt raportoivat ympäristö- ja turvallisuusasioista vuosikertomuksissaan. Tavoitteena on myös selvittää, onko raportoinnissa tapahtunut muutoksia 2000-luvulla ja vertailla yritysten raportointia keskenään. Työssä havainnoidaan Global Reporting Initiativen luoman GRI-viitekehyksen hyödyntämistä vuosiraportoinnin yhteiskuntavastuullisuudessa. Tutkimuksen tarkoitus on vastata viiteen työssä esitettyyn tutkimuskysymykseen.

Tutkimuksessa tarkastellaan suomalaisten julkisten osakeyhtiöiden raportointia neljän valitun kohdeyrityksen avulla. Kohdeyritykset valittiin niiden koon, toiminta-alan ja saatavilla olevien vuosikertomusten julkisuuden perusteella. Tutkimusaineisto muodostuu Fortumin, Kemiran, Nesteen ja Teollisuuden Voiman materiaaleista. Tutkimuksessa halutaan selvittää raportoinnin kattavuutta ja muutoksia 2000-luvulla useamman vuoden ajalta, jotta tutkimukseen saadaan mukaan ajallinen syvyys. Tarkasteluvuosiksi valitaan 2006-2015, joten tutkimusaineistoa jokaisesta kohdeyrityksestä on kymmeneltä vuodelta.

Tutkimuksessa käsitellään yleisesti yritysvastuuta ja sen määritelmää. Useiden tutkimusten mukaan voidaan todeta sen olevan vaikea määritellä täysin yksiselitteisesti. Tutkimuksen avulla voidaan kuitenkin ymmärtää ympäristö- ja turvallisuusasiat osana yritysvastuuta. Teoria käsittelee vuosikertomuksen tavoitteen ja sisällön, ja vuosikertomuksen osana oleva toimintakertomus käsitellään yksityiskohtaisesti.

Tutkimuksessa keskitytään ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportoinnin kattavuuteen, muutokseen ja sisältöön vuosikertomusten yhteydessä. Tutkimuksessa keskitytään henkilöstön turvallisuuteen, joten tuoteturvallisuus kuluttajien kannalta jätetään vähemmälle tarkastelulle. Tavoitteena ei ole selvittää kirjoittamisen diskurssia eikä arvioida ympäristövastuun tai työturvallisuuden tasoa kohdeyrityksissä. Tässä raportissa ei esimerkiksi vertailla eri yritysten tapaturmalukuja tai ympäristönsuojelun tasoja.

Jotta päästään tutkimuksen tavoitteisiin, kattavuuden arviointia varten on luotu kymmenen arviointikriteeriä: viisi ympäristövastuuseen ja viisi turvallisuuteen liittyvää. Aineiston vuosiraportit tarkastellaan näiden kriteerien valossa. Kattavuuden arvioinnin jälkeen pohditaan raportoinnin kehittymistä tarkastelujaksolla ja GRI-ohjeistuksen hyödyntämistä yhteiskuntavastuullisuudessa. Lopuksi vertaillaan yritysten välistä raportoinnin kehittymistä ja eroja sisällöissä.

Tutkimuksessa todetaan ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportoinnin korostuneen ja kehittyneen aineiston tarkastelujaksolla. Kehittymisellä tarkoitetaan tässä tapauksessa raportoinnin selkiytymistä, yhteneväisyyttä ja raportoitavan tiedon määrän kasvua. Tulokset osoittavat kattavuuden yleisesti ottaen paranevan vuosikertomuksissa ajallisesti. Tämä on huomattavissa erityisesti Teollisuuden Voiman vuosikertomuksissa, joiden kattavuus alussa on selvästi kohdeyritysten heikoin. Varsinkin Fortumin ja Nesteen vuosikertomusten ympäristö- ja turvallisuusraportointi on kattavaa koko tarkastelujaksolla. Kemiran raportoinnin kohdalla huomataan vain harvoja ja pieniä puutteita, joten sitäkin pidetään kattavana.

GRI-viitekehyksen mukaan ottaminen yritysten vastuullisuusraportointiin parantaa vuosikertomusten selkeyttä ja asioiden löydettävyyttä. Vastuullisuus käsitellään laajasti, ja tietojen vertailu helpottuu. GRI:n ohjeiden vastuullisuus kattaa myös muita osia, joita ei tässä tutkimuksessa huomioida (esimerkiksi taloudellinen vastuu sijoittajille).

Tutkimuksessa kerrotaan yritys vastuun käsitteen olevan vaikea määritellä. Se näkyy myös yritysten vuosiraportoinnissa. Ympäristö- ja turvallisuusasiat esitellään eri konteksteissa. Esimerkiksi Fortum käsittää ympäristövastuun ja työturvallisuuden osana kestävä kehitystä. Kemira ei kaikissa vuosikertomuksissaan mainitse työturvallisuutta ollenkaan tärkeänä osana yrityksen sosiaalista vastuuta.

6.2 Vastaukset tutkimuskysymyksiin

Kohdeyritykset raportoivat ympäristöasioistaan paremmin kuin turvallisuudesta. Kemira ja Neste raportoivat ympäristönäkökohdistaan tutkimuksen kattavimmin. Nesteen ympäristöraportointi on täydellisen kattavaa, ja Kemiralla esiintyy ainoastaan yksi puute. Myös Fortumin ympäristöraportointi on kattavaa, ja vuosilta 2011-2014 löytyvät kaikki arviointikriteerit. TVO:n ympäristöraportointi on tutkimuksen heikoin. Turvallisuusraportoinnin kannalta Fortumin ja Nesteen raportointi on kattavaa. Kemiran turvallisuusraportointi on hieman näitä heikompaa, ja TVO:n turvallisuusraportointi on selkeästi kohdeyrityksistä heikoin ja puutteellisin.

Tutkimuksessa havaitaan, että ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportoinnin tärkeys korostuu ja vastuullisuuden sisältö kasvaa tarkastelujaksolla. Vastuullisuusraportointi kehittyy muutamasta kappaleesta tärkeäksi osaksi yritysten raportointia ja yritysviestintää. Synä pidetään ainakin sidosryhmien kasvavaa mielenkiintoa vastuullisuutta kohtaan ja yritysten strategiauudistuksia, jotka huomioivat tämän. Vastuullisuus nähdään tarkastelujakson loppupuolella jopa osana yrityksen kilpailukykyä ja arvonaluontia.

Kaikki kohdeyritykset hyödyntävät GRI:n luomaa vastuullisuusraportoinnin ohjeistusta osana vuosiraportointiaan. Ensimmäisenä ohjeistuksen otti käyttöön Neste: 2009 alkaen yrityksen vuosikertomukset sisältävät GRI-ohjeistuksen mukaisen raportoinnin yrityksen vastuullisuudesta. Fortum aloitti GRI-raportointiohjeistuksen hyödyntämisen vuosi-

raportoinnissaan 2010 alkaen ja Kemira 2012. TVO:n verkkovuosikertomukset 2013 ja 2014 sisältävät GRI-sisältövertailun.

Yritysten raportointitavoissa havaitaan yhtäläisyyksiä ja eroja. Kaikkien kohdalla havaitaan vastuullisuuden raportoinnin korostuminen tarkastelujaksolla. Merkittävimpien ympäristövaikutusten raportointi on hyvin samankaltaista. Kaikki kohdeyritykset ovat jossain vaiheessa siirtyneet GRI-raportointiin ja verkkovuosijulkaisuihin. GRI-raportointi aloitetaan eri aikaan, työturvallisuuden raportoinnit eroavat ja vastuullisuuden sisältö nähdään erilaisina. Myös raportoinnin tarinamaisuudessa on eroja. Ympäristö- ja turvallisuusasiat raportoidaan eri kokonaisuuksien yhteydessä. Esimerkiksi Fortumin vuosikertomuksissa ympäristö- ja turvallisuusasiat käsitellään kestävän kehityksen osiossa ja Kemiran vuosikertomuksissa osana vastuullista yritystoimintaa.

6.3 Tutkimuksen soveltuvuus ja jatkotutkimusehdotuksia

Tutkimus auttaa yrityksen sidosryhmiä ymmärtämään, mitä yritysvastuu, vuosikertomus sekä ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportoinnilla tarkoitetaan. Tutkimus auttaa myös vuosikertomusten laatijoita huomaamaan, miksi ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportointi on tärkeää. Vaikka yritys vastuun ja vastuuraportoinnin ymmärtäminen ja tarkka määrittely ei ole yksiselitteistä, ne ovat yrityksen sidosryhmien tiedonhalun ja yrityksen kilpailukyvyn kannalta tärkeitä.

Tutkimusta ja arviointimenetelmää voidaan soveltaa myös muihin yrityksiin, jotka laativat vuosikertomuksen. Pienet yritykset eivät välttämättä julkaise tätä raporttia. Tutkimusta voidaan soveltaa myös eri toimialojen yrityksiin. Kannattaa kuitenkin huomioida, että esimerkiksi ohjelmistoyrityksen ympäristövaikutukset ovat hyvin erilaiset energia-yhtiöön verrattuna. Ajallisesti tutkimusta ei välttämättä voida aina soveltaa tällaisenaan, sillä raportoinnin suositukset voivat muuttua. Suositukset voivat kiristyä, jolloin kattavuuden arviointimenetelmä ei enää välttämättä olisi validi.

Yritysten ympäristö- ja turvallisuusasioiden raportointia on kiinnostavaa seurata ja tutkia myös jatkossa. Tutkimuksessa huomataan, että jo 10 vuodessa ehtii tapahtua paljon muutoksia. Tämän vuoksi samankaltaisen tutkimuksen voisi tehdä uudelleen esimerkiksi viiden vuoden päästä. Mielenkiintoista on, yhtenevätkö raportit jatkossakin, jotta niiden vertailu yrityksen omiin ja muihin raportteihin helpottuu edelleen. Mielenkiintoista on myös seurata, kokeeko raportointi isoja muutoksia tai kiristyykö kansallinen tai EU:n sisäinen lainsäädäntö raportoinnin osalta. Tällä hetkellä ainakin yksi EU-tason uudistus on tulossa 2017 vuosiraportoinnista alkaen. Kyseessä on EU-direktiivi, jonka mukaan suurten yritysten tulee toimintakertomuksissaan kertoa ympäristö-, työntekijä- ja sosiaalisten asioiden toimintalinjoistaan (Vastuullisuusraportointi 2015).

Tutkimuksessa käsitellään erikseen myös maailmalla käytetyin yhteiskuntavastuullisuuden raportointiviitekehys, GRI G3. Jatkotutkimuksissa voitaisiin myös selvittää, syrjäyt-

tääkö joku muu raportointiohjeistus GRI:n aseman. Tässä tutkimuksessa huomattiin jo viitteitä integroidusta raportoinnista ja vastuullisuuden linkittämisestä vahvemmin yrityksen arvonluontiin. Tästä johtuen on mielenkiintoista nähdä, muuttuuko vastuullisuuden raportointi enemmän yrityksen maineen ja kilpailukyvyn välineeksi kuin puhtaaksi vastuullisuudeksi.

LÄHTEET

About GRI. 2016. Global Reporting Initiative. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 22.3.2016): <https://www.globalreporting.org/Information/about-gri/Pages/default.aspx>

Aksak, E., Ferguson, M. ja Duman, S. 2016. Corporate social responsibility and CSR fit as predictors of corporate reputation: A global perspective. *Public Relations Review*. Vol 42. ss. 79-81.

Arvopaperimarkkinalaki, L 14.12.2012/746. 2012. Saatavilla (viitattu 22.3.2016): <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120746>

Arvot. 2016a. Kemira Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 14.3.2016): <http://www.kemira.com/fi/konserni/strategia/arvot/sivut/default.aspx>

Arvot. 2016b. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 13.3.2016): <https://www.neste.com/fi/fi/konserni/tietoa-meist%C3%A4/arvot>

Avainalueet. 2016. Kemira Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 14.3.2016): <http://www.kemira.com/fi/yritysvastuu/avainalueet/sivut/default.aspx>

Coupland, C. 2005. Corporate Social Responsibility as Argument on the Web. Vol 62. *Journal of Business Ethics*. ss. 355-366. Saatavilla (viitattu 20.3.2016): <http://link.springer.com/article/10.1007/s10551-005-1953-y>

Fortum henkilöstö. 2016. Fortum Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 10.3.2016): <http://www.fortum.com/fi/kestava-kehitys/sosiaalinen-vastuu/henkilosto/pages/default.aspx>

Fortum lyhyesti. 2015. Fortum Oyj. <http://www.fortum.com/fi/konserni/fortum-lyhyesti/pages/default.aspx>

Henkilöstö. 2016a. Kemira Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 14.3.2016): <http://www.kemira.com/fi/konserni/henkilosto/sivut/default.aspx>

Henkilöstö. 2016b. Teollisuuden Voima Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 9.3.2016): <http://www.tvo.fi/Henkil%C3%B6st%C3%B6>

Historia. 2016. Kemira Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 14.3.2016): <http://www.kemira.com/fi/konserni/historia/sivut/default.aspx>

Jutila, Marjatta. 2008. Yritysten vastuullisuuden edistäminen. Työ- ja elinkeinoministeriö. Helsinki. 95 s.

Juuremme. 2016. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 13.3.2016): <https://www.neste.com/fi/fi/konserni/tietoa-meist%C3%A4/juuremme>

Karppinen, Hanna. 2013. Ympäristönsuojelusta yrityskansalaisuuteen – suomalaisten yritysten vastuullisuusdiskurssin muutos. Aalto-yliopisto. Maisterin tutkinnon tutkielma. 86 s.

Kemira lyhyesti. 2016. Kemira Oyj. 3 s. Saatavilla (viitattu 14.3.2016): <http://www.kemira.com/fi/SiteCollectionDocuments/uutishuone/kemira-lyhyesti/kemira-lyhyesti.pdf>

Kestävän kehityksen periaatteet biopolttoaineille. 2016. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 13.3.2016): <https://www.neste.com/fi/fi/node/18137>

Koulutus. 2016. Teollisuuden Voima Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 9.3.2016): <http://www.tvo.fi/Koulutus>

Kirjanpitolaki, L 30.12.1997/1336. 1997. Saatavilla (viitattu 16.3.2016): [http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336?search\[type\]=pika&search\[pika\]=Kirjanpitolaki#L3P1](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336?search[type]=pika&search[pika]=Kirjanpitolaki#L3P1)

KOM 681. 2011. Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle. Yritysten yhteiskuntavastuuta koskeva uudistettu EU:n strategia vuosiksi 2011-2014. Euroopan komissio. Brysseli. 17 s.

Kuvaja, S. & Malmelin, K. 2008. Vastuullinen yritysviestintä. Edita Publishing Oy. Helsinki. 192 s.

Laitos- ja työturvallisuus. 2016. Fortum Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 11.3.2016): <http://www.fortum.com/fi/kestava-kehitys/sosiaalinen-vastuu/laitos-ja-tyoturvallisuus/pages/default.aspx>

Lehdistötiedote. 2011. Neste Oyj. 8.3.2011. Saatavilla (viitattu 11.5.2016): <http://www.taloussanomat.fi/tiedote/2/1495147>

Luonnon monimuotoisuuden suojeleminen. 2016. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 13.3.2016): <https://www.neste.com/fi/fi/konserni/vastuullisuus/ilmasto-ja-resurssitehokkuus/luonnon-monimuotoisuuden-suojeleminen>

Megatrendit. 2016. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 13.3.2016): <https://www.neste.com/fi/fi/konserni/tietoa-meist%C3%A4/megatrendit>

Mikä fiilis töissä tänään? 2016. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 10.3.2016): <https://www.neste.com/fi/fi/node/1938>

Mutanen et al. 2014. Pörssiyhtiön tiedonanto-opas. Dittmar & Indrenius. 162 s.

Määräykset ja ohjeet 7/2013. Liikkeeseenlaskijan tiedonantovelvollisuus. 2013. Finanssivalvonta. 78 s.

Nikunen, Kati. 2009. Julkisten osakeyhtiöiden toimintakertomustietojen kehittyminen ajalla 2005-2008. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Opinnäytetyö. Tiivistelmä saatavilla (viitattu 26.4.2016):
<https://www.doria.fi/handle/10024/50439?locale=len&author=>

Niskala, M. & Pajunen, T. 2015. Kohti integroitua raportointia. ST-Akatemia. Helsinki. 107 s.

Oesch, P., Pere, E., Nuutila, M., Huttunen, L. 2010. Suositus energia-alan ympäristöraportoinnista. Painotyö F.G Lönnberg. Helsinki. 40 s.

Okoye, Adazae. 2009. Theorising Corporate Social Responsibility as an Essentially Contested Concept: Is a Definition Necessary? Journal of Business Ethics. Vol 89. ss. 613-627.

OL3. 2016. Teollisuuden Voima Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 9.3.2016):
<http://www.tvo.fi/OL3>

Osaaminen ja kehittäminen. 2016. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 10.3.2016):
<https://www.neste.com/fi/fi/konserni/ura/valitse-neste/osaaminen-ja-kehitt%C3%A4minen>

Osakkeenomistajat. 2016a. Kemira Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 14.3.2016):
<http://www.kemira.com/fi/sijoittajat/osaketieto/osakkeenomistajat/sivut/default.aspx>

Osakkeenomistajat. 2016b. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 10.3.2016):
<https://www.neste.com/fi/fi/konserni/sijoittajat/osakkeenomistajat>

Panapanaan, M., Linnanen, L., Karvonen, M., Tho Phan, V. 2003. Roadmapping Corporate Social Responsibility in Finnish Companies. Journal of Business Ethics. Vol. 44. ss.133-148.

Prosessiturvallisuus. 2016. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 13.3.2016):
<https://www.neste.com/fi/fi/konserni/vastuullisuus/turvallisuus/prosessiturvallisuus>

Pörssiyhtiöiden raportointivelvollisuus laajenee jatkossa. 2015. Lexia Asianajotoimisto Oy. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 20.3.2016):
<http://lexia.fi/fi/2015/04/27/porssiyhtioiden-raportointivelvollisuus-laajenee-jatkossa/>

REACH-asetus. 2015. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 12.3.2016): <http://www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kemikaalit-biosidit-ja-kasvinsuojeluaineet/Teollisuus--ja-kuluttajakemikaalit/REACH---asetus/>

Riihimäki, Jaakko. 2015. Ympäristöraportointi suomalaisten pörssiyhtiöiden tilinpäätöksissä. Metropolia Ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. 56 s.

Strategisesti erilainen. 2016. Kemira Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 14.3.2016): <http://www.kemira.com/fi/konserni/tutkimus-ja-kehitys/sivut/default.aspx>

Strategia. 2016. Kemira Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 14.3.2016): <http://www.kemira.com/fi/konserni/strategia/sivut/default.aspx>

Suurimmat osakkeenomistajat. 2016. Fortum Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 10.3.2016): <http://www.fortum.com/fi/sijoittajat/osaketietoa/suurimmat-osakkeenomistajat/pages/default.aspx>

Taloussanakirja. 2016. Sanoma Media Finland Oy. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 22.3.2016): <http://www.taloussanomat.fi/porssi/sanakirja>

Tavoitteet. 2016. Teollisuuden Voima Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 9.3.2016): <http://www.tvo.fi/page-380>

Tehokas energian käyttö. 2016. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu: 13.3.2016): <https://www.neste.com/fi/fi/konserni/vastuullisuus/ilmasto-ja-resurssitehokkuus/tehokas-energian-k%C3%A4ytt%C3%B6>

T&K tuottaa lisäarvoa asiakkaille. 2016. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 10.3.2016): <https://www.neste.com/fi/fi/konserni/tietoa-meist%C3%A4/tutkimus-ja-kehitys>

Tuoteturvallisuus. 2016. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 13.3.2016): <https://www.neste.com/fi/fi/konserni/vastuullisuus/turvallisuus/tuoteturvallisuus>

Tuotevastuullisuus. 2016. Kemira Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 14.3.2016): <http://www.kemira.com/fi/yritysvastuu/avainalueet/tuotevastuullisuus/sivut/default.aspx>

Turvalliset kuljetukset. 2016. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 12.3.2016): <https://www.neste.com/fi/fi/konserni/vastuullisuus/turvallisuus/turvalliset-kuljetukset>

Turvallisuus. 2016a. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 12.3.2016): <https://www.neste.com/fi/fi/konserni/vastuullisuus/turvallisuus>

Turvallisuus. 2016b. Teollisuuden Voima Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 9.3.2016): <http://www.tvo.fi/Ty%C3%B6turvallisuus>

Turvallisuuskulttuuri. 2016. Teollisuuden Voima Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 9.3.2016): <http://www.tvo.fi/page-395>

Tutkimus ja kehitys liiketoiminnan tukena. 2015. Fortum Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 10.3.2016): <http://www.fortum.com/fi/kestava-kehitys3/ymparistovastuu/tutkimus-ja-kehitys/pages/default.aspx>

Tutkimus ja kehitys. 2016. Teollisuuden Voima Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 9.3.2016): <http://www.tvo.fi/Tutkimus%20ja%20kehitys>

Työturvallisuus. 2015. Fortum Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 11.3.2016): <http://www.fortum.com/fi/kestava-kehitys3/sosiaalinen-vastuu/tyoturvallisuus/pages/default.aspx>

TVO lyhyesti. 2016. Teollisuuden Voima Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 9.3.2016): <http://www.tvo.fi/TVO%20lyhyesti>

Työturvallisuus. 2016. Kemira Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 14.3.2016): <http://www.kemira.com/fi/yritysvastuu/avainalueet/tyoturvallisuus/sivut/default.aspx>

Työhyvinvointi – työ tuntuu hyvältä ja tekee hyvää. 2016. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 13.3.2016): <https://www.neste.com/fi/fi/konserni/ura/valitse-neste/ty%C3%B6hyvinvointi>

Vaikutuksemme ilmastoon. 2016. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 13.3.2016): <https://www.neste.com/fi/fi/konserni/vastuullisuus/ilmasto-ja-resurssitehokkuus>

Vastuullisuusraportointi. 2016. Kemira Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 14.3.2016): <http://www.kemira.com/fi/yritysvastuu/tavoitteet-ja-tunnusluvut/raportointi/sivut/default.aspx>

Vehviläinen, Maija. 2014. EU: Yritysten kerrottava ”ei-taloudellista” tietoa. Kauppalehti. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 20.3.2016): <http://www.kauppalehti.fi/uutiset/eu-yritysten-kerrottava-ei-taloudellista-tietoa/mFmrXfpN>

Visio ja missio. 2016. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 13.3.2016): <https://www.neste.com/fi/fi/konserni/tietoa-meist%C3%A4/visio-ja-missio>

Visio, missio, strategia ja arvot. 2016. Fortum Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 10.3.2016): <http://www.fortum.com/fi/konserni/strategia-ja-arvot/visio-missio-strategia-arvot/pages/default.aspx>

Vuosikertomus. 2006-2015. Fortum Oyj. Saatavilla (viitattu 26.4.2016): <http://www.fortum.com/fi/sijoittajat/raportitjaesitykset/arkisto/pages/default.aspx>

Vuosikertomus. 2006-2015. Kemira Oyj. Saatavilla (viitattu 25.4.2016):
<http://www.kemira.com/fi/uutishuone/julkaisut/vuosikertomus/sivut/default.aspx>

Vuosikertomus. 2006-2015. Neste Oyj. Saatavilla (viitattu 20.4.2016):
<https://www.neste.com/fi/fi/konserni/uutiset-media/materiaalit/vuosikertomukset>

Vuosikertomus. 2006-2015. Teollisuuden Voima Oyj. Saatavilla (viitattu 23.4.2016):
<http://www.tvo.fi/Talousjulkaisut>

Yhteiskuntavastuuraportointi. 2008. KHT-yhdistys. Helsinki. 72 s.

Yhteystiedot. 2016. Kemira Oyj. Saatavilla (viitattu 14.3.2016):
<http://www.kemira.com/fi/yhteystiedot/sivut/default.aspx>

Yhtiötietoja. 2016. Teollisuuden Voima Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 9.3.2016):
<http://www.tvo.fi/Yhti%C3%B6tietoja>

Ympäristö. 2016. Teollisuuden Voima Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 9.3.2016):
<http://www.tvo.fi/page-373>

Ympäristö- ja päästöluvut. 2016. Neste Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 13.3.2016):
<https://www.neste.com/fi/fi/konserni/vastuullisuus/ilmasto-ja-resurssitehokkuus/ymp%C3%A4rist%C3%B6-ja-p%C3%A4st%C3%A4st%C3%B6luvut>

Ympäristövaikutukset. 2016. Teollisuuden Voima Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 9.3.2016): <http://www.tvo.fi/page-375>

Ympäristövastuu. 2016. Fortum Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 11.3.2016):
<http://www.fortum.com/fi/kestava-kehitys/ymparistovastuu/pages/default.aspx>

Yritysvastuu. 2016. Kemira Oyj. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 14.3.2016):
<http://www.kemira.com/fi/yritysvastuu/sivut/default.aspx>

Vastuullisuusraportointi. 2015. Työ- ja elinkeinoministeriö. Verkkosivu. Saatavilla (viitattu 30.3.2016):
<https://www.tem.fi/yritykset/yhteiskuntavastuu/vastuullisuusraportointi>

Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto. 2006. G3-ohjeisto. Global Reporting Initiative. 44 s.

Yleisohje toimintakertomuksen laatimisesta. 2006. Kirjanpitolautakunta. Kauppa- ja teollisuusministeriö. 62s.

LIITE A: KATTAVUUDEN ARVIOINTITAUDUKKO

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Fortum

2006	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x
2007	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x
2008	x	x	x	x	-	x	x	x	-	x
2009	x	x	x	x	-	x	x	x	x	x
2010	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x
2011	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2012	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2013	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2014	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2015	x	x	-	x	x	x	x	x	x	x

Kemira

2006	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-
2007	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-
2008	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x
2009	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x
2010	x	x	-	x	x	x	x	x	-	-
2011	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x
2012	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-
2013	x	x	x	x	x	x	x	x	-	-
2014	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x
2015	x	x	x	x	x	x	x	x	-	x

Neste

2006	x	x	x	x	x	x	-	x	x	-
2007	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-
2008	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-
2009	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2010	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2011	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2012	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2013	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2014	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2015	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

TVO

2006	x	x	x	-	x	-	-	-	-	-
2007	x	x	x	-	x	-	-	-	-	x
2008	x	x	x	-	x	-	-	-	-	-
2009	x	x	x	-	x	-	-	-	-	-
2010	x	x	x	-	x	x	-	-	-	-
2011	x	x	x	-	x	x	-	-	-	-
2012	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-
2013	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-
2014	x	x	x	x	x	x	x	x	x	-
2015	x	x	x	x	x	x	-	-	-	-

1	Kirjanpitovelvollisen toiminnassa ympäristöasioihin liittyvät toimintaperiaatteet ja ympäristöjärjestelmät.
2	Merkitykselliset ympäristönäkökohdat ja parannukset tärkeillä ympäristönsuojelun osa-alueilla.
3	Ympäristönsuojelutoiminnan taso verrattuna voimassa oleviin sekä tällä hetkellä tiedossa oleviin tuleviin ympäristönsuojeluvaatimuksiin.
4	Toiminnan luonteen ja koon kannalta merkityksellisiä ympäristönäkökohtia koskevat tiedot ympäristönsuojelun tasosta.
5	Toimintakertomuksessa esitetyn ympäristöinformaation suhde kirjanpitovelvollisen muuhun ympäristöraportointiin.
1	Turvallisuuteen liittyvien lakien tai mahdollisesti noudatettavien standardien ilmoittaminen.
2	Turvallisuuteen liittyvien tavoitteiden ja niiden toteutumisen ilmoittaminen.
3	Kirjanpitolaustakunnan suositusten mukainen tapaturmien ilmoittaminen.
4	Kirjanpitolaustakunnan suositusten mukainen poissaolojen ilmoittaminen.
5	Kirjanpitolaustakunnan suositusten mukainen mahdollisesti kuolemaan johtaneiden tapaturmien ilmoittaminen.